

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**OKUL KÜLTÜRÜNÜN ÖZEL OKULLARDA VE DEVLET
OKULLARINDA ÇALIŞAN SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRETMENLERİNİN UYGULAMALARINA ETKİSİ**

**Hazırlayan
Arzu Feryal KOÇ**

**Danışman
Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK**

Yüksek Lisans Tezi

**Aralık 2019
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**OKUL KÜLTÜRÜNÜN ÖZEL OKULLARDA VE DEVLET
OKULLARINDA ÇALIŞAN SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRETMENLERİNİN UYGULAMALARINA ETKİSİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Hazırlayan
Arzu Feryal KOÇ**

**Danışman
Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK**

**Aralık 2019
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Arzu Feryal KOÇ

“Okul Kùltürünün Özel Okullarda Ve Devlet Okullarında Çalışan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Uygulamalarına Etkisi” adlı Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi’ ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Arzu Feryal KOÇ

Danışman

Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK

Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD Başkanı

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN

Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK danışmanlığında Arzu Feryal KOÇ tarafından hazırlanan “Okul Kültürünün Özel Okullarda Ve Devlet Okullarında Çalışan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Uygulamalarına Etkisi” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

02.12.2019

JÜRİ:

Danışman : Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK

Üye : Prof. Dr. Cevdet KIRPIK

Üye : Doç. Dr. Yasin DOĞAN

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 04/02/2020 tarih ve 07-03 sayılı kararı ile onaylanmış olup, öğrencinin mezuniyet tarihi 02/02/2020'dir.

04.02.2020

Prof. Dr. Cevdet KIRPIK

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bana çalışmalarım süresince her türlü yardımı ve fedakârlığı sağlayan, saygıdeğer danışmanım Doç. Dr. Mustafa Öztürk'e, lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince beni yetiştiren Sayın Prof. Dr. Abdullah SAYDAM, Sayın Prof. Dr. Cevdet KIRPIK ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Neşet MUTLU'ya, teşekkür eder ve saygılarımı sunarım.

Ayrıca yüksek lisans eğitimime devam edebilmem için yardımlarını esirgemeyen Kayseri Final Okulları genel koordinatörü Savaş MALTA'ya ve Kayseri Final Okulları Kurucusu Mehmet KARATAŞ'a teşekkür eder saygılarımı sunarım.

Tüm hayatım boyunca minnettar olacağım tek başına bütün varlığıyla arkamda duran annem Fadime DUMAN ve her zaman sabırla bana destek olan kardeşim Abdulkadir Koç'a teşekkür ederim.

Arzu Feryal Koç

Aralık. 2019, KAYSERİ

OKUL KÜLTÜRÜNÜN ÖZEL OKULLARDA VE DEVLET OKULLARINDA ÇALIŞAN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN UYGULAMALARINA ETKİSİ

Arzu Feryal KOÇ

**Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi, Aralık 2019
Danışman: Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK**

ÖZET

Bu çalışma özel okullarda ve devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamalarına okul kültürünün etkisini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Bir okulun yaşam alanının büyük bir kısmını okul kültürü oluşturmaktadır. Okullar arasındaki farklılaşmanın etkilerinden biri olan okul kültürü, öğretmen uygulamaları üzerinde önemli ölçüde hissedilmektedir. Okul kültürü öğretmen, öğrenci, idareci, okulun fiziki şartları, okulun tarihi, okulu oluşturan yapılarla birleşip oluşur.

Çalışmada karma araştırma modeli benimsenmiş olup veri toplamak amacıyla anket ve görüşme yöntemi kullanılmıştır. Anketler, devlet okullarında görev yapan 52 sosyal bilgiler öğretmeni ve özel okullarda görev yapan 51 sosyal bilgiler öğretmenine uygulanmıştır. Devlet okullarında görev yapan 5 sosyal bilgiler öğretmeni ve özel okullarda görev yapan 5 sosyal bilgiler öğretmeni ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmada uygulanan anket ve görüşme soruları araştırmanın konusuna uygun şekilde, okul kültürünü oluşturan bileşenleri içermektedir. Bu bölümler; okulla ilgili, idare ile ilgili, meslektaşlar ile ilgili, öğrenci ile ilgili, derslerle ilgili, veliler ile ilgili şekilde başlıklarından oluşur ve altı bölümden ibarettir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, okul kültürünün özel okullarda ve devlet okullarında öğretmen uygulamaları üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özel okullarda maddi imkânlar devlet okullarından daha iyi olduğu için ders içi uygulamaların daha çeşitli olduğu belirlenmiştir. Ayrıca özel okullarda velilerin devlet okullarından daha

eğitim odaklı olması, özel okullarda fiziki imkânların daha iyi olmasından dolayı gibi sebeplerle uygulamalardaki çeşitliliğin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak velilerin okula ve derslere müdahalesinin devlet okulunda daha az olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ders içi uygulamalarını yaparken daha bağımsız hareket edebilmektedirler. Bununla birlikte devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri zaman ve planlama açısından özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden daha avantajlı olmaları sebebiyle ders içi uygulamalarını daha rahat hazırlamaktadırlar.

Anahtar kelimeler: Okul Kültürü, Özel Okul, Devlet Okulu, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Uygulama

THE IMPACT OF SCHOOL CULTURE ON THE PRACTICES OF PUBLIC AND PRIVATE SCHOOL SOCIAL STUDIES TEACHERS

Arzu Feryal KOÇ

Erciyes University, Graduate School of Educational Sciences

Master Thesis, December 2019

Supervisor: Associate Professor Mustafa ÖZTÜRK

ABSTRACT

This study was conducted to research the influence of the school culture on the practices of the teachers who work in private and public schools. The school culture forms a great part of the living place in a school. One of the most important impacts of the differentiation between schools is that the school culture impact is highly sensed on the practices of teacher. The school culture consists of teacher, student, administration, and the physical condition of the school, the history of the school and the structures of the school. Teacher and the practices of teacher are one of them. The practice and the school culture are in interaction. The practices of teacher is not only influenced by the school culture but also it is one of the elements which contributes to the creation of the school culture.

In this study survey and interview methods were used to gather information. Throughout Turkey the surveys were conducted on 52 Social studies teachers who work at public schools and 51 Social studies teachers who work at private schools. The interviews were conducted on 5 Social studies teachers who work at public schools and 5 Social studies teachers who work at private schools.

The questions of surveys and interviews involves the elements that forms the school culture properly. They consist of these titles; about school, administration, colleagues, students, lessons and parents. It also consists of 6 parts. According to the information collected by this research we can come to the conclusion that the school culture has an important influence on the teacher performances at both public and private schools. It is explained that as private schools have better financial opportunities than public schools they have better practices in classes. Furthermore we can conclude that as the parents at

private schools are more focused on the education than the parents at public schools, the practices rises. But at public schools the parents have less intervention in school and lessons. In this context, social studies teachers working in public schools can act more independently in their classroom practices. You can prepare your classroom applications more conveniently so that social studies teachers working in public schools are more advantageous than social studies teachers working in private schools in time and planning.

Keywords: School Culture, Private Schools, Public Schools, Social Studies Teacher, Practice

İÇİNDEKİLER

OKUL KÜLTÜRÜNÜN ÖZEL OKULLARDA VE DEVLET OKULLARINDA ÇALIŞAN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN UYGULAMALARINA ETKİSİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK.....	ii
KABUL VE ONAY.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR.....	xiv
TABLolar LİSTESİ.....	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırma Konusu ve Önemi.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı ve Problem Cümlesi.....	3
1.3. Sınırlılıklar.....	4
1.4. Tanımlar.....	4
BÖLÜM II.....	6
LİTERATÜR TARAMASI.....	6
2.1. Okul Kültürü.....	6

2.1.1. Örgüt kültürünü oluşturan unsurlar.....	7
2.1.1.1. Semboller.....	7
2.1.1.2. Ritüeller.....	8
2.1.1.3. Efsaneler, Hikâyeler ve Mitler.....	8
2.1.1.4. Törenler.....	9
2.1.1.5. Kahramanlar.....	9
2.1.1.6. Dil.....	9
2.1.1.7. Değerler.....	10
2.1.1.8. Normlar.....	10
2.1.2. Okul Kültürünün işlevleri.....	10
2.1.3. Etkili Okul Kültürü.....	11
2.2. Türlerine Göre Okullar.....	12
2.2.1. Devlet Okulu.....	12
2.2.2. Özel Okul.....	13
2.3.Öğretmen Yeterlilikleri.....	14
2.4. Sosyal Bilgiler Dersi ve Önemi.....	21
2.5.Sosyal Bilgiler Öğretimi.....	22
2.5.1.Etkili Vatandaşlık.....	22
2.5.2.Kültürleme.....	23
2.5.3.Bilgi Temelli.....	23
2.5.4.Yöntem	24
2.6. Sosyal Bilgiler Dersinde Etkili Öğretim	24

2.6.1. Materyal Kullanımı	25
2.6.2. Yapılandırmacı Yaklaşım	25
2.6.3. Aktif Öğrenme	26
2.6.4. Farklılaştırılmış Öğretim.....	27
2.6.5. Beceri ve Değer Öğretimi.....	27
BÖLÜM III.....	30
YÖNTEM.....	30
3.1 Araştırmanın Modeli.....	30
3.2.Araştırma Grubu.....	31
3.3.Veri Toplama Araçları.....	32
3.4. Veri Toplama Süreci.....	32
3.5.Verilerin Analizi.....	33
BÖLÜM IV.....	36
BULGULAR.....	36
4.1. Özel Okullarda Ve Devlet Okullarında Görev Yapan Öğretmenlere Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre Elde Edilen Bulgular.....	36
4.1.1. Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre Elde Edilen Bulgular.....	36
4.1.2. Uygulanan Anket Sonuçlarına Elde Edilen Bulgular.....	42
4.1.3.Uygulanan Anket Sonuçlarına Elde Edilen Bulgular.....	48
4.2. Özel Okullarda Ve Devlet Okullarında Görev Yapan Öğretmenlere Uygulanan Görüşme Sonuçlarına Göre Elde Edilen Bulgular.....	52

4.2.1. Okulla İlgili Görüşler.....	52
4.2.2. Yöneticiler İle İlgili Görüşler.....	54
4.2.3. Meslektaşlar İle İlgili Görüşler.....	56
4.2.4. Öğrenci İle İlgili.....	59
4.2.5. Dersler İle İlgili.....	61
4.2.6. Veliler İle İlgili.....	62
BÖLÜM V.....	65
TARTIŞMA-SONUÇ VE ÖNERİLER.....	65
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	65
5.1.1. Uygulanan Anket Ve Mülakatlardan Elde Edilen Okul İle İlgili Bulgulara İlişkin Sonuçlar.....	66
5.1.2. Uygulanan Anket Ve Mülakatlardan Elde Edilen İdare İle İlgili Bulgulara İlişkin Sonuçlar.....	68
5.1.3. Uygulanan Anket Ve Mülakatlardan Elde Edilen Meslektaşlarla İle İlgili Bulgulara İlişkin Sonuçlar.....	69
5.1.4. Uygulanan Anket Ve Mülakatlardan Elde Edilen Öğrenci İle İlgili Bulgulara İlişkin Sonuçlar.....	70
5.1.5. Uygulanan Anket Ve Mülakatlardan Elde Edilen Dersler İle İlgili Bulgulara İlişkin Sonuçlar.....	71
5.1.6. Uygulanan Anket Ve Mülakatlardan Elde Edilen Veliler İle İlgili Bulgulara İlişkin Sonuçlar.....	72
5.2. Öneriler.....	74
KAYNAKÇA.....	75
EKLER.....	83

EK-1 ANKET FORMU.....	83
EK-2 MÜLAKAT FORMU.....	87
ÖZGEÇMİŞ.....	91

KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

akt: Aktaran

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri.....	16
Tablo 2. Öğretmenlik Mesleği Yeterlilikleri – Meslekî Bilgi.....	17
Tablo 3. Öğretmenlik Mesleği Yeterlilikleri – Meslekî Bilgi.....	18
Tablo 4. Öğretmenlik Mesleği Yeterlilikleri – Tutum Ve Değerler.....	20
Tablo 5. Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından, 2018 Yılında Hazırlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda Belirlenen Beceriler.....	28
Tablo 6. Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından, 2018 Yılında Hazırlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda Belirlenen Değerler.....	29
Tablo 7. Araştırmada Anketin Ve Mülakatın Uygulandığı Araştırma Grubu.....	31
Tablo 8. 7 Seçenekli Bölümdeki Anket Sorularına Ve Seçeneklere Atanan Kodlar.....	34
Tablo 9. 4 Seçenekli Bölümdeki Anket Sorularına Ve Seçeneklere Atanan Kodlar.....	34
Tablo10. 5 Seçenekli Bölümdeki Anket Sorularına Ve Seçeneklere Atanan Kodlar.....	35
Tablo 11. Mülakat Yapılmış Öğretmenlere Atanan Kodlar.....	35
Tablo 12. Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre Elde Edilen Bulgular.....	36
Tablo 13. Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre Elde Edilen Bulgular.....	42
Tablo 14. Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre Elde Edilen Bulgular.....	48
Tablo 15. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çalıştıkları Okulları İle İlgili Görüşleri	52
Tablo 16. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yöneticileri İle İlgili Görüşleri.....	55
Tablo 17. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Meslektaşları İle İlgili Görüşleri.....	57
Tablo 18. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrencileri İle İlgili Görüşleri.....	59
Tablo 19. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Dersleri İle İlgili Görüşleri.....	61
Tablo 20. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Velileri İle İlgili Görüşleri.....	63

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Örgüt Kültürünün Unsurları.....	7
--	---

BÖLÜM I

GİRİŞ

Sosyal bilgiler, öğrencilerin hayata ve sosyal yaşama iyi bir vatandaş olarak hazır olmalarını ve kendi sosyal yeterlilikleri ile sınırlılıklarının farkına vararak kendilerini geliştirmelerini sağlayan bir derstir. Bu ders ayrıca öğrencilerin etkin birer vatandaş olmalarını, yakın çevreden başlamak üzere, ülkelerinde ve dünyada gelişen olayların farkına varmalarını sağlamak açısından önemlidir. Sosyal bilgiler dersi öğrenciyi kendisi ve çevresi hakkında bilgilendirir. Kendisi ve çevresi hakkındaki bilgilere ulaşan öğrenci bunları uygun şekilde değerlendirerek kendi davranış biçimini oluşturma imkânı bulabilir (Bilgili, 2013).

Sosyal bilgiler öğretmeni ise öğrencilerini bu alanda yetiştirebilecek, onları hayata hazırlayabilecek, toplumsal yaşamın içerisinde kendilerini ve çevrelerini tanıyan bireyler olarak bulunmasını sağlayacak yeterliliklere sahip olmalı ve birtakım ölçütleri karşılıyor olmalıdır. Bütün bunların sağlanabilmesi için sosyal bilgiler öğretmeni değişen çağa ayak uydurabilmelidir. Bu bağlamda güncel olayları takip etmeli, yaşadığı ve okulunun bulunduğu çevreyi tanımalıdır. Araştırmacı bir yapıya sahip olmalı ve teknolojik gelişmeleri yakından takip etmelidir. Bir sosyal bilgiler öğretmenin ders içi uygulamalarını adı geçen bu özellikler yanında çalıştığı okulun kültürü de etkilemektedir.

Okul kültürü, bir okulda geçmişten gelen unsurlarla oluşturulmuş, okulun kimliğini yansıtan yaşam ortamıdır. Okul kültürünü oluşturan pek çok unsur ve aktör vardır. Okul kültürünün aktörleri okulda birlikte görev yapan, öğretmen, idareci ve personellerdir. Bunların dışında veliler, öğrenciler, okulun tarihi işe koşulmaktadır (Aktaş, 2019). Okul kültürünü oluşturan öğretmenler içerisinde sosyal bilgiler öğretmeni de yerini bulmaktadır.

Okul kültürünü okul idaresi, sosyo-ekonomik çevre, öğrenci ve veli profili ile okul personeli gibi birçok faktör etkiler. Aynı zamanda bunun tersi de söz konusudur. Buna göre okulda gerçekleştirilen faaliyetler, iş yapma şekilleri, beklentiler, personel arasındaki iletişim, öğretmen-öğrenci arasındaki iletişim gibi birçok durum okul kültüründen etkilenir. Bu çalışmada özellikle özel okullarda ve devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler

öğretmenlerinin uygulamaları bakımından ne derecede aynı ya da farklı özellikler gösterdiklerine odaklanılmıştır. Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamalarına, okul kültürünün etkisi incelenirken, devlet okullarında okul kültürünü farklılaştıran unsurlar üzerinde de durulmuştur. Özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görev yaptıkları okulların okul kültürünün, uygulamalarına etkisi araştırılırken, devlet okullarından farklı yönleri ele alınmış, diğer yandan özel okulların kendi içindeki farklılaşmaları da dikkate alınmıştır.

1.1. Araştırma Konusu ve Önemi

Bu araştırmanın konusu, özel okullarda ve devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamalarına okul kültürünün etkisinin incelenmesi olarak belirlenmiştir.

Ülkemizde özel teşebbüsler sonucu kurulmuş, velilerin ücret karşılığı öğrencilerinin devam etmesini sağladığı özel okullar ve devletin eğitimde fırsat eşitliği ilkesi gereği kurduğu ücretsiz okullar vardır. Veliler çocuklarını beklentileri ve imkânları doğrultusunda istedikleri okullara yönlendirebilirler. Hem özel okullar hem devlet okulları Milli Eğitim Bakanlığının hazırladığı eğitim programlarına ve ders müfredatlarına uyumlu olarak eğitime devam etmek zorundadırlar.

İnsanın var oluşundan beri süre gelen eğitim ihtiyacı insanları okullar kurmaya yöneltmiştir. Özellikle Sanayi İnkılabıyla birlikte eğitim kurumsallaşmış ve buna bağlı olarak da kitlesel öğretim tüm dünyada yaygınlaşmıştır. Günümüzde dünyanın hemen hemen tüm ülkelerinde temel eğitim zorunludur ve temel eğitimde okullaşma oranı yüzde 90'lar civarında başarılabilmektedir (OECD, 2015). Temel eğitim hemen tüm ülkelerde bir insan hakkı olarak görüldüğü için ücretsiz sağlanır. Bu bağlamda okul ihtiyacını devletler karşılamakla birlikte, onların yeterli olmadığı durumlarda özel girişimle kurulan okullar da toplumun eğitim ihtiyacını karşılamaktadır.

Hem devlet okulunda hem de özel okulda sosyal bilgiler dersi öğretmenleri bulunmaktadır. Bütün sosyal bilgiler öğretmenleri aynı eğitim kademelerinden geçmiş olsalar da, görev yaptıkları okullarda karşılaştıkları okul kültürünün, onların uygulamaları üzerinde etkili olup olmadığı bu araştırmanın konusudur.

Bu araştırma sosyal bilgiler öğretmenlerinin, görev yaptıkları okullarda, uygulamaları üzerinde etkili olan okul kültürünün, değiştirilebilir faktörlerinin, uygulamaların çeşitlendirilebilmesini sağlamak açısından önemlidir. Bu araştırma okul kültürünü oluşturan değişkenlerin sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamaları üzerindeki etkilerini tespit etmek ve buna göre önlemler almak açısından önemlidir.

Alanyazında bu konuya ilişkin yapılan çalışmalara bakıldığında Tokoğlu (2016), yaptığı yüksek lisans çalışmasında okul kültürünün oluşturulmasında okul müdürünün rolünün öğretmenlerin iş doyumuyla ilişkisini incelemiş ve okul müdürlerinin okul kültürünün oluşmasında büyük önem arz ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Ancak yöneticilerin öğretmenlerin iş doyumuna anlamlı bir etkisi olmadığını belirtmiştir. Yılmaz (2009), yaptığı yüksek lisans çalışmasında öğretmenlerin iş motivasyonu üzerinde örgüt kültürünün etkisini incelemiştir. Çalışmasında kurumuna bağlı ve kişisel gelişimi yüksek olan öğretmen gurubunun iş motivasyonunun yükse olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ataş (2019) ise özel okullarda görev yapan ortaokul öğretmenlerinin performanslarının değerlendirilmesinde hiyerarşik yapının etkisini incelemiştir. Başarılı uygulamaları olan öğretmenlerin, eğitim geçmişinin iyi, okul müdürü, zümre başkanı gibi idari personelle iletişiminin olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yapılan bu araştırmalar öğretmen uygulamalarına bütün öğretmenler genelinde yönelmiştir. Alan yazında konuyla ilgili yapılmış olan çalışmalara bakıldığında, okul kültürünün öğretmen uygulamalarına etkisini araştıran çalışmaların yetersiz ve sayıca az olduğu görülmektedir. Yapılan bu araştırmada okul kültürünün, özel okullarda ve devlet okullarında, sosyal bilgiler öğretmenleri özelinde uygulamalarına etkisi konu edilmiştir. Bu bağlamda bu araştırmanın alan yazına katkısı olacağı düşünülmektedir.

1.2.Araştırmanın Amacı ve Problem Cümlesi

Özel okullarda ve devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalışma koşulları her okulda birbirinden farklılık göstermektedir. Özel okullar ve devlet okulları genel olarak farklılıklar gösterirken, özel okullar kendi arasında devlet okulları da kendi aralarında farklılıklar gösterebilmektedir. Okullarda bulunan öğrencilerin, öğretmenlerin, yöneticilerin, öğrenci velilerinin, okulun fiziki koşullarının, okulun bulunduğu çevrenin fiziki koşullarının, sosyo-ekonomik yapısının okul kültürünü etkilemesi ve okul kültürünün de öğretmen uygulamaları üzerinde etkili olması sosyal bilgiler öğretmenlerinin

uygulamalarını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu bağlamda genel olarak bu çalışma ile özel okullarda ve devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin okullarda gerçekleştirdikleri uygulamalardan hareketle bu uygulamalara, görev yaptıkları okullardaki okul kültürünün etkisini analiz etmek hedeflenmektedir.

Araştırmanın problem cümlesi şu şekildedir:

- Devlet okulu ve özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamalarına okul kültürünün etkisine yönelik görüşleri nasıldır?

Araştırmanın alt problem cümleleri şu şekildedir:

- Devlet okulu ve özel okulda benimsenen değerlerin sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamalarına etkisi nedir?
- Devlet okulu ve özel okulda paydaşlarla işbirliği sosyal bilgilerin uygulamalarına nasıl etki eder?
- Devlet okulu ve özel okulda geçmişten gelen geleneklerinin sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamalarına etkisi var mıdır?

1.3. Sınırlılıklar

- a) Bu araştırma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı;
- b) Türkiye genelinde çalışmaya katılmış olan devlet okullarında çalışan 52 sosyal bilgiler öğretmeni ve özel okullarda çalışan 51 sosyal bilgiler öğretmeni;
- c) Bu araştırma, kullanılan veri toplama araçları (Anket + Görüşme) ile sınırlıdır.

1.4. Tanımlar

Kültür: Kültür, bir toplumun yaşama, türünü sürdürme, örgütlerini düzenleme, öğrenilmiş davranış biçimlerini, bilgi, inanç ve insanlarla oluşan tüm etkinliklerini karşılamak ve gereksinimlerini yerine getirmek için geliştirdiği bir yaşam biçimidir (Özkalp ve Arkadaşları, 2002, s. 245. akt. Türk, s. 1).

Okul Kültürü: Okul kültürü, bir okulda bulunan, okulun bileşenleri tarafından geçmiş zamanlarda tesis edilmiş ve okulun bileşenleri tarafından gelecek kuşaklara aktarılan unsurdur (Vehbi, 2012).

Devlet Okulu: Devlet okulları, devlet tarafından, eğitim alanında imkân eşitliğinin uygulamasını sağlamak için oluşturulmuş, öğrencilerin ücretsiz olarak eğitim alabilecekleri kurumlardır (Hoşgörür ve Kaplan, 2017).

Özel Okul: Genel olarak giderleri devlet bütçesinden karşılanmayan eğitim-öğretim kurumları, özel okul olarak adlandırılır. Devlet okulları dışında kalan, anaokulundan üniversiteye kadar eğitim-öğretim veren bu okulların sahipleri, gerçek kişiler veya yardım kuruluşları olabilir (Uygun, 2003, s. 108).

Sosyal Bilgiler: Sosyal bilgiler sosyal bilimlerin içerisinde yer alan farklı disiplinlerin birleştirilmesiyle ortaya çıkmış, öğretim programlarında yer alan bir derstir (Bilgili, 2013, s. 2).

BÖLÜM II

LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Okul Kültürü

Okul kültürü bir okulda bulunan, okulun bileşenleri tarafından geçmiş zamanlarda tesis edilmiş ve okulun bileşenleri tarafından gelecek kuşaklara aktarılan unsurdur. Okul kültürü okulun kimliğidir. Bir okulda okul kültürünün etkili ya da etkisiz oluşu aynı zamanda o okulun çıktılarını etkiler. Okul kültürünü oluşturan bileşenler yine okul kültüründen etkilenir (Şişman, 1994).

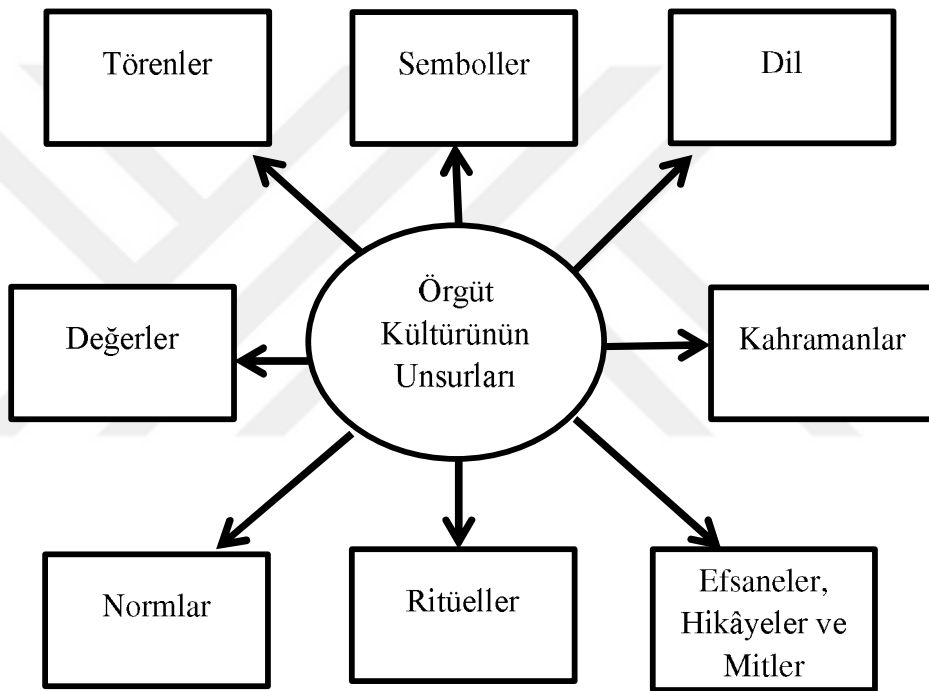
Okulu bir örgüt olarak ele aldığımızda örgüt kültürü kavramına da açıklık getirmek gerekmektedir. Literatürde örgüt kültürü ve okul kültürünün birbirinin yerine kullanıldığı görülmekte, her ikisine de aynı pencereden bakılmaktadır. “Örgüt kültürünü, Peters ve Waterman (1982) ‘paylaşılan değerler bütünü’; Moore (1985) paylaşılan anlamlar bütünü” olarak tanımlamışlardır” (akt. Şişman, 1994, s. 58).

Bir okulda tahsis edilmiş, farkında olarak ya da olmayarak düzenlenip aktif hale getirilmiş, uygulamada olan değerlerin ve inançların tamamına okul kültürü denilebilir. Bu durum, okuldaki öğrenci, personel, veli, öğretmen ve yöneticilerin davranışlarını düzenleyen, aynı zamanda okulun yaşam kalitesini ve okulun karakterini belirleyen böylelikle bir düzen oluşturan olgudur. Okulların temel amacını nitelikli bir eğitim vermek olarak kabul edersek, okul kültürü eğitimin niteliğini belirleyen temel unsur olarak karşımıza çıkar. Okul kültürü bir okulu oluşturan bütün unsurların karakterini bize yansıtmaktadır. Okul kültürü okuldaki tüm üyeler üzerinde etkilidir. Bununla birlikte okulun tüm üyelerinin de okul kültürü üzerinde etkisi vardır (Çelik, 2012).

Okullarda çalışan öğretmenlerin kendilerine ait bireysel kültürleri vardır. Görev yaptıkları okulların geçmişlerinden getirdikleri okul kültürü ve bugün yaşayan etkenlerin de katkı sağladığı okul kültürü, öğretmenin kendisine ait olan kültürle etkileşime girdiğinde okullarda birden fazla kültür ortaya çıkmaktadır. Bir okulda, okul kültürünün eğitimin etkililiğini artıran bir yapıda olması orada bulunan öğretmen ve öğrencilerin okulda oluşan kültürü benimsediğine işaret eder. Aynı zamanda tersi de geçerlidir (Kadıoğlu, 2018).

2.1.1. Örgüt kültürünü oluşturan unsurlar

Örgüt kültürü ister maddi olsun ister manevi olsun pek çok unsurun birleşmesinden oluşur. Bu unsurların varlığı, niteliği ya da yokluğu okul kültürü için önemlidir (Kurşun, 2019). “Örgüt kültürünün yaygın olarak kabul edilen unsurları; değerler, normlar, kahramanlar, kullanılan dil, efsaneler ve mitler, ritüeller, törenler, semboller gibi kültürel artefaktlar ile ifade edilmektedir (Martin, 2013; Alvesson, 2002; Gutterman, 2016)” (akt. Kurşun, 2019, s. 23) (Bkz. Şekil 1).

Şekil 1. Örgüt Kültürünün Unsurları (Kurşun, 2019, s. 24)

Şekil 1’de belirtilen unsurlar okul kültürünü oluşturdukları gibi aynı zamanda okul kültürünün etkililiğini de yansıtmaktadırlar. Bu unsurlar okul kültürünün aktarılması için de önemli rol oynarlar (Kurşun, 2019). Okul kültürünü oluşturan unsurlar ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

2.1.1.1. Semboller

Semboller okullarda kültürün oluşumunda önemli bir yere sahiptir. Semboller kültürü somut olarak ifade edebileceğimiz unsurların somutlaştırılmasıdır (Kalkan, 2013). “Sembol, bir değer ya da olguya yüklenen anlam ile tanımlanabilecek bir kavramdır.

Söylenen bir söz, bir renk, koku, bir ses, bir hareket, bir tat, bir nesnenin biçimi sembol olarak kullanılabilir” (Kurşun, 2019, s. 24). Kalkan’a (2013, s. 23) göre ise semboller “örgütsel kültürün içinde yer alan ve özel anlam taşıyan kelime ve objeler şeklinde tanımlanabilir ve örgütsel kültürü açıklayan ve örgütsel kültürün temelini oluşturan öz değerleri ifade ederler” (Kalkan, 2013, s. 23). “Semboller, bir kültür içinde insanlar tarafından özel anlamlar yüklenen kelimeler, resimler, şekiller, davranışlar ve nesnelere dir. İşletme logoları, bayraklar, marka isimleri, kıyafetler ve fiziki yapılar sembollere örnek olarak gösterilebilir” (Kalkan, 2013, s. 28).

Sembollerin ifade ettiği anlamlar, tek başına, zaman mekân ve kişiden bağımsızdır. Sembollere anlamları kişiler yükler. Bu semboller zamanla insanlarla birlikte şekillenir (Kurşun, 2019). Kişiler sembollere yükledikleri anlamlarla okul kültürünü de şekillendirmektedirler. Bununla birlikte okul kültürü, örgüt üyelerinin davranışlarını şekillendirir. Bu bağlamda semboller de örgüt üyelerinin davranışlarının şekillenmesinde etkili olmaktadır (Kalkan, 2013).

2.1.1.2. Ritüeller

Ritüel zaman içinde tekrar edilerek oluşmuş, belli davranışları ve ifadeleri içeren sosyo-kültürel etkinliklerdir. Uygulandığı süreç içerisinde gelenek haline gelen bu uygulamalar, kültürün belirleyicisidir (Kurşun, 2019). “Ritüeller, ortak yaşantıdaki davranışları yönlendirir ve örgütün temel kültürel değerlerinin sahnelenmesini sağlar. Her bir ritüel, kültürün temelini oluşturan inanç ve değerleri sembolize eder” (Kalkan, 2013, s. 27).

Kurşun’a göre (2019), bir okulun ritüelleri okulun paydaşları arasında vurgulanmak istenen şeye işaret eder. Geleneksel biçimde tekrar eden bu ritüeller kültür içerisinde ortak yaşama katkı sağlar. Ritüeller; törenler, semboller, hikâyeler ve temel değerlerden oluşur. Bunların zaman içinde tekrar ediliyor olması ritüelleri güçlü ve sürekli kılar. “Kökleşmiş törenler, ritüeller ve ayinler güçlü bir örgüt kültürünün göstergeleri olarak değerlendirilebilir” (Stroh vd., 2002, akt. Kalkan, 2013, s. 28).

2.1.1.3. Efsaneler, Hikâyeler ve Mithler

Örgütte daha önce yaşanmış, anlatılarak yaşanan zamana taşınmış, paydaşların dinlediği ya da tanık olduğu olaylardır (Acılar, 2009). Örgüt mensupları bu hikâyeleri, sosyalleşirken

dinler ya da tanık olur. Kısacası hikâyeler, mitler ve efsaneler örgütlerin geçmiştir. Örgütün geleceği, geçmiş hikâyelerin üzerine kurulur (Meriç, 2018). “Bütün örgütlerde, örgüte yeni katılanların kültürde nelerin önemli olduğunu ve örgütsel süreçlerin nasıl işlediğini anlamaları için anlatılmalı hikâyeler mevcuttur” (Osland vd., 2001, akt. Kalkan, 2013, s. 29). Meriç’e (2018) göre, hikâyelerin, mitlerin ve efsanelerin temel amacı, örgüt kültürünü yansıtabilmektir.

2.1.1.4. Törenler

Törenler örgüt içerisinde belirli zaman dilimlerinde düzenlenen gösteriler olarak açıklanabilir. “Tören, belirli bir kişi ya da topluluğu ilgilendiren özel bir olay için düzenlenmiş planlı bir aktiviteyi simge olarak ya da belirli bir anlamı diğerlerine iletmek için nesne ya da olay şeklinde kullanılan ifadelerdir” (Köse, Tetik ve Ercan, 2001, s. 230).

Kurşun’a (2019) göre, törenlerin en önemli özelliği belirli bir periyotta olması ve tekrarlanmasıdır. Her yıl belli bir düzene göre tekrarlanan anma ve kutlama programları, belirli gün ve haftalar kapsamında yapılan çalışmalar törenlere örnek olarak gösterilir. Törenler, okul kültürünün belirleyicisi olan özel bir fikri mesaj olarak iletmek için aracı olarak kullanılan seremonilerdir (Acılar, 2009).

2.1.1.5. Kahramanlar

Kahramanlar örgütün gücünün somutlaştığı kimliklerdir. Kahramanlar, okulda oluşturulmuş olan kültürün değerlerinin simgesidir. Soyut olarak benimsenmiş olan unsurların somut hale gelmesidir. Kahramanlar, okul kültürü içinde yaşayanlar tarafından rol model olarak benimsenir ve bu bağlamda kahramanların okul kültürüne katkısı artırılmış olur (Kalkan, 2013). “Kahramanlar örgütte daha önce ya da şu anda bulunan, herkesin çok değer ve önem verdiği, üyelerince geçmişten günümüze kadar aktarıla geldiği, önemli kişiliklerdir” (Kurşun, 2019, s. 27). Örgütlerin kahramanları, örgütler için idealize edilmiş özelliklere sahip kimliklerdir. Bu özelliklerin istendik özellikler olması iş görenlerin de istendik yönde etkilenmesini sağlamaktadır (Şişman, 1994).

2.1.1.6. Dil

Dil bir iletişim aracıdır. Dil aynı dili konuşan insanlar arasında bir anlaşma aracı olsa da, örgütlerde zamanla oluşan dil, örgüte özgü ve sadece üyeleri tarafından anlaşılacak bir araç

olmaktadır (Meriç, 2018). Dil tıpkı milletlerde olduğu gibi örgütlerde de kültür aktarımı görevi üstlenir. Böylece örgüt kültürünün aktarımını ve benimsenmesini sağlar. Örgüt dilini benimsemiş olan bir kişi kültürü de benimsemiş demektir. Her örgütün dili kendine özgüdür (Kurşun, 2019).

2.1.1.7. Değerler

Değerler örgüt aktörlerinin davranışlarını yönlendiren unsurdur. Bu davranışlar değerlerin benimsenme derecesiyle orantılı olarak olumlu ya da olumsuz şekilde sergilenebilmektedirler. “İş görenlerin örgütlerine kattıkları olarak tanımlanabilen örgütsel değerler iş görenlerce paylaşılan idealler olup, davranışlarını şekillendirirler” (Altunay, 2006, akt. Meriç, 2018, s. 15).

Şişman’a (1994) göre, Örgüt üyelerinin benimsediği inanç ve değerler kendi aralarında uzlaşmalarını ve davranışlarının zamanla benzerlik göstermesini sağlar. Bu durum ise ortak bir söylem sağlayacağı için sağlam bir örgüt kültürünün oluşmasının yolunu açar. Kısaca ortak benimsenmiş olan değerler, üyeleri örgüt etrafında birleştirir.

2.1.1.8. Normlar

Normlar örgüt içindeki geleneksel kurallardır. Bu kurallar geleneklerden oluşmuştur. Bu kurallar üyelere hangi davranışın doğru, hangi davranışın yanlış olduğunu söyler. Normlar yazılı olarak düzenlenebileceği gibi, yazısız olarak da düzenlenebilir (Kurşun, 2019). Bu bağlamda normlar, doğru ile yanlış ayırt etme ölçütleri olarak değerlendirilebilir. Örgüt içerisinde uyulması gereken kuralları işaret eden geleneklerdir (Acılar, 2009).

2.1.2. Okul Kültürünün İşlevleri

Okul kültürünün eğitim-öğretim faaliyetlerinin çıktıları üzerindeki ve öğretmen uygulamaları üzerindeki etkisi okul kültürünün işlevselliğiyle bağlantılıdır. Her okulun çalışma sistemi ve işlevi farklıdır. Okul kültürünün işlevi kendisini pek çok alanda gösterir. Okulda tahsis edilmiş olan kültürün işlevi güçlüyse okul, güvenli, içerisinde bulunan insanlar arasındaki diyalogların güçlü olduğu, öğretmenler arasında işbirliğinin olduğu, sistemli, ilkeli, iç politikası sağlam ve dürüst bir okul olur (Vehbi, 2012). Bir okul kültürünün işlevsel olması; kültürü oluşturan örgüt üyelerinin örgüte bağlılığını, bu

üyelerin sistemle ve kendi içlerinde oluşturulmuş olan ilişkilerle dengesini artırır, tutuculuğu engeller, dinamik bir yapının var olmasını sağlar (Balci, 2011).

Ancak bir okulda tahsis edilmiş olan okul kültürünün işlevi zayıf ise okulda, otorite kaybolur. Kurumun çalışanları birbirine güvenmez, korku ve tedirginlik içerisinde olurlar. İş birliği yok denecek kadar azdır. Çalışanlar arasında diyaloglar güçsüzdür. Bu diyalogların güçsüz olması insanların kuruma bağlılığını olumsuz yönde etkiler. Okul kültürünü oluşturan sistem ve ilkeler zayıf olduğu için bu sistem ve ilkeler çalışanları tarafından fark edilmezler. Okul kültürünün işlevinin düşük olduğu kurumlarda okulun iç politikası zayıftır (Balci, 2011).

Güçlü okul kültürlerinde çalışanlar, okulun değerlerini benimser ve paylaşırlar. Okul kültürü zayıf olan okullar ise değerleri çalışanlar tarafından benimsenmez, paylaşılmaz ve bunun doğal sonucu olarak gelecek kuşaklara aktarılmaz. Örgüt üyelerinin okulun kültürüne ait değerlere ortaklık etmeleri ne kadar fazla ise örgüt kültürünün gücü de o kadar fazladır (Çoban, 2015). Bir örgütte, örgüt üyelerinden biri olan yöneticiler adil olmalıdır. Başarıları ödüllendirmeli, hataları ise cezalandırmalıdır. Bir örgütün güçlü olması yöneticinin bu dengeyi kurmasına bağlıdır. Eğer bu denge kurulmazsa paydaşlar arasında güvensizlik oluşur ve okulun iç dinamiğinde aksamalara meydana gelir (Kayağ, 2009).

Bu çerçevede alanyazına genel olarak bakıldığında okulun iç dinamiğinin korunmasının pek çok unsurla birlikte olması gerektiği görülmektedir. Örgüt kültürünün, örgütü oluşturan unsurlarla ilişki içerisinde olduğunu söylemek mümkündür. Örgüt kültürü kavramının etkililiği olumlu ya da olumsuz olarak değerlendirilebilirse de, okulun etkililiği üzerinde örgüt kültürünün olumlu etkisinden daha fazla bahsetmek mümkündür (Tokoğlu Görpüz, 2016).

2.1.3. Etkili Okul Kültürü

Okulda yaşayan kültürün yaşama yansıması ve işlevsel olabilmesi için, kültürü oluşturan unsurların birlikte hareket etmesi gerekir. Tokoğlu Görpüz'e göre (2016), öğretmenlerin, velilerin, idarecilerin ve okul personelinin, kısaca eğitim aktörlerinin, ortak hareket etmeleri ve iş birliği yapmalarıyla etkili okul kültürüne ulaşılabilir. "Birçok okul kültürü; inanç ürünleri, adetler, törenler ve toplantılar, meslektaş toplantıları, sportif yarışmalar,

toplumsal etkenlikler, kafeterya rapor kartları, ödülleri, ders planları ve okulun genel dekoruyla ilgili toplantı ve seremonilerden oluşmaktadır” (Tokoğlu Görpüz, 2016, s. 10).

Etkili bir okul kültüründe personel, öğretmenler ve yöneticiler okulun geçmişten getirdiği değerlerini taşıır ve yansıtır. Okulun, etkili bir okul kültürüne sahip olduğunu gösteren en önemli unsurlardan bir tanesi törensel etkinliklerdir. Bu törenler okulun geçmiş kültürünü ve hikâyelerini barındıran etkinliklerdir. Okulların sergileri, tiyatro oyunları, spor takımları, folklor ekipleri, yaşam alanları, sosyal çevreyle olan bağlantıları etkili bir okul kültürünün önemli unsurlarındandır. Örneğin, köklü bir geçmişe sahip, 1893 yılında kurulmuş olan Kayseri Lisesi'nin, sözleri 1922 yılında bu okulda Edebiyat Öğretmenliği yapmış Faruk Nafiz Çamlıbel'e ait olan Kayseri Lisesi Marşı, her Pazartesi sabahı ve Cuma okul çıkışı İstiklal Marşı'nın ardından okunmaya devam etmektedir. Okula yeni kaydolmuş öğrencilere ilk olarak Lise Marşı öğretilmektedir.

Bu gelenek etkili okul kültürünün gücünü kullanmak ve devam ettirmek adına önemli bir örnektir. Aynı zamanda Faruk Nafiz Çamlıbel bu şiiri, 1921 yılında Sakarya Savaşı için gönüllü olarak cepheye gidip şehit olan, son sınıf öğrencileri için yazmıştır. Şiiri yazdığı dönemde, Çamlıbel'in Lise' de öğretmen olması ve aynı zamanda şiiri okulun şehit olan son sınıf öğrencileri için yazmış olması, marşın okul kültürüne etkisini güçlendirirken, bir okulun tarihinin, okul kültüründe ne kadar önemli olduğunu da göstermektedir. “Olumlu ve etkili bir okul kültürünün okula bağımlılığını artırma, okul ve yönetime karşı güven oluşturma, yıkıcı çatışmaları önleme, okulda görev yapan öğretim elemanları ile öğrencilerin davranış ve beklentilerini şekillendirerek okulun başarısını artırma gibi birçok yararları vardır” (Gümüşeli, 2006, s.8, akt. Çoban, 2015, s. 32).

2.2. Türlerine Göre Okullar

Türkiye'deki tüm eğitim kademelerindeki okullar en genel olarak özel ve devlet okulu olmak üzere ikiye ayrılabilir. Bu okul türlerinin özellikleri bu bölümde açıklanmıştır.

2.2.1. Devlet Okulu

Devlet okulları, devlet tarafından, eğitim alanında imkân eşitliğinin uygulamasını sağlamak için oluşturulmuş kurumlardır. Devlet okullarında eğitim ücretsizdir. Birey eğitimini tamamlayana kadar devlet tarafından açılmış olan, kendisine uygun okullarda

okumaya devam eder. Bu durum sosyal devlet olmanın bir gereğidir. Ülkemizde hem kız hem erkek çocuklar için eğitimde zorunluluk vardır. Ailelerin çocuklarını okula göndermeleri zorunlu olduğu için devlet, maddi olanakları yeterli olmayan ailelerin bu zorunluluğu yerine getirmesi için uygun ortam hazırlar. ”Millî Eğitim Bakanlığının almış olduğu kararlar, 2003-2004 eğitim-öğretim yılında ders kitapları Millî Eğitim tarihinde ilk defa ilköğretim öğrencilerine, öğrencilerine hem özel okullarda hem devlet okullarında, ücretsiz olarak dağıtılmıştır” (Bayrakçı, 2015, s. 1). Bu tarihten günümüze kadar ücretsiz dağıtılmaya devam etmiştir. Böylelikle vatandaşlar, hem okullardan hem de eğitim materyallerinin bir kısmından ücretsiz olarak yararlanabilmektedir. Devlet okullarının her türlü gideri genel bütçeden karşılanmaktadır. Velilerden herhangi bir ücret talep edilmez.

2.2.2. Özel Okul

Özel okul, devletin bütçesini kullanmadan, kişi ya da kuruluşlarca kurulan, eğitim-öğretim faaliyetleri gösteren kurumlardır. Özel okullarda eğitim kademeleri anaokulundan üniversiteye kadar ulaşabilmektedir. (Uygun, 2003). Özel okulların özelliklerini Özış Erdem (2018) aşağıdaki kelimelerle açıklamaktadır:

Bilgi üreten ve sosyal yapı ihtiyaçlarına göre örgütlenerek pazarlayabilen örgütler olan özel okullar (Demirci, 2006), yasalara uygun şekilde öğrencilerine mevcut müfredatlarının kazanımlarını sunarken, bilgi pazarlama fonksiyonunu icra etmektedir. İşletme düzeninde faaliyet gösteren özel okullarının yönetim kurulları, müdür ve müdür yardımcıları ile öğretmenleri değişime uyum sağlayıp hızlı kararlar almakta ve velilerle öğrencilerin azami seviyede memnun olmalarını sağlamaya çalışmaktadırlar. Değişimin çok hızlı olduğu günümüz dünyasında, onu yakalayamayan özel okullar zamanla ortadan kaybolmak durumundadırlar. Özel okulların sundukları eğitim hizmetini satın almayı isteyen öğrencilerle velileri, özel okulları nitelikleri bakımından inceleyerek okullarını tercih etmektedirler. Öğrencilerle velilerden bazıları için bahse konu niteliklerin tamamının mevcudiyeti önemli görülürken, bazıları içinse niteliklerin bir kısmının mevcut olması kabul edilebilir olmakta, bu sayede etkin okul kavramının ortaya çıktığına inanılmaktadır (Balci, 2002; Şişman, 2002, akt. Özış Erdem, 2018, s. 27).

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri özel okulları da bağlar. Ülkemizde bulunan özel okullar, Millî Eğitim tarafından belirlenmiş esaslara tâbilerdir. Yerli ve yabancı girişimciler tarafından, velilerin

belli bir ücret karşılığında öğrencilerinin eğitim almalarının sağlanması için kurulan kurumlardır. Bu okullar Milli Eğitim Bakanlığı müfettişleri tarafından denetlenir ve devlet okullarıyla aynı düzenlemeler ve uygulamalara tâbidirler.

Özel okul öğretmenleri devlet tarafından atama yoluyla göreve gelmezler. Okul tarafından görevlendirildikleri bir belge ilçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bildirilir ve aynı kurum tarafından onay verilir. Ancak devlet tarafından atama yoluyla göreve gelmeseler bile bu okullarda çalışan öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığının belirlediği öğretmenlik ölçütleri sağlamaları gerekmektedir. Özel bir okul, öğretmenini görevlendirirken Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan öğretmenlik ölçütleri temelinde kendi ölçütlerini de işe koşar ve seçimlerini buna göre yapar.

Özel okullar devlet okullarındaki öğretim programlarını tamamiyle uygulamakla yükümlüdürler. Ancak velilerin öğrencilerini maddi bir bedel ödemek suretiyle gönderdikleri özel okullardan beklentileri genellikle öğretim programının üzerindedir. Özel okullarda okulun fiziki şartları genellikle iyi olmaktadır. Yaşam alanları, spor salonları, sanatsal aktivite alanları, laboratuvarları, yabancı dil öğrenme alanları, teknolojik imkânlarıyla özel okullar, pek çok fiziki imkâna sahiptir. Aynı zamanda özel okul öğretmenleri ve idarecilerinin de kendilerini sürekli yenileyebilen, gelişebilen, enerjik, aktif, esnek zamanlara sahip ve sosyal açıdan güçlü olmaları beklenmektedir.

İlgili mevzuata göre yukarıda belirtildiği gibi bir öğretmen ister devlet ister özel okulda çalışsın, kendisinden bazı yeterlikleri taşınması beklenir. Öğretmenlerin yeterliklerinin hayata geçirilmesinde okul kültürü etkili olacaktır. Buna göre öğretmenlerin okul kültüründen de etkilenen yeterlikleri üzerinde durmak gerekir.

2.3. Öğretmen Yeterlilikleri

Öğretmen, üniversitelerin ilgili bölümlerinden mezun olup diplomasını almış ve öğretmenlik yapma hakkını kazanan kimsedir (Karaman, 2008). Öğretmenlik, bir uzmanlık alanıdır. Bu uzmanlık alanı içerisinde bazı bileşenler vardır. Bu bileşenler; akademik bilgi, alan bilgisi, mesleki beceri gibi bileşenlerdir (Karaman, 2008). Süre'ye göre (2019), öğretmenlik tek boyutlu bir kavram olmaması sebebiyle pek çok bilgi ve beceriyi bir arada bulundurması gerekmektedir. Öğretmenlik mesleği uzmanlık gerektirmektedir. Bu sebeple yeterlilik isteyen bir meslektir.

Bununla birlikte eğitimde ve öğretimde bireylere kazandırılması gereken bazı nitelikler vardır ve bu nitelikleri kazandırmak için öğretmenlere de görevler düşmektedir. Örneğin, içinde bulunduğumuz çağda bilgiler hızla artmakta ve bu bilgiler çabuk eskimektedir. Bilgi çağında öğretmenin rolü, ihtiyacı olan bilgiyi nerede ve nasıl bulacağını gösteren, araştırmacı ruha sahip insanlar yetiştiren bir rehber olmaktır. (Yetim ve Göktaş, 2004). Öğretmenlerin bu nitelikleri öğrencilerine kazandırmak için üstlerine düşen bazı görevler ve bu sorumluluğu yerine getirebilmek için sahip olmaları gereken bazı özellikler vardır. Öğretmenlerin sahip olması gereken bu nitelikler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kamuoyuna duyurulmaktadır.

Yaşadığımız dönemde ortaya çıkan büyük teknolojik gelişmeler ve buna bağlı olarak yaşanan sosyolojik gelişmeler öğretmen niteliklerinin zamanla güncellenmesini mecburi kılmıştır. Değişen ve gelişen dünyada kazandırılacak bu niteliklerinden zaman zaman değişikliğe uğradığı görülmektedir. Ayrıca öğretmenler bireylere bu özellikleri kazandırırken bazı yöntem ve stratejilere de başvurumaktadırlar. Yaşanan değişimler ışığında bu yöntem ve stratejiler de değişmekte öğretmenlerin bu değişimlere ayak uydurabilmesi beklenmektedir.

İşte bu teknolojik alanda ve sosyal yaşantımızda meydana gelen değişimlere göre eğitim öğretim faaliyetlerinin düzenlenebilmesi için, yeni yöntem ve stratejileri de dikkate alarak ayak uydurması beklenen öğretmenlerin nitelikleri de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından zamanla güncellenmiştir. Bu bağlamda en güncel belge Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2017 yılında belirlenen öğretmen nitelikleridir. Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından 2017 yılında yapılan çalışmalar sonucunda “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri” başlığı altında öğretmen yeterliliklerini belirlenmiştir.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri; “6 ana yeterlik alanı, bu yeterliklere ilişkin 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşmaktadır” (MEB, 2017, s. 7). Belgede belirlenen yeterlik alanları ve bu alanlar kapsamında yer alan genel yeterlikler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri

A Mesleki Bilgi	B Mesleki Beceri	C Tutum ve Değerler
A1. Alan Bilgisi	B1. Eğitim Öğretimi Planlama	C1. Milli Manevi ve Evrensel Değerler
Alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde, ileri düzeyde kurumsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahiptir.	Eğitim-öğretim süreçlerini etkin bir şekilde planlar	Milli manevi ve evrensel değerleri gözetir.
A.2 Alan Eğitimi Bilgisi	B2. Öğrenme Ortamları Oluşturma	C2. Öğrenciye Yaklaşım
Alanının öğretim programına ve pedagojik alan bilgisine hâkimdir.	Bütün öğrenciler için etkili öğrenmenin gerçekleşebileceği sağlıklı ve güvenli öğrenme ortamları ile uygun öğretim materyalleri hazırlar.	Öğrencilerin gelişimini destekleyici tutum sergiler.
A3. Mevzuat Bilgisi	B3. Öğretme ve Öğrenme Sürecini Yönetme	C3. İletişim ve İşbirliği
Birey ve öğretmen olarak görev, hak ve sorumluluklarına ilişkin mevzuata uygun davranır.	Öğretme ve öğrenme sürecini etkili bir şekilde yürütür.	Öğrenci, meslektaş, aile ve eğitimin diğer paydaşları ile etkili iletişim ve işbirliği kurar.
	B4. Ölçme ve Değerlendirme	C4. Kişisel ve Mesleki Gelişim
	Ölçme ve değerlendirme, yöntem, teknik ve araçlarını amacına uygun kullanır.	Öz değerlendirme yaparak, gelişimine yönelik çalışmalara katılır.

Tablo 1’de görüldüğü gibi öğretmenlerin eğitim-öğretim süreçlerini yönetirken ihtiyaçları olan yeterliklerden birisi mesleki bilgidir. Mesleki bilgi sistem içerisinde önemli bir yere sahiptir. Öğretmenlerin mesleki bilgileri durağan olmamalıdır. Zaman içerisinde gelişmesi için gerekli eğitimler verilmeli ve imkânlar sunulmalıdır (Yetim ve Göktaş, 2004). Öğretmenlerin sahip olması gereken mesleki bilginin özelliği Bakanlık tarafından Tablo 2’deki şekilde belirtilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlik Mesleği Yeterlilikleri – Meslekî Bilgi

YETERLİLİK ALANI : MESLEKİ BİLGİ	
A	KAPSAM: Bu yeterlilik alanı, öğretmen, öğretmenlik mesleğine ilişkin sahip olması gereken, alan bilgisi, alan eğitimi bilgisi ve mevzuat bilgisi yeterliliklerini kapsamaktadır.
YETERLİLİKLER	YETERLİLİK GÖSTERGELERİ
A1. ALAN BİLGİSİ Alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde, ileri düzeyde kurumsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahiptir.	A1.1. Alanı ile ilgili konu ve kavramları analiz eder.
	A1.2. Alanındaki temel kuram ve yaklaşımların alanına yansımalarını yorumlar
	A1.3. Alanı ile ilgili temel bilgi ve veri kaynaklarını sınıflandırır
	A1.4. Alanına ilişkin temel araştırma yöntem ve tekniklerini sınıflandırır.
	A1.5. Milli ve manevi değerlerin alanına yansımalarını yorumlar
A2. ALAN EĞİTİMİ BİLGİSİ Alanının öğretim programına ve pedagojik alan bilgisine hâkimdir.	A2.1. Alanının öğretim programını tüm öğeleriyle açıklar.
	A2.2. Alanının öğretim programını, ilgili diğer öğretim programları ile ilişkilendirir.
	A2.3. Öğrencilerin gelişim ve öğrenme özelliklerine ilişkin bilgisini öğretim süreçleri ile ilişkilendirir.
	A2.4. Alanın öğretiminde kullanılacak farklı öğretim strateji, yöntem ve teknikleri karşılaştırır.
	A2.5. Alanın öğretim süreçlerinde kullanılacak ölçme ve değerlendirme yöntemlerini karşılaştırır.
	A2.6. Alanın öğretiminde milli ve manevi değerlerden nasıl yararlanılacağına karar verir.
A3. MEVZUAT BİLGİSİ Birey ve öğretmen olarak görev, hak ve sorumluluklarına ilişkin mevzuata uygun davranır	A3.1. Vatandaş olarak bireysel hak ve sorumluluklarını açıklar
	A3.2. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının içeriğini açıklar.
	A3.3. Atatürk'ün eğitim sistemimize katkılarını değerlendirir.
	A3.4. Öğretmenlik mesleğini ilgilendiren mevzuatı açıklar.
	A3.5. Eğitim paydaşlarının hak ve sorumluluklarını ayırt eder.

Tablo 2’de belirtilen alan bilgisi ve alan eğitimi bilgisi sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamalarında etkili unsurlardan bazılarıdır. Okul kültürünün sağladığı imkanlar dâhilinde işe koşulacak olan alan eğitimi bilgisi ve alan bilgisi uygulamalarda farklılıklar olmasının sebeplerindedir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmenlerin eğitim-öğretim süreçlerini yönetirken ihtiyaçları olan yeterliklerden bir diğeri mesleki beceridir. Bakanlık mesleki beceri yeterliği kapsamında dört alt yeterlik ve bunlarla ilişkili 29 performans göstergesi belirlemiştir (Bkz. Tablo 3).

Tablo 3. Öğretmenlik Mesleği Yeterlilikleri – Meslekî Beceriler

YETERLİLİK ALANI: MESLEKİ BECERİ	
B	KAPSAM: Bu yeterlik alanı, öğretmenin, sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalarıyla ilgili eğitim-öğretimi planlama, öğrenme ortamların oluşturma, öğretme ve öğrenme sürecini yönetme ile izleme ve değerlendirme yeterliliklerini kapsamaktadır.
YETERLİLİKLER	YETERLİLİK GÖSTERGELERİ
B1. EĞİTİM ÖĞRETİMİ PLANLAMA Eğitim öğretim süreçlerini etkin bir şekilde planlar.	B1.1. Planlarını alanının öğretim programına göre hazırlar.
	B1.2. Öğretim sürecini çevresel şartları, maliyeti ve zamanı dikkate alarak planlar.
	B1.3. Öğrencilerin bireysel farklılıklarını ve sosyo-kültürel özelliklerini dikkate alarak esnek öğretim planları hazırlar.
	B1.4. Öğretim sürecini planlarken milli ve manevi değerleri dikkate alır.
	B1.5. Milli ve manevi değerlerin alanına yansımalarını yorumlar.
B2. ÖĞRENME ÖĞRETME ORTAMLARI OLUŞTURMA Bütün öğrenciler için etkili öğrenmenin gerçekleşebileceği sağlıklı ve güvenli öğrenme ortamları ile uygun öğretim materyalleri hazırlar.	B2.1. Sağlıklı güvenli ve estetik öğretim ortamları düzenler.
	B2.2. Kazanımlara uygun öğretim materyali hazırlar.
	B2.3. Öğrenme ortamını öğrencilerin bireysel farklılıklarını ve ihtiyaçlarını dikkate alarak düzenler.
	B2.4. Öğrenme ortamlarını dersin kazanımlarına göre düzenler.
	B2.5. Öğrencilerle etkili iletişim kurabileceği demokratik öğrenme ortamların düzenler.
	B2.6. Öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerini geliştirici öğrenme ortamları oluşturur.

	B2.7. Öğrencilerin milli ve manevi değerleri içselleştirmesine katkıda bulunacak öğrenme ortamları oluşturur.
B3. ÖĞRETME VE ÖĞRENME SÜRECİNİ YÖNETME Öğretme ve öğrenme sürecini etkili bir şekilde yürütür.	B3.1. Alanının eğitim ve öğretimi için gerekli olan becerileri sergiler.
	B3.2. Öğretmen ve öğrenme sürecinde zamanı etkin kullanır.
	B3.3. Öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif katılımlarını sağlar.
	B3.4. Derslerini öğrencilerin günlük yaşamlarıyla ilişkilendirir.
	B3.5. Öğretme ve öğrenme sürecini yürütürken, özel gereksinimleri olan öğrencileri dikkate alır.
	B3.6. Uygulamalarında, çalıştığı çevrenin, doğal, kültürel ve sosyoekonomik özelliklerini dikkate alır.
	B3.7. Öğrencilerin derslerde analitik düşüncelerine yönelik etkinlikler hazırlar.
	B3.8. Eğitim-öğretim faaliyetlerinde ilgili kişi, kurum, kuruluş ve meslektaşları ile işbirliği yapar.
	B3.9. Öğretme ve öğrenme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin olarak kullanır.
	B3.10. Öğretme ve öğrenme sürecinde uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanarak etkili öğrenmeyi gerçekleştirir.
	B3.11. Öğretme ve öğrenme sürecinde uygun araç gereç ve materyalleri etkin kullanır.
B3.12. Sınıfta istenmeyen davranış ve durumlarla etkin ve yapıcı bir şekilde baş eder.	
B4. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME Ölçme ve değerlendirme, yöntem, teknik ve araçlarını amacına uygun kullanır.	B4.1. Alanına ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun ölçme ve değerlendirme araçları hazırlar ve kullanır.
	B4.2. Ölçme ve değerlendirmede süreç ve sonuç odaklı yöntemler kullanır.
	B4.3. Ölçme ve değerlendirmeyi objektif ve adil olarak yapar.
	B4.4. Ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre öğrencilere ve diğer paydaşlara doğru ve yapıcı geribildirimler verir.
	B4.5. Ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre öğretme ve öğrenme süreçlerini yeniden düzenler.

Tablo 3'te görülen, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan ölçütler aynı zamanda okul kültürünün de unsurlarından bazılarıdır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin

okullarında gerçekleştirdikleri uygulamalar bu ölçütler etrafında gerçekleşmektedir. Devlet okullarında ve özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri uygulamalarını gerçekleştirirken bu ölçütleri dikkate almak durumundadırlar.

Mesleki bilgi ve mesleki becerilerin dışında, öğretmenlik yeterlilikleri içinde tutum ve değerler de yer bulmaktadır. Bu yeterlilik alanı iletişim ve işbirliği, kişisel ve mesleki gelişim, milli, manevi ve evrensel değerler ile öğrenciye yaklaşım adı altında dört alt yeterlikten oluşmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan öğretmenlerin sahip olması gereken tutum ve değerler Tablo 4’te ifade edilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlik Mesleği Yeterlilikleri – Tutum ve Değerler

YETERLİLİK ALANI: TUTUM VE DEĞERLER	
C	KAPSAM: Bu yeterlilik alanı, öğretmenlik mesleği, genel tutum ve değerlerini içeren, öğrenciye yaklaşım, milli, manevi, evrensel değerler, iletişim ve işbirliği ile kişisel ve mesleki gelişim yeterliliklerini kapsamaktadır.
	YETERLİLİKLER
	YETERLİLİK GÖSTERGELERİ
C1. MİLLİ MANEVİ VE EVRENSEL DEĞERLER Milli manevi ve evrensel değerleri gözetir.	C1.1. Çocuk ve insan haklarını gözetir.
	C1.2. Bireysel ve kültürel farklılıklara saygılıdır.
	C1.3. Öğrencilerin milli ve manevi değerlere saygılı, evrensel değerlere açık bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunur.
	C1.4. Doğal çevre ile tarihsel ve kültürel mirasın korunmasına duyarlıdır.
C2. ÖĞRENCİYE YAKLAŞIM Öğrencilerin gelişimini destekleyici tutum sergiler.	C2.1. Her öğrenciye insan ve birey olarak değer verir.
	C2.2. Her öğrencinin öğrenebileceğini savunur.
	C2.3. Öğrencilerin kişisel gelişimini ve geleceğini planlamasında rehberlik yapar.
	C2.4. Tutum ve davranışlarıyla öğrencilere rol-model olur.
C3. İLETİŞİM VE İŞBİRLİĞİ	C3.1. Türkçeyi kurallarına uygun ve etkili biçimde kullanır.
	C3.2. Etkili iletişimi yöntem ve tekniklerini kullanmaya özen gösterir.

Öğrenci, meslektaş, aile ve eğitimin diğer paydaşları ile etkili iletişim ve işbirliği kurar.	C3.3. İnsan ilişkilerinde empati ve hoşgörüyü esas alır.
	C3.4. Meslektaşlarıyla bilgi ve deneyim paylaşımına açıktır.
	C3.5. Eğitim öğretim faaliyetlerinde ailelerle işbirliği yapar.
	C3.6. Okul gelişimine yönelik faaliyetlere aktif olarak katılır.
C4. KİŞİSEL VE MESLEKİ GELİŞİM Öz değerlendirme yaparak, kişisel ve mesleki gelişimine yönelik çalışmalara katılır.	C4.1. Mesleğini severek ve isteyerek yapar.
	C4.2. Paydaşlardan gelen görüş ve önerilerden de yararlanarak öz değerlendirme yapar.
	C4.3. Kişisel ve mesleki yönden kendisini geliştirmeye yönelik faaliyetlerde bulunur.
	C4.4. Kişisel bakımına ve sağlığına özen gösterir.
	C4.5. Kültürel ve sanatsal etkinliklere katılır.
	C4.6. Mesleki etik ilkelere uyarak mesleki bağlılık ve saygınlığını korur.
	C4.7. Türkiye ve dünya gündemini takip eder.

Tablo 4'te belirtilmiş olan Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan öğretmenlerin sahip olması gereken tutum ve değerlere bakıldığında, okul kültürünü etkileyen tutum ve değerlere de yer verilmiş olduğu görülür. Milli manevi değerler ve öğrenciyle iletişim gibi unsurlar hem okul kültürünü hem sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamalarını etkilemektedir. Ülkemizde öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan, yukarıda tablolarda belirtilen özelliklere sahip olmaları beklenmektedir. Hangi alanda ya da hangi okul türünde görev yapıyor olursa olsun, öğretmenlerin yukarıda belirtilen alanlarda öğretmen yeterliliklerine sahip olması beklenmektedir. Bu yeterlilikler çağın gereklerine göre güncellenebilmektedir.

2.4. Sosyal Bilgiler Dersi ve Önemi

Sosyal bilgiler dersi, ilkokullarda dördüncü sınıfta ve ortaokullarda beşinci, altıncı, yedinci sınıflarda okutulan bir derstir. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilere kendi doğaları içerisinde, toplumsal yaşama uyum sağlarken aynı zamanda birey olarak var olmaları için gereken desteği veren bir derstir. Sosyal bilgiler disiplinler arası bir yaklaşıma sahiptir ve pek çok bilim dalından yararlanır. Bilgili (2013) sosyal bilgiler dersini şu şekilde tanımlamaktadır: “[Sosyal bilgiler] bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması

amacıyla; tarih, coğrafya, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği bir ders programıdır” (s. 4). Şimşek ve Kaymakçı (2015) ise, sosyal bilgiler dersini şu şekilde tanımlamışlardır:

Milli Eğitim Bakanlığı'nca (2006) sosyal bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset, hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan, öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren, insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği, toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilk ve ortaokul dersi olarak tanımlanmaktadır. (Şimşek ve Kaymakçı, 2015: s. 6).

“Sosyal bilgiler dersinin en genel amacı etkili vatandaş yetiştirmektir. Etkili vatandaşın önemli özelliklerinden biri de içinde yaşadığı toplumun kültürünü bilmesi ve onu yaşatma arzusu ve isteğinde olmasıdır” (Tay, 2011, s. 10). Etkili vatandaş yetiştirmenin ön koşulu, bireylere geçmişini öğretmektir. Dünyada bütün ülkeler öğrencilerine kendi tarihlerini mutlaka öğretirler. Geleceği şekillendirmek geçmişini bilmekle olur düşüncesi tüm dünyaca benimsenmiştir. Ülkemizde de tarihimizi bilmek, geçmişini tanımak ve kültürün gelecek nesillere aktarılmasının sağlanması önemsenmektedir. Toplumun tarihsel gelişiminde oluşturduğu kültürel birikimi, maddi ve manevi değerlerini gelecek nesillere aktarmada en iyi yol sosyal bilgiler dersidir (Tay, 2011).

2.5.Sosyal Bilgiler Öğretimi

Sosyal bilgiler hakkında yapılan tanımlar sosyal bilgiler alanının ve dersinin özelliklerini yansıtmaya eğilimi içindedir. Bu bağlamda sosyal bilgiler tanımlarında geçen ana ifadelerin genel çerçevede etkili vatandaş yetiştirme, bilgi temelli, yöntemine dayalı ve kültürleme şeklinde olduğu söylenebilir (Tay, 2011).

2.5.1. Etkili Vatandaşlık

Sosyal bilgiler dersinin önemli amaçlarından bir tanesi de etkin vatandaş yetiştirmektir (Karaca, 2019). Etkin vatandaş yetiştirmek, ülkenin geçmiş ve geleceğiyle beraber devam etmesini sağlamak açısından da önemlidir. Etkin vatandaş tarih, coğrafya, vatandaşlık gibi

tek disiplinle yetiştirilebileceği gibi, disiplinler arası yaklaşımlarla da öğretilir. Ülkemizde ilkokul 4. sınıf seviyesinde ve ortaokul kademesinin 5., 6., 7., sınıf seviyelerinde sosyal bilgiler dersi etkili vatandaş yetiştirme'nin vazgeçilmez unsurudur (Tay, 2011).

2.5.2. Kültürleme

Tay'a göre (2011), toplumlar çocuklarını geçmişten gelen toplumsal değerlerini öğretmekle yetiştirir. Bu durumun doğal sonucu olarak kültür nesilden nesle aktarılmış olur. Gelişen ve değişen çağa ayak uydurmaya çalışırken diğer taraftan köklere bağlı, toplumsal değerleri benimsemiş bir yeni nesil yetiştirmek toplumun hedeflerinden biridir. Bu durumda kültürleme genel olarak her neslin toplumsal değerlerini, kasıtlı olarak kendinden sonraki nesle aktarmasıdır. Ve bu en iyi sosyal bilgiler dersiyle yapılabilir.

2.5.3. Bilgi Temelli Oluşu

Sosyal bilgiler tanımlarından, sosyal bilgilerin bilgi temelleri üzerine olduğuna dair ifadeler görmek mümkündür. Genel olarak sosyal bilgilerin bilgi temeli sosyal bilimlerden aldığı söylenebilir. Bunun yanında sanat, edebiyat, matematik gibi insanla ilgili bilimlerin bilgileri sosyal bilgilerde kullanılmaktadır. Çünkü sosyal bir varlık olan insan yaşamı bir bütündür ve bu yaşamın günlük hayattaki etkileşimleri hem sosyal bilimlerle hem de diğer bilimlerle açıklanabilmektedir (Tay, 2011). Bu nedenle sosyal bilgiler dersinin yararlandığı bilgi kaynakları çeşitlilik arz etmektedir. Sosyal bilgilerin yararlandığı bilgi kaynakları bilgi kaynakları şöyledir;

- Tüketici Konuları
- Tarih
- Coğrafya
- Ekonomi
- Siyaset Bilimi
- Psikoloji
- Sosyoloji
- Antropoloji
- Sanat
- Medya
- Günlük Yaşam
- Hukuk
- Okul Yaşamı
- Çevre
- Güncel Olaylar
- Beşeri Bilimler
- Popüler Kültür

(Martorella, 1998'den uyarlayan Doğanay, 2005, akt. Tay, 2011, s. 10).

2.5.4. Yöntem

Sosyal bilgiler tanımlarında sık sık yer alan etkili vatandaş yetiştirme için ihtiyaç olan bilgilerin, bilimsel yöntemlerle elde edilmiş, olgusal bilgilerden oluşması gerekmektedir. Bu bağlamda sosyal bilgilerin yönteminin bilimsel yöntem olduğu söylenebilir. “Bununla birlikte sosyal bilgilerin ağırlıklı olarak sosyal bilimlerden oluşması onun yönteminin buluş yoluyla öğretim, gözlem ve araştırma soruşturma yöntemi olması anlamına gelebilir” (Tay, 2011, s. 10).

2.6. Sosyal Bilgiler Dersinde Etkili Öğretim

Etkili öğretim kavramı, değişen çağa ayak uydurma gereğinin göstergelerden biridir. Teknolojik araçların ve uyaranların artması bunları kullanmayı zorunlu hale getirmiştir. Sosyal bilgiler dersine ait kazanımlar, etkili öğretim yoluyla öğrenciye kazandırılmaktadır. “Etkili öğretim, öğrenci nitelikleri ve öğretim ortamını göz önünde bulundurarak hedef davranışları kazandırmayı amaçlayan planlamalar yapılması ve bunlara en uygun yöntem ve stratejilerin belirlenmesidir”(Altunöz, 2017, akt. Çelik, 2018, s. 22). “Günümüzde sınıflar giderek çeşitlenmeye başladığından, eğitim otoriteleri, öğretmenler ve okul yöneticileri bu sınıf çeşitliliğini yönetmek için öğretme ve öğrenme stratejileri arayışı içinde oldukları gözlemlenmektedir” (Özkanoglu, 2015, s. 12). Bu bağlamda gerçekleştirilen birçok çalışmada, farklı öğrenme stratejilerinin öğretimi kalıcı ve etkili hale getirdiğine olan inancın, sınıf içi yöntemleri çeşitlendirme yoluna gidilmesine sebep olduğu görülmektedir (Öztürk ve Mutlu, 2017). Birden fazla duyu organına hitap etmek, öğrencinin bireysel farklılıklarını ve hazırbulunuşluğunu dikkate almak, okulun bulunduğu çevreyi ve okulda tahsis edilmiş olan okul kültürünü göz önünde bulundurmak önemli hale gelmektedir (Öztürk ve Palancı, 2015).

Bu bağlamda konularının pek çoğu soyut olan sosyal bilgiler dersinde, öğrencilerin sınıf içerisinde bilgiyi inşa edebilmeleri öğretime aktif olarak katılabilmeleri için konunun materyal desteğiyle somutlaştırılması gerekmektedir. Böylelikle kalıcı öğrenmeler gerçekleştirilebilir. Bu kısımda sosyal bilgiler öğretimini etkili ve kalıcı hale getirmek için kullanılan yöntemlerden, materyal kullanımı, yapılandırmacı yaklaşım, aktif öğrenme modeli, farklılaştırılmış öğretim modeli, beceri ve değerler eğitiminden bahsedilecektir.

2.6.1. Materyal Kullanımı

Öğretimde materyal kullanımı öğretmeni destekleyen, öğretimin daha etkili hale gelmesini sağlayan, öğrencinin daha etkili öğrenmesine yol açan bir yöntemdir. “Materyal kullanımında en önemli amaç bilginin kalıcılığını sağlamaktır. Bu yüzden, kullanılacak olan her materyalin öğrenmeyi kalıcı kılması hedeflenmektedir” (Yıldız, 2016, s. 17) Sosyal bilgiler dersinin konularının pek çoğu soyut içeriklerden oluşur. Bu konuların ders içi uygulamalarda somut hale gelebilmesi için materyal desteğinden faydalanmak gerekmektedir. Soyut olan konuların somutlaştırılması kalıcı öğrenmeler sağlayabilir. Bununla birlikte materyal kullanımı zamandan tasarruf ettirmesi bakımından da faydalıdır. Ayrıca sosyal bilgiler dersinin amaçlarına ulaşmada da kolaylık sağlamaktadır (Yıldız, 2016).

Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan materyallere; gazete, akıllı tahta, haritalar, coğrafi bilgi sistemleri, maketler, maden örnekleri, tarihi nesnelere örnek olarak verilebilir. Bununla birlikte sosyal bilgiler öğretiminde materyal kullanırken, amaçlara uygun seçimler yapılmalıdır. Böylece, zaman tasarrufu, öğretimin zenginleşmesi, bireysel farklılıkların ihtiyaçlarını karşılamak, etkili ve kalıcı öğrenmeyi sağlamak gibi önemli faydalar sağlanabilir. Ayrıca materyal seçimi yapılırken, dersin hedeflerine uygun, en yüksek verimi sağlayacak materyalin seçilmesine özen gösterilmelidir (Kayağ, 2009) Bununla birlikte derslerde materyal kullanırken materyalin niteliği önemli olduğu kadar kullanılacak materyalin doğru konumlandırılması da önemlidir. Örneğin, öğrencilerden, ses kayıtları almaları, radyo, teyp gibi ses kaydediciler kullanmaları ve bunları arkadaşları ile değiştirmeleri beklenebilir. Böylelikle sınıf içinde doğru bilgi ağı oluşturulmuş olur (Yaşar ve Gültekin, 2011).

2.6.2. Yapılandırmacı Yaklaşım

Yapılandırmacı anlayışa göre öğrenci daha kolay güdülenir, merak ve keşfetme duyguları desteklenir, öğrendiği bilgileri gerçekte hayatla bağlantıya geçirir (Karabıyık, 2005). Yapılandırmacı yaklaşımda, bilgilerin inşası zihinde gerçekleşmektedir. Bilgiyi inşa eden ve belirleyen öğrenci olduğu için öğrenmenin merkezinde de yine öğrenci vardır. Zihinde şekillendirilen bilgi, çevreden ve etkileşimlerden bağımsız değildir. Öğrenen elde ettiği bilgileri çevreyle etkileşim içerisinde şekillendirerek yapılandırır. Yapılandırmacı anlayışın

temelinde öğrenenin kendi bilgisini kendisinin seçmesi inşa etmesi ve kendi özel bilgisini yaratması vardır. Birey bilgiyi kendine göre seçerek şekillendirir (Özel ve Bayındır, 2008).

Ülkemizde, ilköğretim programları 2004–2005 öğretim yılından başlayarak yapılandırmacı yaklaşım temeli üzerine kurulmuştur (Özenç, 2009). Sosyal bilgiler öğretim programları hazırlanırken yapılandırmacı yaklaşım temele alınmıştır. Sosyal bilgiler dersinde öğrencinin, bilgiye ulaşması, öğrenme sürecinde kendini aktif ve önemli hissetmesinin bir yoludur. Burada öğrenci öğretmen liderliğinde ihtiyacı olan bilgiyi çeşitli kaynaklar aracılığıyla bulunduğu yerden alır, kendisine ihtiyacı olan kısımları amacına göre şekillendirerek kullanıma hazır hale getirir. Bunu yaparken duyu organları ve bilişsel becerilerini işe koşar. Sosyal bilgiler dersinin kapsadığı disiplinlerden de yardım alabilir. Yapılandırmacı yaklaşımın işe koşulması ve öğrencinin kendi bilgisini kendisinin inşa etmesi etkili öğrenmenin koşullarındandır (Karabıyık, 2005)

2.6.3. Aktif Öğrenme

Öğrenme anlık olarak meydana gelmez, zaman alır ve bir süreçtir. Bireye öğrendiklerini farklı alanlarda kullanma ve öğrencilerini kendisine göre ifade etme imkânı sunulmalıdır. Etkili bir öğrenme sağlanması, öğrenmeye karşı açık olma ancak bu şekilde sağlanır. Bu imkânların olmadığı yerde öğrenme etkili değildir (Açıkgöz, 2003). Çullu'ya göre (2013) beyin bilgileri kendiliğinden işliyor olsa bile, bilgiyi işleme fırsatı öğrenene sunulmalıdır. Beynin açık olması öğrenmenin aktifliğine bağlıdır. Öğrenme pasifse beyin kapalıdır.

Aktif öğrenme, öğrenci merkezli, derse aktif katılım sürecinin her anında öğrencinin aktif olması gerektiğini vurgulayan bir öğretim anlayışıdır. “Günümüzde toplumların kalkınmasında ve rekabete dayalı ekonomik düzeninde, nitelikli bireyler yetiştirme bakımından eğitim daha da önem kazanmıştır. Bilişsel alanda yapılan araştırmalar, öğrenme şart koşan, öğrenme sürecine aktif olarak katılan öğrencilerin daha iyi öğrendiklerini göstermektedir” (Özdoğan, 2008, s. 14).

Aktif öğrenme işbirliğini ön planda tutar. Ayrıca üst düzey düşünme becerilerinin işin içinde olması gerektiğini vurgular. “Sosyal bilgiler dersinin genel amaçları arasında, öğrencilerin ‘karar verme’ davranışını geliştirmelerinin sağlanması belirtilmektedir. Aktif öğrenmenin önemli özelliklerinden biri de öğrencilere karar verme sorumluluğunun

verilmesidir” (Açıkgöz, 2002, s. 30). Bu bağlamda sosyal bilgiler dersi aktif öğrenmenin en verimli şekilde kullanılabileceği önemli derslerden bir tanesidir.

2.6.4. Farklılaştırılmış Öğretim

Öğrencilerin bireysel farklılıkları öğretim içerisinde yapılan etkinliklerin çeşitlenmesini zorunlu kılmaktadır. Farklılaştırılmış öğretim tek etkinlik içeriğiyle farklı yaşantılara, farklı şartlara, farklı öğrenme stillerine sahip öğrencilerin hepsine uygun hale getirilmesidir (Demir, 2013). Bir başka deyişle farklılaştırılmış öğretim, sınıf içi öğrenme etkinliklerini öğrencilerin farklılıklarını göz önüne alarak, eşitleme ve uyarılma ilkesi üzerine inşa edilmiş bir öğretme teorisidir (Öztürk ve Mutlu, 2017, s. 5).

Farklılaştırılmış öğretim öğrenme stilleri ve öğrenmeyle ilgili diğer özellikleri birbirinden farklı olan bireylerin, yapılacak olan ders planı ile kendi öğrenme stillerine, yeteneklerine ve hızlarına göre öğrenmelerinin sağlandığı bir öğretim yöntemidir. Bu bağlamda tüm bireylerde öğrenmenin gerçekleşmesinin koşulu bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulması ve öğretim planları yapılırken bu farklılıklara duyarlı olunmasıdır. Bu düşünceler Özkanoglu (2015), tarafından şu şekilde dile getirilmiştir:

Günümüzde sınıflar giderek çeşitlenmeye başladığından, eğitim otoriteleri, öğretmenler ve okul yöneticileri bu sınıf çeşitliliğini yönetmek için öğretim ve öğrenme stratejileri arıyorlar. Farklılaştırılmış öğretim eğitimcilerin sınıf yapısını yeniden gözden geçirmesine neden olur ve sınıfta bulunan herkesi öğrenmeye davete eder. Bu şekilde, pek çok bakımdan farklılaşan tüm çocuklar için faydalı olmayı amaçlar. (Özkanoglu, 2015, s. 12).

2.6.5. Beceri ve Değer Öğretimi

Beceri ve değer öğretimi, Milli Eğitim Bakanlığının hazırladığı sosyal bilgiler öğretim programlarında geçen, elde edilmesi gereken kazanımlardandır. Beceri öğrencilerde, öğrenme süreci esnasında kazandırılması amaçlanan kabiliyetlerdir (TDK, 2005). “Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programlarında, sosyal bilgiler öğretiminde disiplinler arası yaklaşımla eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma yapma, problem çözme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmak üzere dokuz temel becerinin kazandırılması hedeflenmiştir” (Öztürk ve Mutlu, 2017, s. 15). “Beceri, Paykoç (1991:13) tarafından, herhangi bir etkinliği sürekli olarak, belli bir yeterlilik düzeyinde yapabilmek şeklinde tanımlanmıştır. Coğrafya Dersi

Öğretim Programında (2006:20) ise; öğrenim süresi boyunca kazandırılması ve geliştirilmesi amaçlanan kabiliyetler olarak belirtilmiştir” (akt. Ertuğrul, 2008, s. 21).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, 2018 yılında hazırlanan sosyal bilgiler Dersi Öğretim Programında belirlenen beceriler Tablo 5’te verilmiştir. Beceriler kazandırılırken, dersin hedefleri de göz önünde bulundurularak konularla beraber becerilerin de yerleşmesi hedeflenir. Aktif öğrenme, yapılandırmacı yaklaşım, farklılaştırılmış öğretim modeli gibi yaklaşımlar uygulanırken kazanımlarla beraber becerilerin de kazandırılması dikkate alınmalıdır.

Tablo 5. Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından, 2018 Yılında Hazırlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda Belirlenen Beceriler

Sosyal Bilgilere Ait Beceriler	
1. Araştırma	15. Kanıt kullanma
2. Çevre okuryazarlığı	16. Karar verme
3. Değişim ve sürekliliği algılama	17. Konum analizi
4. Dijital okuryazarlık	18. Medya okuryazarlığı
5. Eleştirel düşünme	19. Mekânı algılama
6. Empati	20. Öz denetim
7. Finansal okuryazarlık	21. Politik okuryazarlık
8. Girişimcilik	22. Problem çözme
9. Gözlem	23. Sosyal katılım
10. Harita okuryazarlığı	24. Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama
11. Hukuk okuryazarlığı	25. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
12. İletişim	26. Yenilikçi düşünme
13. İş birliği	27. Zaman ve kronolojiyi algılama
14. Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme	

Sosyal bilgiler dersi beceri ve değerler eğitiminin verilmesi için uygun bir alandır. Eğitim alanında meydana gelen değişimlere bağlı olarak beceri ve değerler eğitiminin verilmesinde de farklılaşmalar meydana gelmiştir. Bu farklılaşmalar sosyal bilgiler dersinde beceri ve değerler eğitimi verilirken geleneksel yöntemlerden uzaklaşmayı gerekli kılmıştır (Öztürk ve Mutlu, 2017). “Değerler eğitimi, değerlerin bilincinde olan olgun ve kişilik sahibi bireyler yetiştirmek için okullarda verilen bir eğitimidir. İnsanın üç boyutu vardır ve eğitim de var olan bu bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutların farkında olmalıdır” (Kantar, 2014, s.4-13, akt. Kınacı, 2018,s. 16). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, 2018 yılında hazırlanan sosyal bilgiler Dersi Öğretim Programında belirlenen değerler Tablo 6’da verilmiştir

Tablo 6. Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından, 2018 Yılında Hazırlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda Belirlenen Değerler

Sosyal Bilgilere Ait Değerler	
1. Adalet	10. Estetik
2. Aile birliğine önem verme	11. Eşitlik
3. Bağımsızlık	12. Özgürlük
4. Barış	13. Saygı
5. Bilimsellik	14. Sevgi
6. Çalışkanlık	15. Sorumluluk
7. Dayanışma	16. Tasarruf
8. Duyarlılık	17. Vatanseverlik
9. Dürüstlük	18. Yardımseverlik

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli ve Veri Toplama Araçları

Okul kültürünün devlet okullarında ve özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamalarına etkisi, karma yöntem kullanılarak araştırılmıştır. Anket ve görüşme yöntemi kullanılarak veriler toplanarak değerlendirilmiştir. Anket Gökçe'ye (2004) göre, "Toplumu ilgilendiren çeşitli konularda objektif bilgi toplamak için kullanılan bir araçtır." Ayrıca Gökçe (2004) anket tekniğinin diğer ismini (soru kâğıdı) olarak belirtmiştir. Öztürk'e (2014, s. 147) göre ise "Anket, standart soruların araştırma örneğine sorulduğu bir veri toplama yöntemidir. Anket aracılığı ile kısa süre zarfında nispeten düşük maliyetle çok sayıda kişiye ulaşmak mümkündür". "Anket çalışması, bilgisine başvuru kişilere cevaplayacakları bir soru listesinin verilmesi şeklinde yapılan veri toplama tekniğidir. Toplanmaya çalışılan bilgiler için sorular hazırlanır, bu sorular anketin uygulanacağı kitlenin anlayacağı dilde hazırlanmalıdır" (İslam, 2007, s. 72). Hazırlanan soru kâğıdı ya postayla gönderilir ve aynı yolla toplanır ya da grup halinde toplu uygulama yapılır (Gökçe, 2004, s. 86). "Burada önemli olan hazırlanan soru kâğıdının doğrudan doğruya sorulmak istenen kişi tarafından okunarak cevaplandırılmasıdır" (Gökçe, 2004, s. 87). Ankette sorular açık, anlaşılır, probleme ve alt probleme uygun olmalıdır (Sönmez, 2011)

"İnsan yaşamında görüşmenin önemli ve o kadar da eski bir yeri vardır. Görüşme, bireylerin, çeşitli konulardaki bilgi düşünce, tutum ve davranışları ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde en kestirme yol olarak kullanılmaktadır" (Karasar, 2004, s. 166). Görüşme yani diğer adıyla mülakat tekniğini Bal (2001), çeşitli sorular kullanarak, araştırılan konuda ilgili kişilerden bilgi almak şeklinde ifade eder. Gökçe (2004) ise, araştırılan konuyla ilgili karşılıklı konuşma yardımıyla bilgi alma olarak tanımlar. Görüşme en yalın haliyle; "daha önce hazırlanmış soruların görüşmeci tarafından sorulması ve cevapların görüşmeci tarafından kayıt edilmesi işlemidir. Bu teknikte yüz yüze ilişki söz konusudur" (Gökçe, 2004, s. 87). Bal (2001) görüşme esnasında dikkat edilmesi gereken hususları şu şekilde dile getirmektedir:

Bilgi toplanacak kişilerle yüz yüze yapılan ve belli bir düzen içinde gelişen görüşmede araştırmacı konuşulanları çeşitli araçlarla kayıt eder. Bu teknik konunun derinlemesine anlaşılmasında etkilidir. Ancak önceden konuyla ilgili sorular hazırlanmazsa, belli bir güven sağlanmazsa ve araştırmacı ve konuşmacı arasında iletişim sorunu doğarsa teknik etkisiz hale gelir (Bal, 2001, s.142).

Görüşmelerde konuşmacı araştırmacıya güven duymalı ve kendisini baskı altında hissetmemelidir. Sorular açık ve anlaşılır olmalı basitten karmaşığa ya da genelden özele doğru sıralanmalıdır (Bal, 2001). Görüşmede sorular sorulmak istenen doğrultusunda hazırlanmalı ve eğer soru konuşmacı tarafından anlaşılmazsa araştırmacı tarafından soru açıklanmalı ya da konuşmacının soruyu okumasına izin verilmedir (Gökçe, 2004). “Görüşme yoluyla veri toplama sırasında görüşülen kişinin subjektif yargıları ağır basabilir. Bu yüzden, verileri değerlendirirken objektif olunmalıdır” (İslam, 2007, s. 71).

3.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu Milli Eğitim Bakanlığına bağlı faaliyet gösteren özel okullarda ve devlet okullarında aktif olarak görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı faaliyet gösteren özel okullarda ve devlet okullarında aktif olarak görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin her birine ulaşmak mümkün olmadığından, şehir veya okul gözetmeden, özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden ulaşılabilen 52 tanesi, devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden ulaşılabilen 51 tanesine anket uygulanmıştır. Ardından anket çalışmasına katılan ve özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden ulaşılabilen 5 tanesi ile devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden ulaşılabilen 5 tanesi belirlenmiş, gönüllülük esasıyla görüşme yapılmıştır. Değişken olarak “okul türü” belirlenmiştir.

Tablo 7. Araştırmada Anketin ve Görüşmenin Uygulandığı Çalışma Grubu

Okul türü	Katılımcı (Anket)	Katılımcı (Görüşme)
Devlet Okulu	52	5
Özel Okul	51	5
Toplam	103	10

3.3. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

Araştırmada verilerin toplanması amacıyla anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anketler oluşturulurken likert tipi ölçek kullanılmıştır. Anketin hazırlık aşmasında, konuyla ilgili alanyazında bulunan pek çok kaynak incelenmiştir. Oluşturulan sorular, alan uzmanı beş kişi ile paylaşılmış ve elde edilen dönütlere göre güncellenmiştir. Anket maddelerinin anlaşılabilirliğini ve uygulanabilirliğini test etmek amacıyla da 10 öğretmenle pilot uygulaması yapılmıştır. Bu süreç sonunda ankete son hali verilmiştir (Bkz. Ek-1). Anket 3 bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm 7'li likert, ikinci bölüm 4'lü likert, üçüncü bölüm 5'li likert tipi maddelerden oluşmuştur. Anket formunda kullanılan sorular, okul kültürünü ve öğretmen uygulamalarının niteliğini yansıtacak biçimde planlanmıştır. Görüşme soruları hazırlanırken literatürde bulunan pek çok kaynak incelenerek araştırmanın problem cümlelerine uygun olarak hazırlanmıştır. Oluşturulan sorular alan uzmanı beş kişiyle paylaşılmış ve bir öğretmen ile pilot uygulaması gerçekleştirilmiştir. Mülakat soruları araştırmanın amacına uygun şekilde, okul kültürünü ve öğretmen uygulamalarını yordayacak biçimde bölümlere ayrılarak hazırlanmıştır. Bu bölümler; okulla ilgili, idare ile ilgili, meslektaşlar ile ilgili, öğrenci ile ilgili, derslerle ilgi, veliler ile ilgili şekilde başlıklarından oluşur ve 6 bölümden ibarettir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Bu araştırmanın veri toplama süreci 2018 yılının Kasım ayından itibaren alanyazın taraması ile başlamıştır. Araştırmaya konu olan faktörlerle ilgili alanyazında bulunan kaynaklar taranmıştır. 2019 yılının Şubat ayında anket soruları hazırlanmış geçerlilik güvenilirliğin sağlanması için uzman görüşlerinin alınarak pilot uygulama süreci tamamlanmıştır. Özel okullardaki öğretmenlere uygulanacak olan 51 anketin 12'si kâğıt olarak dağıtılmış ve uygulanmıştır. Özel okullarda görev yapan öğretmenlere uygulanacak olan formun kalan 39 tanesi ve devlet okullarında görev yapan öğretmenlere uygulanacak olan formların tamamı link oluşturularak dijital ortamdan katılımcılara ulaştırılmıştır. Dijital ortamda oluşturulan anket linki, katılımcı sayısının, hedeflenen katılımcı sayısına ulaşmasıyla erişime kapatılmış ve analizi yapılmıştır.

Ardından araştırma konusuna uygun, anket bulgularını derinleştirmek amacıyla görüşme soruları hazırlanmıştır. Görüşme sorularının geçerlilik güvenilirliğin sağlanması için uzman

görüşleri alınmış, pilot uygulaması yapılmıştır. Görüşme devlet okullarında görev yapan 5 sosyal bilgiler öğretmenine ve özel okullarda görev yapan 5 sosyal bilgiler öğretmenine yüz yüze görüşerek uygulanmıştır. Görüşmeler devam ederken ön analizler gerçekleştirilmiş, bu sayede sonraki görüşmede orijinal olarak yer verilmemiş bazı hususların da gündeme getirilmesi sağlanmıştır (Bkz. Ek-2).

Görüşmeler yapılırken ses kaydı alınmamış, katılımcıların verdiği cevaplar araştırmacı tarafından yazılarak kaydedilmiştir. Soruların ve cevapların derinleştirilmesi için önceden belirlenmiş olan “sonda sorular” işe koşulmuştur. Katılımcılarla yapılan görüşmeler ortalama 30 dakika sürmüştür. Görüşmeler farklı günlerde, farklı saat aralıklarında, katılımcıların gönüllülüğü esas alınarak ve katılımcıların belirlediği zamanlarda gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan okul türü değişkeni dışında herhangi bir kişisel bilgi talep edilmemiştir. 2019 yılının Mayıs ayında görüşmelerin sona ermesiyle analizler ve diğer çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilmiş olan anket ve görüşme verileri betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. “Bu yaklaşımda amaç görüşme ve gözlem sonucu elde edilen verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulmasıdır. Veriler daha önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılır, özetlenir ve yorumlanır. Bulgular arasında neden sonuç ilişkisi kurulur ve gerekirse olgular arasında karşılaştırmalar yapılır” (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 224). Altunışık vd.’e göre (2010, s. 322) ise betimsel analiz ile “... görüşme yapılan bireyleri tanıtıcı bulgular değerlendirilir, içerik analizi yoluyla veriler tanımlanmaya çalışılır; birbirine benzediği ve birbiri ile ilişkisi olduğu tespit edilen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek yorumlanır” (akt. Karataş, 2015, s. 70).

Anket formunda bulunan soruların analizi yapılırken, formlarda bulunan sorulara ve işaretlenecek olan seçeneklere, araştırmacı tarafından kodlar atanmıştır. Atanan kodlar kullanılarak katılımcıların sorulara verdiği cevapların frekansları belirlenmiş ve tablo haline getirilmiştir. Tablo 8, 9 ve 10’da uygulanan anketin üç bölümünde sorulara ve seçeneklere atanan kodlara yer verilmiştir.

Tablo 8. 7 Seçenekli Bölümdeki Anket Sorularına ve Seçeneklere Atanan Kodlar

Soru	Kodlama	Seçenekler						
		1	2	3	4	5	6	7
1	A.1	1	2	3	4	5	6	7
2	A.2	1	2	3	4	5	6	7
3	A.3	1	2	3	4	5	6	7
4	A.4	1	2	3	4	5	6	7
5	A.5	1	2	3	4	5	6	7
6	A.6	1	2	3	4	5	6	7
7	A.7	1	2	3	4	5	6	7
8	A.8	1	2	3	4	5	6	7
9	A.9	1	2	3	4	5	6	7
10	A.10	1	2	3	4	5	6	7
11	A.11	1	2	3	4	5	6	7
12	A.12	1	2	3	4	5	6	7
13	A.13	1	2	3	4	5	6	7
14	A.14	1	2	3	4	5	6	7
15	A.15	1	2	3	4	5	6	7
16	A.16	1	2	3	4	5	6	7
17	A.17	1	2	3	4	5	6	7
18	A.18	1	2	3	4	5	6	7
19	A.19	1	2	3	4	5	6	7
20	A.20	1	2	3	4	5	6	7
21	A.21	1	2	3	4	5	6	7
22	A.22	1	2	3	4	5	6	7
23	A.23	1	2	3	4	5	6	7

Tablo 9. 4 Seçenekli Bölümdeki Anket Sorularına ve Seçeneklere Atanan Kodlar

Soru	Kodlama	Seçenekler			
		% 0 - %25	%26 - %50	%51 - %75	%76 - %100
1	B.1	1	2	3	4
2	B.2	1	2	3	4
3	B.3	1	2	3	4
4	B.4	1	2	3	4
5	B.5	1	2	3	4
6	B.6	1	2	3	4
7	B.7	1	2	3	4
8	B.8	1	2	3	4
9	B.9	1	2	3	4
10	B.10	1	2	3	4
11	B.11	1	2	3	4
12	B.12	1	2	3	4
13	B.13	1	2	3	4
14	B.14	1	2	3	4
15	B.15	1	2	3	4
16	B.16	1	2	3	4

Tablo 10. 5 Seçenekli Bölümdeki Anket Sorularına ve Seçeneklere Atanan Kodlar

Soru	Kodlama	Seçenekler				
		Hiçbir zaman	Dönemde 1 Kez	Ayda 1 Kez	Haftada Bir	Haftada 2-3 Kez
1	C.1	1	2	3	4	5
2	C.2	1	2	3	4	5
3	C.3	1	2	3	4	5
4	C.4	1	2	3	4	5
5	C.5	1	2	3	4	5
6	C.6	1	2	3	4	5
7	C.7	1	2	3	4	5
8	C.8	1	2	3	4	5
9	C.9	1	2	3	4	5
10	C.10	1	2	3	4	5
11	C.11	1	2	3	4	5
12	C.12	1	2	3	4	5
13	C.13	1	2	3	4	5
14	C.14	1	2	3	4	5
15	C.15	1	2	3	4	5
16	C.16	1	2	3	4	5
17	C.17	1	2	3	4	5
18	C.18	1	2	3	4	5

Görüşme sorularının bulguları deşifre edilirken katılımcılara araştırmacı tarafından kodlar atanmıştır. Tablo 11’de görüşme yapılmış öğretmenlere atanan kodlar gösterilmiştir. Özel okulda görev yapan öğretmenlere Ö, devlet okulunda göre yapan öğretmenlere D kodu atanmıştır.

Tablo 11. Mülakat Yapılmış Öğretmenlere Atanan Kodlar

Okul Türü	Kodlama	
Devlete Okulu	1.Öğretmen	D1
	2.Öğretmen	D2
	3.Öğretmen	D3
	4.Öğretmen	D4
	5.Öğretmen	D5
Özel Okul	1.Öğretmen	Ö1
	2.Öğretmen	Ö2
	3.Öğretmen	Ö3
	4.Öğretmen	Ö4
	5.Öğretmen	Ö5

BÖLÜM IV

BULGULAR

Okul kültürünün özel okullarda ve devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamalarına etkisini belirlemek amacıyla yapılan araştırmada anket ve görüşmelerden elde edilen bulgular bu bölümde sunulmuştur. İlk olarak anket uygulamalarından elde edilen bulgular daha sonra ise görüşme uygulamalarından elde edilen bulgular paylaşılmıştır.

4.1. Özel Okullarda ve Devlet Okullarında Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde anket sonuçlarından elde edilen frekansların tablosu verilmiştir. Frekanslar, betimsel olarak analiz edilmiştir. Tablo 12, Ek-1’de verilmiş olan anketin, yedi seçenekli sorularını içeren kısmıdır. Bu kısımda katılımcılara 23 adet soru yöneltilmiştir. Soru numaralarına kodlar atanmıştır. Yapılan analiz sonucunda verilen cevaplar arasında tespit edilen farklılıklar yorumlanmıştır.

4.1.1. Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre 7 Seçenekli Sorulardan Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın bu kısmında özel okullarda ve devlet okullarında görev yapan öğretmenlere uygulanan anket sonuçlarına göre yedi seçenekli sorulardan elde edilen bulgular ifade edilecektir. Bu bölümde öğretmenlere 23 soru yöneltilmiş ve cevaplamaları beklenmiştir.

Tablo 12. Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre 7 seçenekli sorulardan Elde Edilen Bulgular

	Okul Türü	1	2	3	4	5	6	7	N	\bar{x}
A . 1.	Devlet	3	-	1	1	3	4	40	52	6,32
	Özel	0	-	1	1	1	0	48	51	6,82
A . 2.	Devlet	1	2	1	2	10	12	24	52	5,88
	Özel	0	0	0	1	7	9	34	51	6,49
A . 3.	Devlet	2	-	1	4	8	11	26	52	5,94
	Özel	0	-	0	2	3	6	40	51	6,64
A . 4.	Devlet	5	3	8	12	13	8	3	52	4,17
	Özel	1	4	5	13	19	6	3	51	4,47
A . 5.	Devlet	5	2	1	5	11	12	16	52	5,21
	Özel	1	2	3	5	14	15	11	51	5,31
A . 6.	Devlet	32	10	5	3	0	1	1	52	1,76
	Özel	26	10	4	3	2	6	0	51	1,58

A . 7.	Devlet	22	9	9	8	2	1	1	52	2,34
	Özel	15	6	11	6	6	5	2	51	2,84
A . 8.	Devlet	4	4	7	11	13	5	8	52	4,38
	Özel	1	2	5	13	16	8	6	51	4,74
A . 9.	Devlet	2	1	3	7	12	11	16	52	5,36
	Özel	0	1	3	8	12	11	16	51	5,50
A . 10.	Devlet	2	1	1	5	6	11	26	52	6,15
	Özel	0	0	2	6	10	9	24	51	5,92
A . 11.	Devlet	2	1	3	8	9	13	16	52	5,38
	Özel	0	0	5	11	11	8	16	51	5,37
A . 12.	Devlet	2	3	6	11	12	9	9	52	4,75
	Özel	1	2	4	16	13	10	5	51	4,72
A . 13.	Devlet	2	-	1	2	6	8	33	52	6,19
	Özel	0	-	1	1	2	11	36	51	6,56
A . 14.	Devlet	3	6	5	12	8	5	13	52	4,59
	Özel	3	1	8	11	11	8	9	51	4,68
A . 15.	Devlet	18	7	6	9	7	1	4	52	2,98
	Özel	23	5	9	5	3	4	2	51	2,60
A . 16.	Devlet	4	3	8	14	4	10	9	52	4,48
	Özel	2	4	6	13	11	9	6	51	4,94
A . 17.	Devlet	4	2	6	13	12	6	9	52	3,69
	Özel	2	3	7	10	14	6	9	51	3,45
A . 18.	Devlet	2	7	5	13	8	9	8	52	4,48
	Özel	2	2	5	10	6	7	9	51	3,84
A . 19.	Devlet	2	1	2	2	5	12	28	52	5,98
	Özel	0	0	0	3	4	15	29	51	6,37
A . 20.	Devlet	3	1	1	2	4	17	24	52	5,88
	Özel	0	0	0	4	4	11	32	51	6,39
A . 21.	Devlet	2	5	4	9	12	10	10	52	4,80
	Özel	1	0	6	8	12	10	14	51	5,27
A . 22.	Devlet	2	-	2	5	15	17	11	52	5,42
	Özel	0	-	0	7	10	20	14	51	5,80
A . 23.	Devlet	2	1	4	12	10	13	10	52	5,03
	Özel	0	2	2	7	17	10	12	51	5,23

Tablo 12 incelendiğinde devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, öğrencilerinin başarılarından mutlu olma derecesi ortalama 6,32 olarak belirlenmiştir. Özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, öğrencilerinin başarılarından mutlu olma dereceleri ise 6,82 olarak belirlenmiştir. Sonuçlardan elde edilen bu iki oran birbirine yakın olmakla birlikte, özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerinin başarılarından mutlu olma oranlarının nispeten daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinden, devlet okullarında çalışanların, öğrencilerinin sorunlarıyla ilgilenme dereceleri ortalama olarak 5,88 olarak belirlenirken, özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ortalama oranının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir ($\bar{x}=6,49$). Özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin

öğrencilerinin sorunlarıyla ilgilenme derecelerinin, devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ortalama derecelerinden fazla olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden devlet okullarında çalışanlar, öğrencilerinin sınav sonuçlarını ortalama 5,94 oranında takip ettiklerini belirtirken, özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri için bu oran 6,49 olarak belirlenmiştir. Özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, öğrencilerinin sınav sonuçlarını takip etme oranının, devlete okullarında çalışan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 12'ye bakıldığında, hem devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ($\bar{x}=4,17$), hem de özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ($\bar{x}=4,47$) velilerine güvendikleri gözlemlenmektedir. Özel ve devlet okulunda çalışma durumuna göre öğretmenlerin velilerine güvenme oranında büyük farklılık bulunmamakla birlikte özel okullarda görev yapan öğretmenlerin oranının daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden hem devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ($\bar{x}=5,21$), hem de özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ($\bar{x}=5,31$) velilerinin kendilerine güvendiklerine dair inançları olduğu gözlemlenmektedir. Özel ve devlet okulunda çalışma durumuna göre öğretmenlerin görüşlerinde büyük farklılık gözlemlenmemektedir.

Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, velilerinin ders içi yöntemlerine müdahale etme derecesi ortalama 1,76 olarak belirlenmiştir. Özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise, velilerinin, ders içi yöntemlerine müdahale etme derecesi 1,58 olarak belirlenmiştir. Özel ve devlet okulunda çalışma durumuna velilerinin ders içi yöntemlerine müdahale etme oranında büyük farklılık gözlemlenmemektedir.

Araştırmaya katılan, devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri ortalama 2,34 oranında velilerinin baskısını hissettiklerini ifade ederken, özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri, 2,84 oranında velilerinin baskısını hissettiklerini ifade etmişlerdir. Elde edilen bulgulara bakıldığında özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin velilerinin baskısını, devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerine göre daha fazla hissettikleri görülmektedir.

Tablo 12'ye bakıldığında, hem devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ($\bar{x}=4,38$), hem de özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ($\bar{x}=4,74$) yöneticilerine güvendikleri gözlemlenmektedir. Elde edilen bulgulara bakıldığında özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yöneticilerine daha fazla güvendikleri görülmektedir.

Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinden, devlet okullarında çalışanların, yöneticilerinin kendilerine güvendiklerine dair inancı ortalama 5,36 olarak belirlenirken, özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ortalama oranının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir ($\bar{x}=5,50$). Özel ve devlet okulunda çalışma durumuna göre yöneticilerinin kendilerine güvendiklerine dair inanca ilişkin büyük farklılık gözlemlenmemektedir.

Araştırmaya katılan, devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri ortalama 6,15 oranında meslektaşlarının başarılarından mutluluk duyarken, özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri, 5,92 oranında meslektaşlarının başarılarından mutluluk duyduklarını ifade etmişlerdir. Elde edilen bulgulara bakıldığında, özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinden daha fazla meslektaşlarının başarılarından mutluluk duydukları görülmektedir.

Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinden hem devlet okullarında çalışan öğretmenler ($\bar{x}=5,38$), hem de özel okullarda çalışan öğretmenler ($\bar{x}=5,37$), başarılarını, okullarında bulunan diğer öğretmenlerin başarısı olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Elde edilen bulgulara bakıldığında, özel ve devlet okulunda çalışma durumuna göre öğretmenlerin görüşlerinde farklılık gözlemlenmemektedir.

Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri ortalama olarak 4,75 oranında öğrencilerinin eğitim ihtiyaçlarını önemsediklerini belirtmişlerdir. Özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri ise ortalama 4,72 oranında, öğrencilerinin eğitim ihtiyaçlarını önemsediklerini belirtmişlerdir. Okul türü değişkeninin herhangi bir etkisi olmadan, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerinin eğitim ihtiyaçlarını önemsedikleri gözlemlenmektedir.

Tablo 12 incelendiğinde devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortalama 6,19 oranında yöneticilerinin, başarılarını takdir ettiğini ifade etmişlerdir. Özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ise, ortalama 6,56 oranında

yöneticilerinin, başarılarını takdir ettiğini ifade etmişlerdir. Sonuçlardan elde edilen bu iki oran birbirine yakın olmakla birlikte, özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yöneticileri tarafından takdir edilme oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yöneticilerinin üslubunu rencide edici bulma oranı ortalama olarak 4,59 iken, bu oran özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinde 4,68 olarak belirlenmiştir. Özel ve devlet okulunda çalışma durumuna göre öğretmenlerin görüşlerinde büyük farklılık gözlemlenmemektedir.

Araştırmaya katılan, devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri ortalama 2,98 oranında yöneticilerinin dürüst olduğunu düşünürken, özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri, 2,60 oranında yöneticilerinin dürüst olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Elde edilen bulgulara bakıldığında devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinden daha fazla yöneticilerinin dürüst olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden hem devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ($\bar{x}=4,48$), hem de özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ($\bar{x}=4,94$) yöneticilerinin, öğretmenlerin sorunlarıyla ilgilendiklerini belirtmişlerdir. Ancak özel okullarda görev yapan öğretmenlerin ortalama tercih etme derecesinin, devlet okullarında görev yapan öğretmenlerden daha fazla olduğu görülmektedir.

Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri ortalama 3,69 oranında yöneticilerinin verdikleri sözleri tuttuğunu ifade ederken, özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinde bu oran 3,45 olmaktadır. Katılımcı öğretmenlerin görüşlerinden ortalama olarak birbirine yakın sonuçlar elde edilmiş olmasıyla birlikte, devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yöneticilerinin verdiği sözleri tuttuğuna dair inançlarının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 12 incelendiğinde devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, alanları ve müfredatlarıyla ilgili değişiklikleri takip etme derecesi ortalama 4,48 olarak belirlenmiştir. Özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, alanları ve müfredatlarıyla ilgili değişiklikleri takip etme dereceleri ise 3,84 olarak belirlenmiştir. Elde

edilen bulgulara bakıldığında özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, alanları ve müfredatlarıyla ilgili değişiklikleri takip etme derecesi, devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinden belirgin olarak fazla olduğu gözlemlenmektedir.

Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinden, devlet okullarında çalışanların alanlarındaki çalışmalarını takip etme dereceleri ortalama olarak 5,98 olarak belirlenirken, özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ortalama oranının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir ($\bar{x}=6,37$). Özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalışanların alanlarındaki çalışmalarını takip etme derecelerinin, devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalışanların alanlarındaki çalışmalarını takip etme derecelerinden fazla olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan, devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri ortalama 5,88 oranında okullarındaki öğretmenler arası ilişkileri tutarlı bulurken, özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri, 6,39 oranında okullarında öğretmenler arası ilişkileri tutarlı bulduklarını ifade etmişlerdir. Elde edilen bulgulara bakıldığında, özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, okullarındaki öğretmenler arası ilişkileri tutarlı bulma derecelerinin, devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinden belirgin şekilde fazla olduğu görülmektedir.

Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri ortalama 4,80 oranında yöneticilerinin öğretmenleri velilere karşı savunduğunu ifade ederken, özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinde bu oran 5,27 olmaktadır. Katılımcı öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen sonuçlara bakıldığında, özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yöneticilerinin, öğretmenleri velilere karşı savunduğunu ifade etme derecelerinin, devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinden fazla olduğu görülmektedir.

Katılımcı öğretmenlerden devlet okullarında çalışanlar, ortalama olarak 5,42 oranında kendilerinin iyi bir öğretmen oldukları inancına sahipken, özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri 5,80 oranında kendilerinin iyi bir öğretmen oldukları inancına sahip olduklarını belirtmişlerdir. Özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin kendilerinin iyi bir öğretmen olduklarına olan inançlarının, devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinden fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 12 incelendiğinde devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri ortalama 5,03 oranında yöneticileriyle aralarında tutarlı bir ilişki olduğunu ifade ederken, özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri ortalama 5,23 oranında yöneticileriyle aralarında tutarlı bir ilişki olduğunu ifade etmişlerdir. Elde edilen bulgulara bakıldığında, katılımcı öğretmenlerin görüşlerinden ortalama olarak birbirine yakın sonuçlar elde edilmiş olmasıyla birlikte, devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yöneticilerinin verdiği sözleri tuttuğuna dair inançlarının daha fazla olduğu görülmektedir.

4.1.2. Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre 4 Seçenekli Sorulardan Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın bu kısmında özel okulda ve devlet okullarında görev yapan öğretmenlere uygulanan anket sonuçlarına göre elde edilen bulgular ifade edilmiştir. Bu bölümde öğretmenlere 16 soru yöneltilmiştir.

Tablo 13. Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre 4 Seçenekli Sorulardan Elde Edilen Bulgular

	Okul Türü	% 0 - %25	%26 - %50	%51 - %75	%76 - %100	n
B . 1.	Devlet	7	3	13	29	52
	Özel	14	7	10	30	51
B . 2.	Devlet	9	7	22	14	52
	Özel	6	10	21	14	51
B . 3.	Devlet	6	3	13	30	52
	Özel	5	5	14	27	51
B . 4.	Devlet	9	8	18	17	52
	Özel	8	8	18	17	51
B . 5.	Devlet	7	13	19	13	52
	Özel	11	14	17	9	51
B . 6.	Devlet	12	4	17	19	52
	Özel	7	7	17	20	51
B . 7.	Devlet	14	13	16	9	52
	Özel	13	15	15	8	51
B . 8.	Devlet	17	9	13	13	52
	Özel	14	14	13	10	51
B . 9.	Devlet	5	4	18	25	52
	Özel	5	7	13	26	51
B . 10.	Devlet	12	10	14	16	52
	Özel	6	4	13	28	51
B . 11.	Devlet	15	9	21	7	52
	Özel	8	8	17	17	51
B . 12.	Devlet	15	8	16	19	52
	Özel	5	6	21	19	51
B . 13.	Devlet	13	13	12	14	52
	Özel	12	11	17	10	51
B . 14.	Devlet	13	12	10	17	52

	Özel	11	10	16	14	51
B . 15.	Devlet	16	16	8	12	52
	Özel	14	13	14	10	51
B . 16.	Devlet	9	10	11	22	52
	Özel	8	7	13	23	51

Tablo 13 incelendiğinde, katılımcıların çoğunun, öğrencilerinin kendilerine %50 ve üzeri bir derecede saygı duyduğunu düşündükleri görülmektedir (f = 82). Her iki grupta kendilerine %50'den daha az bir derecede saygı duyulduğunu düşünenler ise devlet okulları için 10, özel okullar için 11 katılımcıdır. Bu bağlamda her iki grup arasında belirgin bir farkın olmadığı gözlenmektedir.

Tablo 13 incelendiğinde, devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 10'u öğrencilerinin, kendisine %50'nin altında saygı duyduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden ise 11'i öğrencilerinin, kendilerine %50'nin altında saygı duyduğunu düşünmektedirler. Devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 42'si öğrencilerinin, kendisine %50'nin üstünde saygı duyduğunu belirtirken, özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden ise 40'ı öğrencilerinin, kendilerine %50'nin üstünde saygı duyduğunu ifade etmişlerdir. Elde edilen bulgulara bakılarak özel ve devlet okulunda çalışma durumuna göre öğretmen görüşlerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 16'sı öğrencilerinin, %50'nin altındaki kısmının söylediği sözlere inandıklarını belirtmişlerdir. Devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 36'sı ve özel okulda çalışanların 35'i öğrencilerin %50'sinden fazlasının söylediği sözlere inandıklarını belirtmişlerdir. Özel ve devlet okulunda çalışma durumuna göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri birbirine yakındır.

Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinden, devlet okullarında çalışanların 10'u öğrencilerinin %50'den daha azının, sosyal bilgileri öğretmeni olarak kendine güvendiğini düşünmektedir. Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 43'ü, özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 41'i, öğrencilerinin %50'den fazlasının sosyal bilgiler öğretmeni olarak kendine güvendiklerini düşünmektedir. Elde edilen bulgulara bakıldığında her iki grubun verdiği cevapların birbirine yakın olduğu gözlemlenmiştir.

Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 17'si, özel okulda çalışanların 16'sı öğrencilerin %50'den az bir kısmının özel hayatlarını kendileriyle paylaştıklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte her iki gruptan da 35 sosyal bilgiler öğretmenin öğrencilerinin %50'den fazlasının özel hayatlarını kendileriyle paylaştığını ifade etmişlerdir. Özel okul ve devlet okulunda çalışma durumuna göre öğretmen görüşlerinde farklılık gözlenmemektedir.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden devlet okullarında çalışanların 20'si birlikte çalıştıkları insanların %50'sinden daha azına güvendiklerini belirtirken, özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise 25'i birlikte çalıştıkları insanların %50'sinden daha azına güvendiklerini belirtmişlerdir. Devlet okullarında çalışanların 32'si birlikte çalıştıkları insanların %50'sinden daha fazlasına güvendiklerini belirtirken, özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise 26'si birlikte çalıştıkları insanların %50'sinden daha fazlasına güvendiklerini belirtmişlerdir.

Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, 16'sı başarılarının %50'sinin altında kalan kısmını meslektaşlarıyla paylaştıklarını belirtmişlerdir. Özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise 14'ü başarılarının %50'sinin altında kalan kısmını meslektaşlarıyla paylaştıklarını belirtmişlerdir. Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, 36'sı başarılarının %50'sinin üstünde kalan kısmını meslektaşlarıyla paylaştıklarını belirtirken, özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise 37'si başarılarının %50'sinin üstünde kalan kısmını meslektaşlarıyla paylaştıklarını belirtmişlerdir. Özel okul ve devlet okulunda çalışma durumuna göre öğretmen görüşlerinde farklılık gözlenmemektedir.

Tablo 13 incelendiğinde, devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 27'si okullarında çalışan öğretmenlerin %50'nin altında kalan kısmının birbirine karşı dürüst olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan, özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden ise 28'i, okullarında çalışan öğretmenlerin %50'nin altında kalan kısmının birbirine karşı dürüst olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 25'i okullarında çalışan öğretmenlerin %50'nin üstünde kalan kısmının karşı dürüst olduğunu düşündüklerini ifade ederken, özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden 23'ünün okullarında çalışan öğretmenlerin %50'nin üstünde kalan kısmının birbirine karşı dürüst olduğunu

düşündüklerini ifade ettiği görülmektedir. Elde edilen bulgulara bakılarak özel ve devlet okulunda çalışma durumuna göre öğretmen görüşlerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinden, devlet okullarında çalışanların 26'sı çalıştıkları okullarındaki öğretmenlerin %50'sinden daha azıyla aralarında sevgi bağı olduğunu ifade ederken, özel okulda çalışanların 28'i çalıştıkları okullarındaki öğretmenlerin %50'den daha azıyla aralarında sevgi bağı olduğunu belirtmişlerdir. Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 26'sı, birlikte görev yaptıkları öğretmenlerin %50'sinden daha fazlasıyla aralarında sevgi bağı olduğunu belirtmişlerdir. Özel okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 23'ü, birlikte görev yaptıkları öğretmenlerin %50'sinden daha fazlasıyla aralarında sevgi bağı olduğunu belirtmişlerdir. Özel okul ve devlet okulunda çalışma durumuna göre öğretmen görüşlerinde farklılık gözlenmemektedir.

Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, dokuzu öğrencilerinin %50'den daha azıyla aralarında sevgi bağı olduğunu belirtmişlerdir. Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, 12'si öğrencilerinin %50'den daha azıyla aralarında sevgi bağı olduğunu belirtmişlerdir. Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, 43'ü öğrencilerinin %50'den daha fazlasıyla aralarında sevgi bağı olduğunu belirtmişlerdir. Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, 39'u öğrencilerinin %50'den daha fazlasıyla aralarında sevgi bağı olduğunu belirtmişlerdir. Elde edilen bulgulara bakılarak özel ve devlet okulunda çalışma durumuna göre öğretmen görüşlerinin birbirine yakın olmakla beraber, devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin öğrencileriyle aralarındaki sevgi bağının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden devlet okullarında çalışanların 22'si velilerinin %50'sinden daha azını yüz yüze tanıdıklarını belirtirken, özel kulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise 10'u velilerinin %50'sinden daha azını yüz yüze tanıdıklarını belirtmişlerdir. Devlet okullarında çalışanların 30'u velilerinin %50'sinden daha fazlasını yüz yüze tanıdıklarını belirtirken, özel o çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise 41'i velilerinin %50'sinden daha fazlasını yüz yüze tanıdıklarını belirtmişlerdir. Özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin velilerini yüz yüze tanıma oranının devlet okullarında çalışanlara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 13 incelendiğinde, devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 24'ü velilerinin %50'sinden azının kendilerine destek olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan, özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden ise 16'sı, velilerinin %50'nin azının kendilerine destek olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 28'i velilerinin %50'den fazlasının kendilerine destek olduğunu düşündüklerini ifade ederken, özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden 34'ünün velilerinin %50'den fazlasının kendilerine destek olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Elde edilen bulgulara bakılarak özel okulda çalışan öğretmenleri devlet okullarında çalışan öğretmenlere göre, velilerinden daha fazla destek gördüklerini ifade ettikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden devlet okullarında çalışanların 23'ü velilerinin %50'sinden daha azının öğrencilerinin evlerindeki durumu kendileriyle paylaştığını belirtirken, özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise 11'i velilerinin %50'sinden daha azının öğrencilerinin evlerindeki durumu kendileriyle paylaştığını belirtmişlerdir. Devlet okullarında çalışanların 35'i velilerinin %50'sinden daha fazlasının öğrencilerinin evlerindeki durumu kendileriyle paylaştığını belirtirken, özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise 40'ı velilerinin %50'sinden daha fazlasının öğrencilerinin evlerindeki durumu kendileriyle paylaştığını belirtmişlerdir. Elde edilen bulgulara bakıldığında özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencileri hakkında velilerinden bilgi alma oranının daha fazla olduğu görülmektedir.

Devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 26'sı yöneticilerinin, okullarında görev yapan öğretmenlerinin %50'den daha azına eşit davrandığını düşünmektedir. Özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 23'ü yöneticilerinin, okullarında görev yapan öğretmenlerinin %50'den daha azına eşit davrandığını düşünmektedir. Devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 26'sı yöneticilerinin, okullarında görev yapan öğretmenlerinin %50'den daha fazlasına eşit davrandığını ifade ederken, özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 27'si yöneticilerinin, okullarında görev yapan öğretmenlerinin %50'den daha fazlasına eşit davrandığını düşünmektedir. Özel okul ve devlet okulunda çalışma durumuna göre öğretmen görüşlerinde farklılık gözlenmemektedir.

Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinden, devlet okullarında çalışanların 25'i çalıştıkları okullarındaki yöneticilerinin %50'sinden daha azının kendilerine başarılı olmaları için destek olduğunu ifade ederken, özel okulda çalışanların 21'i çalıştıkları okullarındaki yöneticilerinin %50'sinden daha azının kendilerine başarılı olmaları için destek olduğunu belirtmişlerdir. Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 27'si, çalıştıkları okullarındaki yöneticilerinin %50'sinden daha fazlasının kendilerine başarılı olmaları için destek olduğunu ifade ederken, özel okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 30'u, birlikte görev yaptıkları yöneticilerinin %50'sinden daha fazlasının kendilerine başarılı olmaları için destek olduğunu ifade etmişlerdir. Özel okul ve devlet okulunda çalışma durumuna göre öğretmen görüşlerinde belirgin farklılık gözlenmemektedir.

Tablo 13 incelendiğinde, devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 32'si okullarında çalışan yöneticilerinin %50'sinden azının iş konusunda yetkin olduğunu düşünmektedir. Araştırmaya katılan, özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden ise 27'si idarecilerinin %50'sinden azının iş konusunda yetkin olduğunu düşünmektedir. Devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 20'si okullarında çalışan yöneticilerinin %50'sinden fazlasının iş konusunda yetkin olduğunu düşünürken, özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden 24'ünün idarecilerinin %50'sinden fazlasının iş konusunda yetkin olduğunu ifade ettiği görülmektedir. Elde edilen bulgulara bakılarak özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri idarecilerini, devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerine göre daha yetkin bulduğu gözlemlenmektedir.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden devlet okullarında çalışanların 19'u öğrencilerinin %50'sinden daha azıyla mezuniyetlerinden sonra da görüşmek istediklerini belirtirken, özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise 15'i öğrencilerinin %50'sinden daha azıyla mezuniyetlerinden sonra da görüşmek istediklerini ifade etmişlerdir.. Devlet okullarında çalışanların 33'ü öğrencilerinin %50'sinden daha fazlasıyla mezuniyetlerinden sonra da görüşmek istediklerini belirtirken, özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise 36'sı 33'ü öğrencilerinin %50'sinden daha fazlasıyla mezuniyetlerinden sonra da görüşmek istediklerini belirtmişlerdir. Elde edilen bulgulara bakıldığında özel okul ve devlet okulunda çalışma durumuna göre öğretmen görüşlerinde belirgin farklılık bulunmadığı gözlemlenmektedir.

4.1.3. Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre 5 Seçenekli Sorulardan Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın bu kısmında özel okullarda ve devlet okullarında görev yapan öğretmenlere uygulanan anket sonuçlarına göre, sorulardan elde edilen bulgular ifade edilmiştir. Bu bölümde öğretmenlere 18 soru yöneltilmiştir.

Tablo 14. Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre 5 seçenekli Sorulardan Elde Edilen Bulgular

Soru	Okul Türü	Hiçbir zaman	Dönemde 1 Kez	Ayda 1 Kez	Haftada Bir	Haftada 2-3 Kez	n
C . 1.	Devlet	0,00	25	25	15,38	34,61	52
	Özel	0,00	15,68	11,76	23,52	29,41	51
C . 2.	Devlet	3,85	26,92	26,92	15,38	26,92	52
	Özel	0,00	23,53	29,41	27,45	19,61	51
C . 3.	Devlet	3,85	25,00	30,77	23,08	17,31	52
	Özel	3,92	17,65	33,33	25,49	19,61	51
C . 4.	Devlet	0,00	5,77	19,23	30,77	44,23	52
	Özel	0,00	7,84	3,92	27,45	60,78	51
C . 5.	Devlet	26,92	50,00	17,31	1,92	3,85	52
	Özel	5,88	37,25	41,18	9,80	5,88	51
C . 6.	Devlet	32,69	38,46	19,23	3,85	5,77	52
	Özel	27,45	29,41	31,37	7,84	3,92	51
C . 7.	Devlet	7,69	19,23	21,15	32,69	19,23	52
	Özel	5,88	21,57	29,41	21,57	21,57	51
C . 8.	Devlet	1,92	17,31	36,54	23,08	21,15	52
	Özel	1,96	5,88	27,45	31,37	33,33	51
C . 9.	Devlet	3,85	17,31	23,08	28,85	26,92	52
	Özel	1,96	7,84	33,33	33,33	23,53	51
C . 10.	Devlet	3,85	9,62	17,31	30,77	42,31	52
	Özel	1,96	3,92	19,61	39,22	35,29	51
C . 11.	Devlet	9,62	19,23	30,77	23,08	17,31	52
	Özel	0,00	21,57	37,25	21,57	19,61	51
C . 12.	Devlet	5,77	46,15	30,77	5,77	11,54	52
	Özel	0,00	35,29	52,94	7,84	3,92	51
C . 13.	Devlet	51,92	32,69	13,46	0,00	1,92	52
	Özel	39,22	41,18	19,61	0,00	0,00	51
C . 14.	Devlet	38,46	48,08	9,62	1,92	1,92	52
	Özel	45,10	43,14	7,84	1,96	1,96	51
C . 15.	Devlet	13,46	36,54	34,62	11,54	3,85	52
	Özel	3,92	37,25	41,18	11,76	5,88	51
C . 16.	Devlet	1,92	67,31	21,15	3,85	5,77	52
	Özel	0,00	31,37	39,22	27,45	1,96	51
C . 17.	Devlet	0,00	84,62	7,69	3,85	3,85	52
	Özel	3,92	52,94	31,37	11,76	0,00	51
C . 18.	Devlet	0,00	46,15	40,38	9,62	3,85	52
	Özel	0,00	27,45	50,98	11,76	9,80	51

Tablo 14 incelendiğinde devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %49,99'u zümrelerindeki öğretmenlerle en az haftada bir kez iş birliği yaptıklarını belirtmişlerdir. Özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinde bu oran %52,93 olarak belirlenmiştir. Devlet okullarda çalışan katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinin %69,22'si çalıştıkları okullarda görev yapan diğer meslektaşlarıyla en az ayda bir kez işbirliği yaptıklarını belirtmişlerdir. Özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise %76,47'si meslektaşlarıyla en az ayda bir kez işbirliği yaptıklarını ifade etmişlerdir. Özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin meslektaşlarıyla işbirliği yapma oranının devlet okullarından çok az farkla daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Alınan yanıtlara bakıldığında devlet okullarında görev yapan katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinin %71,16'sı birlikte görev yaptıkları meslektaşlarıyla en az ayda bir kez dışarıda vakit geçirdiklerini belirtirken bu oran özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinde %78,43 olarak belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara bakıldığında özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin meslektaşlarıyla az bir farkla daha sık dışarıda birlikte vakit geçirdikleri sonucuna ulaşılmaktadır.

Devlet okullarında çalışan katılımcılardan %75'i, en az haftada bir kez, öğrencilerinin sorularını ders dışında da çözdüklerini belirtmişlerdir. Özel okullarda çalışan katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise büyük çoğunluğu (%88,23), öğrencilerinin sorularını ders dışında, en az haftada bir kez çözdüklerini ifade etmişlerdir. Elde edilen sonuçlar birbirine yakın olsa da özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin oranı devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinden fazla olarak belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan, devlet okullarında görev yapan, sosyal bilgiler öğretmenlerinin %73,08'i öğrencilerine en az dönemde bir kez okul dışı gezi düzenlediklerini belirtirken, özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin neredeyse tamamı (%94,11) öğrencilerine en az dönemde bir kez okul dışı gezi düzenlediklerini belirtmişlerdir. Özel okullarda okul dışı gezilerin sıklığının daha fazla olduğu görülmektedir.

Devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %67,31'i, öğrencileriyle en az dönemde bir dışarıda vakit geçirdiklerini belirtirken özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinde bu oran % 72,54 olarak görülmektedir. Elde edilen sonuçlar

birbirine yakıl olsa da özel okulda görev yapan öğretmenlerde sıklık oranının nispeten daha fazla olduğu gözlemlenmektedir.

Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinden devlet okullarında görev yapanların %73,07 'si en az ayda bir kez, öğrencilerine testler hazırladıklarını belirtirken, özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %72,55'i öğrencilerine en az ayda bir kez test hazırladıklarını belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular birbirine yakın olarak değerlendirilebilir.

Tablo 14 incelendiğinde devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %44,23 öğrencilerinin eksik olduğu konuları tamamlamak için en az haftada bir kez çalışmalar yaptıklarını belirtirken bu oran özel okulda görev yapan katılımcılar için %64,7 olarak belirlenmiştir. Özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerine daha sık konu tamamlama çalışmaları yapıldığı görülmektedir.

Devlet okullarında çalışan katılımcılardan %88,46'sı, en az ayda bir kez, ders içi etkinlikler için materyal hazırladıklarını belirtirken, özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %90,19'u en az ayda bir kez ders içi etkinlikler için materyal hazırladıklarını belirtmişlerdir. Özel okul ve devlet okulunda çalışma durumuna göre belirgin bir farklılık gözlemlenmemektedir.

Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinden devlet okullarında çalışanların %73,08'i en az haftada bir kez ders öncesi hazırlık yaptıklarını belirtirken bu oran özel okullarda %74,51 olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgular birbirine yakın olarak değerlendirilebilir.

Devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %71,36'sı velileriyle en az ayda bir kez telefonda iletişim kurduklarını belirtmişlerdir. Özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %78,43'ü en az ayda bir velileriyle telefonda iletişim kurduklarını ifade etmişlerdir. Özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin velileriyle telefon iletişiminin nispeten daha sık olduğu görülmektedir.

Devlet okullarında görev yapan katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinin %48,08'i velilerinin okula en az ayda bir geldiğini ifade ederken, özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu (%64,7) velilerinin okula en az ayda bir geldiğini

belirtmişlerdir. Elde edilen bulgulara bakıldığında özel okul velilerinin okula daha sık geldiği görülmektedir.

Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinden devlet okullarında çalışanların %48,07'si velileriyle dönemde en az bir kez dışarıda vakit geçirdiklerini ifade ederken, özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %60,79'u velileriyle dönemde en az bir kez okul dışında vakit geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin velileriyle daha sık okul dışında vakit geçirdiği görülmektedir

Tablo 14 incelendiğinde devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 61,54'ü en az dönemde bir kez veli ziyareti yaptıklarını belirtirken, özel okulda görev yapan öğretmenlerin %54,9'u en az dönemde bir kez veli ziyareti yaptıklarını belirtmişlerdir. Elde edilen sonuçlara bakıldığında devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin özel okulda görev yapan öğretmenlerinden daha sık veli ziyareti yaptıkları görülmektedir.

Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yarısı (%50,01), velileriyle en az ayda bir kez işbirliği yaptıklarını belirtirken, özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri için bu oran % 58,82 olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgular özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin velileriyle nispeten daha sık işbirliği yaptığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan, devlet okullarında görev yapan, sosyal bilgiler öğretmenlerinin %9,62'si en az haftada bir kez zümre toplantıları yaptıklarını belirtirken, özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %29,41'i görev yaptıkları okullarda az haftada bir kez zümre toplantısı yaptıklarını belirtmiştir. Özel okullarda görev yapan öğretmenlerin, belirgin oranda daha sık zümre toplantısı yaptıklarını belirttikleri görülmektedir.

Tablo 14 incelendiğinde devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %15,39'u en az ayda bir kez şube öğretmenler kurulu toplantısı yaptıklarını ifade etmektedirler. Özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinde bu oran %43,13 olarak görülmektedir. Özel okulda ve devlet okulunda çalışma durumuna göre belirgin farklılık olduğu görülmektedir.

Devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %13,47'si yöneticilerinin kendileriyle en az haftada bir toplantı yaptığını belirtirken, özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %21,56'sı yöneticilerinin en az haftada bir toplantı yaptığını belirtmiştir. Özel okullarda görev yapan öğretmenleri yöneticilerinin kendileriyle daha sık toplantı yaptığını belirtmiştir.

4.2. Özel Okullarda ve Devlet Okullarında Görev Yapan Öğretmenlere Uygulanan Görüşme Sonuçlarına Göre Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde özel okullarda ve devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen bulgular verilmiştir. Görüşme sonuçları betimsel olarak analiz edilmiştir. Görüşmeden elde edilen bulgular, aşağıda 6 tema altında sunulmuştur.

4.2.1. Okul ile İlgili Görüşler

Yapılan araştırmada, görüşmeye katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalıştıkları okul ile ilgili belirttikleri düşüncelerin analizi sonucu elde edilen bulgular Tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 15. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çalıştıkları Okulları ile İlgili Görüşleri

Görüş	Özel Okul (f)	Devlet Okulu (f)	Toplam
Kendini okula ait hissedenerler	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5	D1, D2, D3, D4, D5	10
Okulunun güçlü yanları olduğun düşünenler	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5	D1, D3	7
Okulunun bulunduğu çevre ile etkileşim halinde olduğunu düşünenler	Ö2, Ö3	D1, D2, D3, D4	6
Okulunun geçmişten gelen gelenekleri olduğunu düşünenler	Ö2, Ö3, Ö4	D1, D2	5

Alınan yanıtlara bakıldığında görüşmeye katılan tüm öğretmenlerin kendilerini okula ait hissettikleri görülmekte ve bu aidiyet duygusunun sebepleri özel okul ya da devlet okulunda çalışma durumuna göre bir farklılık göstermemektedir. Katılımcılar okullarına, “kendilerine teşekkür edildiği için”, “fikirlere değer verildiği için”, “emrivaki yapılmadığı için” gibi sebeplerle ait hissettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılardan bazıları çalıştıkları okullara karşı hissettikleri aidiyetleri şu cümlelerle ifade etmişlerdir;

Eğer okulda fikrim soruluyorsa, fikirlerime kıymet veriliyorsa kendimi ait hissederim. Bu okulda fikirlerime değer veriliyor ve kendimi okulun bir parçası gibi hissediyorum. (Ö3, görüşme notu [GN])

Üst düzey bir kurumsal aidiyet için yönetim, çalışma arkadaşları, öğrenci ve veliler ile öğretmen arasında sağlıklı bir iletişim ortamı oluşması ve öğretmenin tüm bunlardan uygun geri dönütler alması gerektiğini, ayrıca kurumun fiziksel yeterliliklere sahip olması gerektiğini düşünüyorum. Bu bağlamda ikinci yılımı geçirdiğim kurumuma aidiyetimin orta düzeyde olduğunu ifade edebilirim. (D1, GN)

Katılımcılardan yedisi okullarıyla ilişkili olarak bazı güçlü yönleri olduğunu dile getirmiştir. Üç katılımcı ise okullarıyla ilgili herhangi bir güçlü yön belirtmemiştir. Özel okullarda çalışan katılımcı sosyal bilgiler öğretmenleri okullarının güçlü yönlerini çoğunlukla “maddi olanaklar”, “fiziki şartlar” ve “öğrenci profili” olarak belirtmişler. Özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, okullarının güçlü yönleriyle ilgili belirttikleri görüşler şöyledir;

Okulumuzun öğrenci profili ve öğretmen-öğrenci iletişimi yönü oldukça güçlüdür (Ö1, GN).

Okulumuz maddi olanaklar, ders materyalleri açısından ve fiziki anlamda çok güçlüdür (Ö4, GN).

Okulumuzun tüm kayıtları sınavla yapıldığı için öğrenci profili açısından oldukça güçlüdür (Ö2, GN).

Devlet okullarında çalışan katılımcılardan sadece ikisi okullarının güçlü yönlerinden bahsetmişlerdir. Özel okullardaki öğretmenlerden farklı olarak bu katılımcılar tarafından idarecilerinin “problem çözme becerileri”, “okulun konumu” ve “yöneticilerinin okuldaki iç iletişimleri” güçlü yönleri olarak belirtmişlerdir:

Okulumuzun merkezi bir konumda olması, herkesin okulumuza kolay ulaşılıyor olması bakımından güçlüdür (D2, GN).

Okulumuzun yöneticileri Milli Eğitim ile aramızdaki bağları güzel kuruyor ve yapılması gereken işlerin hızlı bir şekilde gerçekleşmesine yardımcı oluyor. Ayrıca genç ve dinamik bir kadromuz var bu da okul içi iletişimimizin güçlü olmasına katkıda bulunuyor (D1, GN).

Katılımcıların üçü özel okul, ikisi devlet okulu olmak üzere beşi görüşme sırasında, okullarının gelenekleri olduğunu belirtmişlerdir. Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri bu gelenekleri “arma” ve “anma günü” geleneği olduğunu ifade etmişlerdir:

Okulumuz geçen yıl ilk mezunlarını verdi. Pek uzak bir geçmişi olmadığı için gelenekleri olduğu söylenemez. Ancak herkesin benimsediği bir arması var. Bu da geleneklerin ilk adımı olarak kabul edilebilir (D1, GN).

Okul çok eski değil ancak bir kadın şehidimizin adına kurulduğu için, şehidimizi anmak için törenler yapıyoruz her yıl. Bunu herkes benimsemiş durumda. Hatta bu etkinliklere velileri de davet ediyoruz (D2, GN).

Özel okullardan çalışan katılımcı sosyal bilgiler öğretmenleri ise okullarının geleneklerini, “bahar şenlikleri”, “konserler” ve “marşlar” olarak belirtmişlerdir:

Okul şehirde baya eski, kurumsal geçmişimiz de var zaten. Geleneksel olarak her yıl yaptığımız bahar şenliklerimiz var. Milli bayramlara çok özen gösteriyoruz zaten. Bunun dışında her yıl aynı tarihte gerçekleşen konserlerimiz oluyor. Ayrıca okulumuzun marşı var asansörlerde koridorlarda veli toplantılarında çalıyor. Hem okuldaki herkes tarafından hem de okulun bulunduğu çevre tarafından bu geleneklerimiz benimseniyor (Ö4, GN).

Okulumuzun her yıl geleneksel olarak yaptığı bahar şenlikleri var. Bir de her yıl gerçekleşen konserlerimiz var (Ö3, GN).

Görüşme sırasında özel okulda çalışan öğretmenlerin ikisi, devlet okulunda çalışan öğretmenlerin üçü okullarının herhangi bir geleneği olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcı öğretmenler bu durumu çoğunlukla “okulun yeni olması” sebebine bağlamışlardır.

4.2.2. Yöneticiler ile İlgili Görüşler

Katılımcıların altısı yöneticilerinin uygulamalarının ders içi uygulamalarını etkilediğini düşünmektedir. Özellikle devlet okullarında çalışan katılımcıların dile getirdiği bu durumun etkisini genellikle pozitif bir bakış açısıyla değerlendirmişlerdir.

Yapılan araştırmada, görüşmeye katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalıştıkları okullarda görev yapan yöneticiler ile ilgili belirttikleri, düşüncelerin analizi sonucu elde edilen bulgular Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yöneticileri ile İlgili Görüşleri

Görüş	Özel Okul (f)	Devlet Okulu (f)	Topla m
Yöneticilerinin nazik olduğunu düşünenler	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5	D1, D2, D3, D4, D5	10
Yöneticilerinin alanlarında yetkin olduğunu düşünenler	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4	D1, D2, D3	7

Tablo 16’da verilen yanıtlara bakıldığında görüşmeye katılan tüm öğretmenlerin yöneticilerinin nazik olduğunu düşündükleri görülmektedir. Öğretmenler ve yöneticiler pek çok alanda ve pek çok sebepten iletişim içerisinde bulunmaktadır. Tüm öğretmenler yöneticilerinin nazik olduğunu belirtirken; “görev tebliğinde bulunurken naziktir”, “her hangi bir şey rica ederken naziktir” ya da “her zaman naziktir” şeklinde değerlendirmişlerdir. Örneğin özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden bazıları görüşlerini şöyle belirtmişlerdir:

İdarecilerimiz son derece kibarlar, bütün konuşmalarda aynı nezaketle davranışlarını sürdürürler (Ö3, GN).

İdarecilerimiz kendini bilen insanlardır. Konuşurken son derece dikkatli ve olumlu olmaya gayret ederler. Kibardırlar (Ö1, GN).

Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinden devlet okullarında çalışan öğretmenler de benzer görüşler ifade etmiştir:

Okul idaresinin üslubu gayet naziktir. Bütün iletişimlerimizde nezaketi asla elden bırakmazlar. Bir şey rica ederken o kadar dikkatli ki; insan işi kendisi yapmak istiyor zaten. (D1, GN)

Okul idarecilerimiz son derece kibardırlar. Çalıştığımız okulda, okulun bulunduğu çevreden dolayı, öğretmen, idareciler ve personel işbirliği içinde olmak zorunda. Bu yüzden idarecileri olumsuz bir durum ortaya çıkarmamak adına çok dikkatli. Nezaketlerinden hiç ödün vermiyorlar. (D2, GN)

Tablo 16’da verilen bulgulara bakıldığında özel okullarda çalışan öğretmenlerin çoğunluğu (f=4), yöneticilerini alanlarında yetkin bulmaktadır. Özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenleriyle yapılan görüşmeler sonucunda, bu öğretmenlerin yöneticilerinin liyakate göre göreve gelmeleri sebebiyle yetkin buldukları görülmüştür. Öğretmenlerin,

yöneticilerini, “olumlu bir okul kültürü oluşturmaları” ve “bunu devam ettirebilmeleri”, “okulun sorunsuz işleyişi” ve “öğretmenleri desteklemeleri” bakımından yetkin bulmuşlardır:

İdarecilerimiz velilere ve öğrencilere karşı hep arkamızdadırlar. Özel okul velisi eğitim odaklıdır, ancak bunun sonucu olarak acımasız eleştiri ve şikâyetleriyle de karşılaşabiliyoruz. Bu gibi durumlarda, ortada aşılamayacak bir hata yoksa, yöneticilerimiz hep arkamızdadır, bizi destekler. Ayrıca yaptığımız etkinliklerde de her daim desteklerler. Bu yüzden bence alanlarında yetkindirler (Ö4, GN) .

Okul kurucumuz kurumun yönetim kurulu üyelerindedir. İdarecilerimiz liyakate göre seçilmişler ve uzun yıllardır bu kurumda görev yapıyorlar. Burada olumlu bir okul iklimi oluşturmuş ve bunun devamını sağlamışlar. Kurumun genel itibarıyla sorunsuz bir işleyişi var bu anlamda yöneticilerimiz alanlarında yetkindirler (Ö3, GN).

Tablo 16'daki bilgilere bakıldığında devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenleriyle yapılan görüşmeler sonucunda, üç öğretmenin yöneticilerini alanlarında yetkin buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin, yöneticilerini, “çözüm odaklı olmaları”, “okul disiplin problemlerine müdahale etmedeki başarıları” ve “mevzuat konusunda bilgili olmaları” bakımından yetkin bulmuşlardır:

Okul idarecilerini mevzuat konusunda yeterli görmemle birlikte, eğitim liderliği organizasyon ve iletişim becerileri, toplam kalite yönetimi, kurum çevre ilişkileri ve temsil becerileri konusunda yetersiz buluyorum (D3, GN).

Özellikle müdür beyi alanında çok yetkin buluyorum. Öğrenci ve veli profilimiz çok kötü olduğu için en azından dayandığımız bir yer var (D2, GN).

Yapılan görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre, özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sadece birinin, devlet okullarında çalışan, katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinin ikisi yöneticilerini alanlarında yetkin bulmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

4.2.3. Meslektaşlar ile İlgili Görüşler

Özel okullarda ve devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ile meslektaşları konusunda yapılan görüşmeden elde edilen bulgular Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Meslektaşları ile İlgili Görüşleri

Görüş	Özel Okul (f)	Devlet Okulu (f)	Toplam
Meslektaşlarıyla okul dışında da vakit geçirdiğini ifade edenler	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4	D2, D3, D5	7
Meslektaşlarının gelişimlerine katkı sağladığını düşünenler	Ö4, Ö5	D1, D4, D5	5
Zümre arkadaşlarının desteğini aldıklarını düşünenler	Ö1, Ö2, Ö3	D5	4

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri meslektaşlarıyla ilgili, okul dışında da birlikte vakit geçirip geçirmediği konusunda görüş belirtmişlerdir. Görüşmeler sonucunda elde edilen bulgulara bakıldığında, özel okullardan görev yapan öğretmenlerin geneli (f=4) meslektaşlarıyla dışarıda da vakit geçirdiğini ifade etmiştir. Bu öğretmenler meslektaşlarıyla, “konser”, “tiyatro”, “eğlence” ve “sohbet” amaçlı bir araya geldiklerini belirtmişlerdir:

Sosyal hayatta birbirimizle buluşup eğlence ve sohbet ortamları oluşturmaktayız. Önemli gün ve durumlarda birbirimize destek olmaktadır (Ö2, GN).

Birbirimize destek amaçlı buluşmalar (hasta, cenaze, düğün, vb.) gerçekleştiriyoruz. Bunun dışında sosyal anlamda da buluştuğumuz oluyor. Mesela konsere, tiyatroya ya da söyleşiye gittiğimiz oluyor (Ö1, GN).

Devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin üçü meslektaşlarıyla dışarıda vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Bu öğretmenler meslektaşlarıyla dışarıda “doğum günü kutlama”, “sinema”, “spor müsabakaları izleme” gibi etkinlikler aracılığıyla vakit geçirdiklerini ifade etmişlerdir:

Doğum günü kutlama veya sinemaya gitme gibi etkinliklerde bir araya gelip okul dışı sohbet ederiz. Karakter olarak kentsem yakın gördüğüm arkadaşlarımla daha fazla vakit geçiririm (D5, GN).

Çok düzenli ve sistematik bir şekilde olmasa da zaman zaman çeşitli sosyal aktiviteler (sinema, müzik ve spor etkinlikleri izleme vs.) ve geziler gerçekleştirerek vakit geçirebiliyoruz. Zaman zaman birlikte mesleki gelişim seminerlerine katılıyor, özel gün ve durumlarda birbirimizle paylaşım içerisinde oluyoruz. Küçük bir okul olmamız ve personel sayısının az olması nedeniyle genellikle daha çok hemcinsimiz olan arkadaşlarla görüşebiliyoruz (D3, GN).

Özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sadece biri, devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ikisi meslektaşlarıyla iş dışında birlikte vakit geçirmediğini ifade etmişlerdir.

Özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ikisi, aynı okulda görev yaptıkları meslektaşlarının gelişimlerine katkı sağladığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu katkıları, “farklı okullardan mezun olmaları”, “farklı eğitimler almış olmaları” gibi nedenlere bağlamışlardır. Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinin bazıları bu katkıları şöyle ifade etmişlerdir;

Okulumuzda, kendini eğitimlerle, çalışmalarla geliştirmiş pek çok öğretmen var. Ayrıca idarecilerimiz de son derece başarılılar. Hepsinden kendime bir şeyler kattığını düşünüyorum (Ö4, GN).

Resim ve müzik öğretmenlerinin ve sıklıkla Türkçe öğretmenlerinin bana bir şeyler kattığını düşünüyorum. Herkesin kendi getirdiği eğitimleri ve yaşantısı var. Etkileşim içindeyiz. Mutlaka bir şeyler katıyoruz ve bize de bir şeyler katıyorlar (Ö5, GN).

Devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin üçü, meslektaşlarının, gelişimlerine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Bu katkıları ise, “tecrübe”, “farklı okullardan gelmiş olmaları”, “farklı eğitimlerinin olması” gibi sebeplere bağlamışlardır. Bu görüşleri, devlet okullarında çalışan katılımcı sosyal bilgiler öğretmenleri şöyle ifade etmiştir;

Her meslektaşımın kendisine özgü bir sistemi olduğunu düşünüyorum. Yıl ve farklı çalışma ortamlarındaki tecrübelerinden faydalanıyorum. Bunlar bana çok şey katıyor (D5, GN).

Evet, bana katkıları olduğunu düşünüyorum. Farklı üniversitelerden, farklı eğitim almış, vizyon sahibi meslektaşlar çok şey öğretiyor (D4, GN).

Özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin üçü, devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ikisi meslektaşlarının, gelişimlerine herhangi bir katkısının olmadığını ifade etmiştir.

Yapılan görüşmelerde alınan yanıtlara bakıldığında, özel okullarda ve devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinden, okullarında zümrelerinin bulunduğunu ifade edenler arasında, özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin üçü çalışmalarını

yaparken zümre arkadaşlarının desteğini aldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler bu yardımları, “projelerde iş birliği”, “ortak yazılı hazırlama”, “okul dışı gezileri planlama” ve “ders içi etkinlikler” olarak belirtmişlerdir:

Zümrede üç kişiyiz. Bütün kararları ortak alırız. Alınan kararlara diğer meslektaşlarımızı da dâhil etmeye çalışırız. Ortak projeler gerçekleştiririz. Zümrede Barış ortamı vardır (Ö3, GN).

Bir zümrem var. Tüm çalışmalarını ortak yaparız özellikle aynı sınıf kademesine giriyorsak, eşitlik olsun diye kendi aramızda konuşup aynı sınıf içi etkinliği yaparız. Bir de okul dışı geziler planlıyoruz birlikte (Ö4, GN).

Devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin zümresi olanlardan sadece D5 rumuzlu öğretmen, zümrede ortak kararlar aldıklarını, şu ifadelerle belirtmiştir;

Zümrede herkes üzerine düşen görevi yerine getiriyor. Elinden geldiğince, gerekli hallerde yardımcı olmaya çalışıyor. Ortak kararlar alınırken kimse işten kaçmaz (D5, GN).

Özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ikisi devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin biri zümrelerinin olmadığını belirtmiştir. Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin üçü zümreleri olduğu halde ortak kararlar almadıklarını belirtmişlerdir.

4.2.4. Öğrenci ile İlgili Görüşler

Yapılan araştırmada, görüşmeye katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalıştıkları okullarda öğrenim gören öğrenciler ile ilgili belirttikleri düşüncelerin analizi sonucu elde edilen bulgular Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrencileri ile İlgili Görüşleri

Görüş	Özel Okul (f)	Devlet Okulu (f)	Toplam
Öğrencileriyle iletişimlerinin iyi olduğunu düşünenler	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5	D1, D2, D3, D4, D5	10
Öğrencilerinin ders dışında sorunlarını anlattıklarını ifade edenler	Ö1, Ö3, Ö4, Ö5	D1, D5	7
Öğrencilerini tanımak için çalışmalar yapanlar	Ö1, Ö3	D3, D4	4

Alınan yanıtlara bakıldığında devlet okullarında ve özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin tamamının öğrencileriyle ilişkilerinin iyi olduğunu belirttikleri

görülmektedir. Öğretmenler öğrencileriyle ilişkilerinin “anne-baba gibi”, “arkadaşça”, “öğretmen-öğrenci ilişkisi” olarak ifade etmişlerdir:

Öğrencilerimle ilişkilerim arkadaşçadır. Bazen dertlerini de dinlerim. Dışarı birlikte çok az çıkarız ama ilişkilerimiz çok iyidir (Ö3, GN).

Öğrencilerimle iletişimim gayet iyidir. Yeri geldiğinde arkadaş ya da anne gibi olduğumuz oluyor. Fakat her şey dengeli olmalıdır bana göre (Ö1, GN).

Öğrencilerle anneleri veya arkadaşları gibi iletişim kurarım. Bu davranışım onların dersi ve öğretmeni daha çok içselleştirmelerine, başarılı ve istekli olmalarına yardımcı olur. Bunu sınıf dışı etkinliklerle de pekiştiririm (D5, GN).

Araştırmaya katılan öğretmenlerden özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin pek çoğu (f=4), devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ikisi; dersleri dışında öğrencilerinin sorunlarını dinlediklerini ifade etmişlerdir. Hem devlet okullarında çalışan hem de özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri bu sorunları “arkadaşlık ilişkileri”, aile ile ilgili problemler”, ya da “akademik çalışmalar” olarak belirtmişlerdir. :

Benimle ders dışında genellikle her konuda konuşuyorlar. Ama özellikle arkadaşlık ilişkileri ile ilgili konularda başvuruyorlar. Güvendikleri için özellerini paylaşıyorlar (Ö5, GN).

Öğrencilerle aile sorunlarını da konuşabiliyoruz akademik sorunlarını da. Benimle konuşmaktan çekinmezler (Ö4, GN).

Öğrenciler bana ders dışında; dersle ilgili konular ve arkadaşları ile yaşadıkları sorunlarda başvururlar (D5, GN).

Öğrencilerim bana sıkıntılarını çok anlatırlar. Daha çok aile ile ilgili sorunlarını paylaşırlar (D1, GN).

Görüşme sırasında özel okulda çalışan bir sosyal bilgiler öğretmeni ve devlet okulunda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin üçü dersleri dışında öğrencilerinin sorunlarını kendilerine anlatmadıklarını ifade etmişlerdir Katılımcı öğretmenler bu durumu “ilişkilerinin iyi ama resmî” olmasına bağlamışlardır.

Tablo 18’de verilen yanıtlara bakıldığına görüşmeye katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden, öğrencilerini tanımak için çalışma yapanlarının sayısı özel okul ve

devlet okulunda çalışma durumuna göre eşit olduğu görülmektedir. Devlet okullarında ve özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri bu çalışmaları; “öğrenci tanıma fişi uygulama”, “drama çalışması yapma”, “aile ziyaretleri yapma” şeklinde ifade etmişlerdir. Örneğin sosyal bilgiler öğretmenlerinden bazıları görüşlerini şöyle belirtmişlerdir:

Öğrencilerimi tanımak için tanıma fişleri kullanırım. Aile ziyaretlerini önemserim (D4, GN).

İlk süreçte genel bir fikir edinmek için öğrenci tanıma form ve anketleri kullanırım. Bireysel görüşmeler yapar, sohbet ederim. Sorumluluk ve görevler vererek toplu ve bireysel etkinliklerde çok iyi gözlem yapmaya çalışırım (D3, GN).

Öğrencileri tanımak için tanıma fişleri kullanırım. Bir de konu uygunda eğer drama çalışmaları yaparken süreçte tanımaya çalışırım (Ö3, GN).

Özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin üçü öğrencilerini tanımak için herhangi bir çalışma yapmadıklarını, öğrencilerle ilgili bilgileri rehberlik servisi ve idarecilerinden zaman içinde aldıklarını belirtmişlerdir. Devlet okullarında çalışan sosyal bilgilerin üçü öğrencilerini tanımak için herhangi bir çalışma yapmadıklarını sadece gözlemlediklerini belirtmişlerdir.

4.2.5. Dersler ile İlgili Görüşler

Özel okullarda ve devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ile dersler konusunda yapılan görüşmeden elde edilen bulgular Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Dersleri ile İlgili Görüşleri

Görüş	Özel Okul (f)	Devlet Okulu (f)	Toplam
Derslerine önceden hazırlandıklarını ifade edenler	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5	D1, D2, D3, D4, D5	10
Ders içi etkinliklerinin okulun şartlarından etkilendiğini ifade edenler	Ö2, Ö3	D1, D2, D3, D4, D5	7

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden alınan yanıtlara bakıldığında bütün öğretmenlerin derslerine önceden hazırlandıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenleri bu hazırlıkları; “planları kontrol etmek”, “kazanımlara bakmak”, “slayt hazırlamak”, “oyunlar hazırlamak” şeklinde ifade etmişlerdir:

Derslerimden önce mutlaka kazanımlara bakarım. Kazanımlara uygun olarak dijital materyal da oyun hazırlama çalışırım. Eğer konu uygun değilse soru-cevap şeklinde hazırlanırım (Ö4, GN).

Günlük ders planlarına ve yapılacak etkilere hâkim bir şekilde derse girerim. Öğrencinin aktif olduğu etkinlikler planlarım. Konu uygunsa eğer ders öncesi drama planlamayı seviyorum (D4, GN).

Tablo 19'a bakıldığında, katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinden, özel okulda çalışanların ikisi, devlet okullarında çalışanların tamamı, okulun şartlarının ders içi etkinliklerini etkilediğini ifade etmişlerdir. Öğretmenler bu etkileri "idarenin yaklaşımı", "okulun fiziki imkânları", "okulun bulunduğu çevre", "öğretmenler arası diyaloglar" gibi etkenlere bağlamışlardır. Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenleri, görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

Okulumuzun fiziki şartlarının iyi olması, konum olarak merkezi yerleşim yerlerine uzak olması, öğrencilerimizin okul dışından ve çevresinden olumsuz etkilenmesi gibi olası bir sorunu ortadan kaldırıyor. Böylece disiplin sorunları az oluyor. Bu durum benim ders içinde performansımın artmasına ve daha iyi etkinlikler yapmama sebep oluyor (Ö2, GN).

Özellikle fiziksel yetersizlikler derslerin daha ziyade teorik olarak işlenmesine imkân vermekte; yaparak, yaşayarak ve uygulamalı öğretim etkinliklerinin yeterince yapılmasına imkân vermemektedir. Ayrıca okul bahçesi ve giriş çıkışlarının fiziki olarak yeterince kontrollü olmaması, düzensiz devamsızlık problemi veya ders giriş çıkış saatlerine tam uyulmaması sıkıntısı yaratmakta bu durum da sınıfın konsantrasyonuna olumsuz etki yapmaktadır (D3, GN).

Özel okullardan görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin üçü okullarının fiziki şartlarının ders içi etkinliklerine herhangi bir etkisi bulunmadığını ifade etmişlerdir.

4.2.6. Veliler ile İlgili Görüşler

Yapılan araştırmada, görüşmeye katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalıştıkları okullarda öğrenim gören öğrencilerin velileri ile ilgili belirttikleri düşüncelerin analizi sonucu elde edilen bulgular Tablo 20'de gösterilmiştir.

Tablo 20. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Velileri ile İlgili Görüşleri

Görüş	Özel Okul (f)	Devlet Okulu (f)	Toplam
Velileriyle iletişimlerinin iyi olduğunu düşünenler	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5	D1, D3, D4, D5	8
Velilerinin ilgili olduğunu düşünenler	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5	D1, D5	7

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden alınan yanıtlara bakıldığında, özel okulda çalışanların tamamı, devlet okullarında çalışanların çoğunluğu (f=4) velileriyle iletişimlerinin iyi olduğunu belirtmişlerdir.

Okulda öğrencilerimiz gibi velilerimizi de tanımaya çalışırız. Ona göre iletişim kurar, ihtiyaçlarına cevap vermeye çalışırız. Bu da karşılıklı güven ve samimiyeti oluşturur. İletişimin bu çerçevede olması eğitimi de olumlu etkiler (Ö2, GN).

Velilerimizle iletişimimiz nitelik olarak son derece iyidir. Ama ben iletişimi yoğunluk olarak az buluyorum (D3, GN).

Velilerim ile iletişimim iyidir. Her veli ile mümkün olduğunca görüşür, acil durumlarda iyi veya kötü olan şeyleri bildirmek için özel görüşme ayarlarım (D5, GN).

Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinden, devlet okullarında çalışanların bir tanesi velileriyle iletişimlerinin iyi olmadığını belirtmiştir. D2 rumuzlu öğretmen bu durumu şu şekilde ifade etmiştir;

Okulumuz göçmenlerin yaşadığı ve suç oranı yüksek bir bölgedir. Velilerimizin hapiste olanlar var. Bu yüzden velilerimizi çok sık görmediğimiz gibi gördüğümüz zamanlarda çok iyi iletişim kuramıyoruz (D2, GN).

Tablo 20’de verilen bilgilere bakıldığında özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin tamamının, devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin dördünün velilerini ilgili buldukları görülmektedir. Katılımcı öğretmenler bu ilgiyi “velilerin okula sık gelmesi”, “veliler ile telefon ya da whatsapp yoluyla sık görüşmeleri”, “velilerin okulda yapılan etkinliklere katılım göstermeleri” gibi sebeplere bağlamışlardır. Öğretmenler bu görüşlerini şöyle belirtmişlerdir;

Veliler okula öğrencilerinin durumunu sormak için sık sık gelirler. Zaten okula geldiklerinde ya da aradıklarında, yani istedikleri zaman, bize ulaşabiliyorlar. Sürekli iletişim halindeyiz. Velilerim ilgilidir (Ö3, GN).

Velilerimiz bize dilediklerinde ulaşabiliyorlar. Okula geldiklerinde ya da aradıklarında rahatlıkla görüşüyoruz. Biz de herhangi bir durum olduğunda velilerimizle rahatlıkla iletişim kurabiliyoruz. Bunun dışında okulda yapılan etkinliklere katıldıkları için son derece ilgili olduklarını söyleyebilirim (Ö1, GN).

Velilerim ilgilidir. Özellikle 8. sınıf velilerimiz öğrencilerin sınav grubu olmaları sebebiyle son derece ilgililer. Okula sık gelirler. Ben de davet ederim. Sınav ve sistem konusunda bilgilendirmek için okula çağırırım. Hepsi katılırlar (D1, GN).

Devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin üçü, velilerinin ilgisiz olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler bu düşünceyi “sorun olmazsa ya da çağırılmazlarsa okula gelmez, bizimle iletişim kurmazlar” ifadesine dayandırmaktadırlar.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde okul kültürünün özel okullarda ve devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamalarına etkisine yönelik yapılan çalışmalar sonucu elde edilen bulgular dâhilinde tartışma-sonuç ve öneriler ortaya konmuştur.

5.1. Tartışma ve Sonuç

“Her okul kendi kişilik ve duygularına sahiptir (İpek, 1999:418). Okul kültürü üzerinde, okulun dış çevresi, öğrencilerin sosyokültürel statüleri, kırsal ve kentsel alanlar, coğrafi özellikler, veli beklentileri ve toplum desteği gibi unsurlardan oluşan toplumsal koşulların etkisi vardır” (İpek, 1999:419, akt. Kuyumcu, 2007, s. 1).

“Sağlıklı bir okul kültüründe öğretmenler ile okul müdürlerinin ve örgütün değerlerinin uyumu da büyük önem taşımaktadır. Nitekim Turgut (1998), iş görenler ve yöneticiler arasındaki çatışmanın en önemli nedenlerinden birinin değer farklılıkları olduğunu öne sürmektedir” (Fırat-Şahin, 2010, s. 75). “Örgütün yaşaması, iş görenlerin örgütten ayrılmamalarına bağlıdır. İş görenler, örgüte ne kadar bağlıysa örgüt de o derecede güçlenmektedir. Örgüt, yaşamını devam ettirmek için iş görenlerin örgütten ayrılmasını önlemeye çalışır. Bunu yaparken ücret arttırma, yükselme olanağı sağlama, özendiriciler sunma gibi yollar izlemektedir” (Çetin, 2004, akt. Çağlar, 2007, s. 6). Öğretmen çalışma ortalaması en yüksek olan özel okulların kurumsal devamlılık ve akademik başarılarının iyi olması buna bağlanabilir. “Okul kültürü, kendisini oluşturan öğelerden etkilenmekle beraber, okulda öğrenim gören öğrenciyi, çalışan öğretmen, yönetici ve diğer çalışanları, hatta velileri de etkilemektedir. Ayrıca, okul kültürünün örgüt üyelerinin davranışları üzerinde göz ardı edilemez bir etkisi vardır” (Arpağuş Uysal, 2011, s. 3).

“Öte yandan her birey, bir kültür içinde doğar, kültürce çevrelenir (Fichter, 2002). İnsanlar, içinde yaşadıkları çevrenin özelliklerine göre kültürlenir, kültürün gerektirdiği gibi davranarak kültürün biçimlendirdiği kişi olurlar. Kendiliğinden olan davranış ve tepkilerin önemli bir bölümü kültürel çevre tarafından belirlenir” (Sargut, 2001, akt. Fırat-Şahin, 2010, s. 75).

“Örgüt iklimi kavramı, örgütteki sosyal ve örgütsel değişkenlerle olan etkileşimler olarak ifade edilmektedir. İklim kavramı, örgütleri kişi ve kişilik üzerine etkisini anlamaya yardımcı olan, çok farklı boyutlardaki davranışları bireysel ve örgütsel açıdan örgüt iklimi adı altında çözmeye çalışan bir kavramdır” (Ertekin, 1978, akt. Yeşil, 2016,s. 9). Literatürde örgüt kültürü, kurum kültürü, örgüt iklimi, okul kültürü, okul iklimi kavramlarının birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir.

Okul kültürü okulun yazısız yasalarıdır ve resmi değildir. Ayrıca okul kültürü zaman içinde örülmüş bir ağ gibidir. (Kurşun,2019). Okul kültürü, okulun zamanla oluşmuş ve yerleşmiş yaşayış tarzıdır. Okul insanlar tarafından oluşturulmuştur. Her okulun kendisine has bir yaşam tarzı vardır. Bu yaşam tarzlarının değişkenleri de okul kültürünü etkileyen değişkenlerdir. Özel okullarda ve devlet okullarında sahip olunan imkânlar, çevre, veli, öğrenci ve öğretmen profili gibi bazı değişkenler sebebiyle okul kültürü farklılaşmaktadır. Veri toplama yöntemi olarak görüşme ve anket kullanılan bu çalışmada özel okul ve devlet okullarına sorulan sorulardan elde edilen bulgular altı ana başlık altında toplanmıştır.

5.1.1. Uygulanan Anket ve Mülakatlardan Elde Edilen Okul İle İlgili Bulgulara İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde anket ve mülakatlarda öğretmenlere okulla ilgili yöneltilen sorulara verilen cevaplardan elde edilen bulgulardan bahsedilecektir. Okulla ilgili bu sorularda okulun çevresi, okulun fiziki imkânları, okulun geçmişi, okulun geçmişten getirdiği gelenekleri, okulun idarecileri, velileri, öğrencileri ile ilgili görüşleri yoklanmıştır. “Bir okulun ritüelleri, törenleri, sloganları ve hikâyeleri, temel değerleri güçlendirmekte ve öğrenciler, öğretmenler ve diğer paydaşlar için neyin önemli olduğunu sembolize etmektedir” (Reeves, 2006, akt. Kurşun, s. 25). Okulun yaşam alanı olduğu düşünüldüğünde, burada bulunan öğretmen, öğrenci, personel olarak bulunan herkesin bir ailede olduğu gibi, kurallara ve görev paylaşımına tâbi olduğunu söyleyebiliriz. Okullarda bu görev dağılımları yapılırken, okulun gelenekleri ve görenekleri de göz önünde bulundurulur. “Ritüeller zaman içerisinde tekrar tekrar uygulanarak oluşmuş sosyal ve kültürel etkinliklerdir. Örgüt içerisinde uygulanan belirli eylemler ya da söylenen sözler süreç içerisinde tekrarlamaya dayalı olarak ritüele dönüşebilmektedir” (Shepherd, 2010, akt. Kurşun, s. 25). . Bazı okullar bu ritüelleri, tören, anma programları ile yaparken bazılarının oturmuş unsurları vardır. Okul kültüründe oturmuş unsurlara marşlar, armalar,

pilav günleri gibi örnekler verilebilir. Okulun geçmişe ait geleneklerinin olmasının, yapılan mülakatlardan alınan cevaplara bakılarak okulun var olduğu zamana bağlı olduğu söylenebilir.

Bu bağlamda yapılan çalışmada özel okullarda ve devlet okullarında okulun imkânlarının, bulunduğu çevrenin, geçmişten getirdiği değerlerin, törenlerin ve hikâyelerinin sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamalarında etkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Eğer okulun fiziki imkânları uygunsa, çevreden gerekli desteği görüyorsa sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders içi uygulamalarını çeşitliliği ve niteliği buna göre değişkenlik göstermektedir. Bu bağlamda özel okulların fiziki imkânlarının ve çevre koşullarının daha elverişli olması sonucu sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders içi uygulamalarının daha fazla olduğu gözlenmiştir.

Devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevreleriyle iletişimlerinin daha az olması eğitime yansımaktadır. Okulun bulunduğu semt, mahalle ve sokakta bulunan insanlar okulu kabul etmemişse, okulun kültürünü oluşturan insanlar eğitim-öğretim faaliyetlerinin çevreyle olan ilişkiler ayağında eksiklik yaşamaktadırlar. Devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden daha fazla bu sorunu yaşamaktadırlar.

Bununla birlikte sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamalarında, özel okulda ve devlet okullarında çalışma duruma göre farklılıklar gözlemlendiği belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamalarının çalıştıkları okulun okul kültürünü oluşturan bileşenlerin her birinden etkilendiği belirlenmiştir. Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin özellikle okullarının sahip olduğu fiziksel durumlar doğrultusunda ders içi uygulamalarının, özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinden daha kısıtlı olduğu sonucuna varılmıştır. Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri ders içerisinde yapmak istedikleri uygulamalarda kullanacakları araç-gereçleri kendileri tarafından temin edilirken, özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri bu araç-gereçleri çalıştıkları okulların envanterinde bulabilmektedir.

5.1.2. Uygulanan Anket ve Mülakatlardan Elde Edilen İdare İle İlgili Bulgulara İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde uygulanan anket ve mülakatlarda öğretmenlere, idarecileri ile ilgili yöneltilen sorular sonucu elde edilen bulgular tartışılmıştır. Okul idaresi okulun her alanında aktif olan, devletle ilişkiyi sağlayan, eğitim-öğretimin sağlıklı olarak gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan şartları sağlayan unsurdur. Bu yönüyle de okul kültürünün en önemli unsurlarından biri olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca okul idaresi okulda tahsis edilmiş okul kültürünün koruyucusu ve okulda görev yapmaya devam ettiği sürece bunun aktarıcısı olmalıdır. Okul idaresinin bunun bilincinde olması ve buna göre hareket etmesi okulun diğer aktörlerini de işin içine katmaya yardımcı olacaktır. Okul yöneticileri öğretmenlerle işbirliği içinde çalışıp öğretmenleri yüreklendirirse, birlikte aldıkları kararların uygulanması daha kolay olacaktır. Okul yöneticilerinin ödüllendirmeleri, üslupları gibi davranışları okul kültürünü etkiler (Kuşun, 2019).

Okul yöneticisinin görevi sadece var olan okul kültürünü aktarmak ve yaşatılmasını sağlamak, olumsuz ise olumluya doğru yönlendirmek değildir. Aynı zamanda okulda okul kültürünün oluşmasını sağlamak da görevlerindedir. Okul yöneticisi okul kültürünün oluşturulmasına yardımcı olmalıdır. Bu bağlamda okul müdürünün liderlik yeteneğine, yönetim yetkinliklerine göre şekillenen okul kültürü aynı zamanda okul yöneticisinin de belirlediği kendine has kurallarını içerir (Çelikten, 2016). Bu yüzden okul yöneticisinin okul kültürünü iyi kavramış, gelişmeye açık, olumlu ve liderlik özelliğini taşıyor olması gerekmektedir.

Verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin okul idarecileri ile ilgili; yetkinlik, karşılıklı güven, üslup, işbirliği yapabilme gibi alanlarda fikirleri alınmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplara bakıldığında, öğretmenler yöneticileriyle olumlu ve güvenli bir ilişki içerisinde olurlarsa ders içi uygulamalarının arttığı sonucuna varılmıştır. Okullarda okul kültürünün oluşmasında, sürdürülmesinde ve aktarılmasında en önemli aktörlerden biri okul müdürleridir. Bu bağlamda, okulda görev yapan bir idareci okulu tanımalıdır. Okulda işleyişin ve okul kültürünün içeriklerinin bilincinde olmalıdır. Var olan kültürü aktarmak, ihtiyaç duyulduğunda kültürel değişimi hayata geçirmek gibi durumları gerçekleştirebilmesi için okulu tanımalıdır. (Çelikten, 2006)

Araştırmaya katılan, devlet okullarında ve özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin belirttikleri görüşler doğrultusunda her iki okul türünde de okul yöneticilerinin, okul kültürüne ve ders içi uygulamalara katkısının birbirine yakın olduğunu söylemek mümkündür. Yöneticiler, okul kültürünün önemli aktörlerindedir. Hem devlet okullarında hem özel okullarda idareciler, problem çözme, resmi işlere yatkınlık, yönetim konusunda yetkinlik, üslupları, okul kültürünün aktarılması noktalarında okul kültürü ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders içi uygulamalarını etkilemektedir. Okul idaresinin yetkin olması ders içi uygulamaları artırırken, alanında yetkin olmayan idareciler ders içi uygulamaların gerçekleştirilmesini zorlaştırmaktadır.

5.1.3. Uygulanan Anket ve Mülakatlardan Elde Edilen Meslektaşlarla İle İlgili Bulgulara İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde uygulanan anket ve mülakatlarda öğretmenlere, meslektaşları ve aynı zümrede buldukları öğretmenlerle ilgili yöneltilen sorular sonucu elde edilen bulgular tartışılmıştır. Bu bölümde öğretmenlere meslektaşlarıyla ilgili, iletişim ve işbirliğine yönelik sorular sorulmuştur. Okul kültüründe tüm paydaşların uyum içerisinde olması önemlidir. Özellikle okul içerisindeki öğretmenlerin aynı yaşam tarzına sahip çıkmaları, olumlu bir okul ikliminin elde edilmesi ve bunun öğretmenlerin uygulamalarına yansımaları açısından önemlidir. “Yazılı olmayan ve sosyal beklentilerden oluşan, öğretmenlerin, öğrencilerin ve yöneticilerin, düşüncelerini, hislerini ve eylemlerini de olmak üzere okulda bulunan hemen hemen herkesi, her şeyi etkileyen okul kültürü, okul yaşamının her köşesinde hissedilen güçlü bir ritüeller, gelenekler, normlar ve değerler ağıdır” (Peterson ve Deal, 2002, s. 18, akt. Kurşun, s. 25).

Okulun kadrosu okul kültürü açısından önemlidir. Okulda oluşmuş, olumsuz bir okul kültürü hakim olsa bile öğretmenler birlikte çalışarak bu kültürü olumlu yönde değiştirme gücünde sahiptirler. Bunu gerçekleştirebilmenin en önemli unsurlarından biri işbirliği içinde çalışmaktır. Okul kültüründen ayrı olarak her öğretmenin kendi kültürü vardır. Hem özel okullarda hem devlet okullarında öğretmenler farklı şehirlerden ya da ülkelerden gelmiş olabilirler. Bu öğretmenler kendilerinin de getirmiş olduğu kültürle okulun kültürünü bir arada yaşamak zorundadırlar. Bunu yaparken uyum içinde olunması okulda hem kendi uygulamalarına hem de meslektaşlarının uygulamalarına olumlu yansımacaktır.

Sosyal bilgiler öğretmenleri okul içinde ya da dışında düzenledikleri etkinliklerde hem meslektaşlarından, hem zümre arkadaşlarından yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Böylelikle öğretmenlerin yapmak istedikleri çalışmaları, uygulamaları daha az zaman ve emek harcayarak, daha verimli bir şekilde gerçekleştirdikleri sonucuna varılmıştır. Meslektaşlarla işbirliğinin sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamalarına etkisi okul türünden bağımsız sonuçlar vermiştir.

Burada okul kültüründen işbirliği anlamında, meslektaşların aynı doğrultuda etkilendiğini görüyoruz. Okul kültüründe paydaşların birlikte çalışmaları çok önemlidir. Paydaşlarıyla birlikte olan okul kültürü hem olumlu ve etkili bir okul kültürüdür hem de öğretmenlerin uygulamalarına yansıyan bir etkisi vardır.

Özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri, görev yaptıkları okullarda çalışan meslektaşları ve varsa zümre arkadaşlarıyla, devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerine göre daha fazla vakit geçirip, birbirleriyle daha fazla işbirliği yaptığı görülmektedir. Özel okullarda veli beklentisi doğrultusunda, etkinliklerin ve ders içi uygulamaların çeşitlenmesinin sağlanması için pek çok alan öğretmenin işin paydaşları olması gerektiği için birbirleriyle daha fazla vakit geçirmelerinin ve okul kültürü bağının oluşturulmasının daha kolay olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.4. Uygulanan Anket ve Mülakatlardan Elde Edilen Öğrenci İle İlgili Bulgulara İlişkin Sonuçlar

Okul bünyesinde rol alan tüm üyeler, öğrencilerin davranış beklentilerini şekillendirerek herkesin başarısını arttırmada önemli rol oynar (Gümüseli, 2006: 14, akt. Aktaş, 2019, s, 6). Okul kültüründe öğrenci önemli bir aktördür. Her öğrenci biriciktir ve okulda diğer aktörlerden daha fazla öğrenci vardır. Bu durum öğrenciyi okul kültüründe ön plana çıkarmaktadır. Okul kültürünün oluşturduğu yaşayış tarzına öğrencilerin ayak uydurması, kendisini onun bir parçası olarak görmesi önemlidir. Yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin okul kültürünü tanıyıp benimsemelerinin, öğretmen ve idarecilere bağlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle devlet okullarında adrese dayalı okula kayıt sistemi gerçekleştirildiği için öğrenci aynı zamanda okulun bulunduğu çevrenin aynası konumundadır. Özel okullarda adrese dayalı kayıt sistemi olmadığı için öğrenci çevrenin aynası olmaktan çok velinin aynasıdır. Devlet okullarında okulun bulunduğu

çevre suç oranı yüksek, göçmenlerin yoğunlukla yaşadığı bir bölge olduğunda okulun öğrenci profili de buna göre şekillenmektedir. Bu tür okullarda ders başarısı çok önemsenmemekte daha çok öğrenciyi hayata hazırlama ve topluma kazandırma gibi çalışmalar yapılmaktadır. Suç oranı yüksek ve göçmenlerin yaşadığı bir bölgede bulunan bir devlet okulunda görev yapan sosyal bilgiler öğretmeni ile yapılan görüşme sonucu alınan cevaplar buna kanıt olarak gösterilebilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden alınan yanıtlara bakıldığında okul kültüründe öğrencinin yerini görmek mümkündür. Öğrencinin profilinin okulun davranışını şekillendirdiğini söylemek mümkündür. Araştırmaya katılan öğretmenler öğrenci profilinin sınıf içi uygulamalarını etkilediğini belirtmişlerdir. Devlet okullarında çalışan katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinden bazıları, öğrenci profilinin ders içi uygulamalarını olumsuz olarak etkilediğini belirtirken, özel okullardaki katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinin böyle bir cevap vermemişlerdir. Alınan yanıtlara bakılarak özel okullara okul kültürünün öğrenciye yönelik kısmının daha aktif işlediğini görmek mümkündür.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden alınan yanıtlara bakılarak, özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerine göre öğrencilerine ders dışında daha fazla vakit ayırdıkları görülmektedir. Özel okulda çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrencilerinin ders dışında sorularını, devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerine göre daha sık çözdükleri, eksiklerini tamamlamak için daha fazla ders dışı etkinlikler yaptıkları sonucuna varılmıştır. Özel okullarda merkezi sınav sistemlerinde başarı elde etme kaygısı, velilerin akademik başarı talepleri, öğrencilerin kendi talepleri gibi sebepler, sosyal bilgiler öğretmenlerini akademik çalışmalara daha fazla yönelttiği sonucuna ulaşılmıştır..

5.1.5. Uygulanan Anket Ve Mülakatlardan Elde Edilen Dersler İle İlgili Bulgulara İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde öğretmenlerin ders içi uygulamalarıyla ilgili anket ve mülakat sorularından elde edilen sonuçlar tartışılacaktır. Okul kültürüne etki eden bütün faktörler okulun her türlü alanında etkilidir. Öğretmenleri etkileyen her şey öğrencileri de etkilemekte bu da hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin ders uygulamalarında etkili olmaktadır. Öğretmenlerin okullarda yaptıkları uygulamalar okulun çevresinden ve fiziki şartlarından

eklenmektedir. Bu çalışmada bu unsurların okul kültürünün paydaşlarından olduğunu dikkate alarak okul kültürünün öğretmenlerin ders uygulamalarına yansımaya bakılmaya çalışılmıştır.

Öğretmenlere okullarda ders uygulamalarını gerçekleştirmek için, ders öncesi hazırlık, haftalık soru hazırlama, öğrencilerin eksiklerini tamamlama, öğrencilerin sorularını ders dışında da çözme gibi konularda sorular yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders öncesi hazırlık yapma, öğrencilerin sorularını ders dışında da çözme, öğrencilerin eksik konularını tamamlama gibi durumlarda devlet okullarından daha fazla çalışma yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak devlet okullarındaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerine test ve soru hazırlama oranının özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun sebebi olarak özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin genellikle okullarına ait yayın ya da ek kaynaklardan faydalanmalarına bağlı olduğu sonucu öğretmenlerin verdiği cevaplardan anlaşılmaktadır. Bu bölümde elde edilen bulgulara bakıldığında, öğretmenlerin ders içi uygulamalarında hazırladıkları etkinliklerde özellikle okulun fiziki imkânlarının etkisi olduğu görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders içi uygulamalarında güncel olabilmeleri için alanlarındaki gelişmeleri takip etmeleri de gerekmektedir. Gelişen ve değişen dünyada eğitim alanında meydana gelen gelişmeler, yöntem ve stratejiler öğretmenlerin ders içi uygulamalarına yansımaktadır. Devlet okullarında ve özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin alanlarını düzenli olarak takip etmeleri, ders içi uygulamalarına yansıtacaktır.

5.1.6. Uygulanan Anket Ve Mülakatlardan Elde Edilen Veliler İle İlgili Bulgulara İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde öğretmenlere yöneltilen veliler ile ilgili anket ve mülakat sorularından elde edilen sonuçlar tartışılacaktır. “Öğrenme ortaklığı öğrencilerin ortak yararı için öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin birlikte çalışmalarının derecesini göstermektedir (Gruenert, 1998, akt. Kurşun, s. 40). Eğitimin en önemli ayaklarından biri veli ayağıdır. Okul kültürünün de oluşurmasında önemli olan velilerin, eğitime bakışları bu noktada

önemlidir. Öğrenciler velileri yansıtırlar. Öğrenci profili ile veli profili çoğunlukla benzerlik gösterir.

Özel okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri velilerle daha sık iletişim içinde olduklarından, eğitimin önemli ayaklarından birini işin içine katmış olmaktadırlar. Bu onlara hem bir sorumluluk yüklemekte hem de aynı dili konuşurlarsa avantaj sağlamaktadır. Devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri velileriyle özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri kadar sık iletişim içerisinde olamamaktadırlar. Özellikle suç oranı yüksek bölgelerde bulunan okullarda öğrencilerin pek çoğunun aileleri parçalanmış olabilmektedir. Bu nedenle ailelere ulaşmak kolay olmamaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin önceliği, bunun gibi öğrencilerin okul kültürü içerisinde huzurlu olmasını sağlamak olmaktadır.

“Öğrenciler okul görevlerini yapmak için sorumluluk alırken, öğretmen ve aileler öğrencilerin performansları için ortak beklentilere sahiptir. Mesleki bakımdan öğretmenlere güvenen öğrenci velileri sık sık öğrencilerin performansları ile ilgili öğretmenlerle iletişim kurmaktadır” (Gruenert, 1998, akt. Kurşun, s. 41).

Öğretmenlerin velilerin okula gelme sıklığı, aralarındaki iletişimin niteliği, velinin okul ile iletişime geçme sebepleri gibi konularda fikirleri önemlidir. Özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, velileri ile devlet okullarında çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinden daha fazla iletişim halinde olduğu sonucuna varılmıştır. Özel okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri bu durumun hem olumlu yanlarını hem de olumsuz yanlarını belirtmişlerdir. Olumlu yanını; ‘yapmak istedikleri etkinlikleri yaparken yardım alabilmeleri’ olarak belirtirken, olumsuz yanını; ‘velilerin ders içi uygulamalarına fazla müdahil olmaları’ olarak belirtmişlerdir. Devlet okullarındaki sosyal bilgiler öğretmenleri, velilerinin eğitim odaklı olmamasından dolayı baskılarını hissetmediklerini bu yüzden olumlu ya da olumsuz her hangi bir etkileri olmadığını belirtmişlerdir. Devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri, velilerin eğitim odaklı olmamaları sebebiyle velilerin öğrencileriyle alakalı eğitim odaklı olabilmelerinin sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir.

5.2. Öneriler

Çalışmada elde edilen bulgular kullanılıp ulaşılan sonuçlara bağlı olarak bazı öneriler aşağıda sunulmuştur;

- Devlet okullarının fiziki imkânları genişletilerek öğretmenlere daha rahat çalışma imkânı sunulmalıdır.
- Eğitimin önemine dair velilere bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.
- Okulun çevresiyle iletişimi artırılmalıdır.
- Öğretmenler ders içi yeni yöntem ve stratejiler konusunda hizmet içi eğitime tabi tutulmalıdırlar.
- Yöneticiler etkili liderlik konusunda kendilerini geliştirmelidirler.
- Öğretmenler öğrencileri, çevrelerini ve velilerini daha iyi tanımaya çalışmalıdırlar.
- Özel okullarda öğretmenler imkânları daha iyi değerlendirmelidirler.
- Öğrencilere okul kültürü daha iyi verilmeli ve okula bağlılıkları sağlanmalıdır.
- Sosyal bilgiler dersi için kullanılacak yöntemler öğretmenler tarafından araştırılmalıdır.
- Sosyal bilgiler alanında meydana gelen gelişmeler öğretmenler tarafından daha yakından takip edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Acılar, A. (2003). İşletmelerde bilgi güvenliği ve örgüt kültürü. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*. 1(1).
- Açıkgöz Ün, K.(2003). Aktif öğrenme (S. 30). İzmir: *Eğitim Dünyası Yayınları*.
- Aktaş, E. (2019). *İlkokul Öğretmenlerinin Okul Kültürü Algı Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. İstanbul.
- Akyol, B. (2008). *Eğitim Örgütlerinde İnsan Kaynakları Uygulamalarının Öğretmen Performansına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.
- Arslan, G. S. (2008). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Yeryüzünde Yaşam” Ünitesindeki Kavramların Hatırlama Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma (Sakarya İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi. Sakarya.
- Ataş, M. (2019). *Özel Okullarda Görev Yapan Ortaokul Öğretmenlerinin Performanslarının Değerlendirilmesinde Hiyerarşik Yapının Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi. İstanbul.
- Bal, H. (2001). *Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Yayın No:20.
- Balcı, A. (2011). *Etkili okul geliştirme kuram uygulama ve araştırma*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bayrakçı, M. (2015). Ders kitapları konusu ve ilköğretimde ücretsiz ders kitabı dağıtım projesi. *Milli eğitim Dergisi*. Sayı (165, Kış).1.
- Bektaş, F. (2013). *Okul Yöneticilerinin Davranışları, İş Yaşamı Kalitesi Ve Öğretmen Performansının Öğrenci Açısından Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi. Erzurum.
- Bilgili, A. S. (2013). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Bilgili, A. S. İçinde. *Geçmişten Günümüze Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilimler*. Ankara: Pegem kademi. 2-35

- Bilgin, Y. N. (2018). *Lise Öğretmenlerinin İş Yeri Arkadaşlık ve Okul Kültürü Algıları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi. Aydın.
- Boyraz, A. (2018). *Özel Eğitim Okul Müdürlerinin Liderlik Stilllerinin Okul Kültürü Ve İklimine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.
- Bozkurt, S. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersinde Etkinlik Temelli Öğretimin Öğrencilerin Akademik Başarı Ve Derse Karşı Tutumlarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ömer Halisdemir Üniversitesi. Niğde.
- Bursalıoğlu, Z. (2011). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bütün, E. (2015). *Okul Müdürlerinin Okul Kültürünü Gerçekleştirme Düzeyleri: Arnavutköy İlçesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Fatih Üniversitesi. İstanbul.
- Cicioğlu, H. (2018). *Türkiye Cumhuriyeti'nde ilk ve orta öğretim, tarihsel gelişimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Çakır, A. (2007). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılık Düzeyleri Ve Okul Kültürü Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.
- Çeküç, S. (2008). *Lider Öğretmen Yeterliliklerinin İncelenmesi Üzerine Empirik Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. İstanbul.
- Çelik, A. (2018). *Türkiye Ve Rusya'daki İngilizce Öğretmenlerinin Etkili Öğretim Stratejilerine İlişkin Yaklaşımlarının Analizi*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi. Gaziantep.
- Çelik, V. (2012). *Okul kültürü ve yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.51-58.
- Çelikten, M. (2006). Okul kültürünün şekillendirilmesinde müdürün rolleri. *Eğitim Ve Bilim*. 31(140),56-61.
- Çoban, T. (2015). *Okul Kültürünün Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılıkları Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Türk Hava Kurumu Üniversitesi. Ankara.

- Demir, A. (2008). *Ortaöğretim Okullarında Okul İklimi İle Öğretmen Performansları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.
- Demir, S. (2013). *Farklılaştırılmış Öğretim Yöntemlerinin Öğrencilerin Akademik Başarı, Öğrenme Yaklaşımları Ve Kalıcılık Puanları Üzerindeki Etkisi*. Doktora Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi. İstanbul.
- Dilbaz Sayın, S. S. (2017). *Okul İklimi İle Öğretmen Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Doktora Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. Çanakkale.
- Emirbey, A. R. (2017). *Okul Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışları İle Öğretmen Motivasyonu Arasındaki İlişki (Denizli İli Çivril İlçe Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Uşak Üniversitesi. Uşak.
- Erdem Öziş, D. (2018). *Gayrimenkul Yatırım Aracı Olarak Özel Okul Yatırımları- Çerkezköy Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi. İstanbul.
- Ertuğrul, Z. (2008). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Harita Ve Küre Kullanım Becerilerinin Tespi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Gılıç, F. (2015). *Öğretmenlerin Karar Verme Sürecine Katılma Düzeyleri, Okul Kültürü Ve Öğretmenlerin Değişime Hazır Olma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi. Mersin.
- Gökçe, B. (2004). *Toplumsal bilimlerde araştırma*. Ankara: Savaş Yayınevi.
- Güngördü, E. (2002). *Coğrafya' da öğretim yöntemler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hoşgörür, V. & Kaplan, İ. (2017). Devlet ve özel ilköğretim okullarının kurum teftiş raporlarına göre karşılaştırması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 21 (3) . 577-601
- İrmak, O. (2017). *Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin Okul Kültürü Algılarının İncelenmesi Malatya İli Battalgazi İlçesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi. İstanbul,

- Işık, H. (2017). *Ortaokullarda Okul Kültürünün İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Ve İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüleri. İstanbul.
- İl, İ. (2018). *Aktif Öğrenme Yönteminin 5. Sınıf Öğrencilerinin Sözlü İletişim Becerilerine (Konuşma-Dinleme) Etkisi Ve Öğrencilerin Aktif Öğrenme Uygulamalarına İlişkin Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi. Van.
- İslam, Y. (2007). *Araştırma-yazma ve sunu teknikleri yönlendirilmiş çalışma 1-ii*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kadıoğlu, S. (2018). *Eğitim Kurumlarında Okul Kültürünün Öğretmenlerin İş Doyumuna Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. İstanbul.
- Kalkan, A.. (2013). *Algılanan Örgüt Kültürünün Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Üzerindeki Etkisi: Kuramsal Ve Görgül Bir Araştırma*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi. Konya.
- Karabıyık, E.Ü. (2005), *ilköğretim hayat bilgisi öğretmen kılavuz kitabı*, Ankara: Evren Yayıncılık.
- Karaca, M. (2019). *Sosyal Bilgilerin Etkin Vatandaş Yetiştirme Amacı Açısından Eğitime Doğrudan Ve Dolaylı Yoldan Katkı Veren Derneklerin İşlevselliğinin İncelenmesi (Kütahya İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi. Kütahya.
- Karaman, N. (2008). *Öğretmenlerin Mesleklerini Algılama Biçimleri Ve Gelecekte Beklentileri Nelerdir?*. Yüksek Lisans Dönem Projesi. Trakya Üniversitesi. Edirne.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri manevi temelli. *Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi* 1(1). 70.
- Kayağ, R. (2009), *Sosyal Bilgiler Dersinin Etkililiği Açısından Materyal Kullanımı Ve Gezi Gözlem Metodunun Uygulanması*, Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.

- Kınacı, M. K. (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Değerler Eğitimine Ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerlere Yönelik Görüşler.*, Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi. Elazığ.
- Kıy, C. S. (2009). *İlköğretim 4. Ve 5. Sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersinde (Araç-Gereç) Materyal Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi (Kars İli Örneği).* Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi. Kars.
- Köse, S. Tetik S. & Ercan C. (2001). Örgüt kültürünü oluşturan faktörler, *Yönetim Ve Ekonomi*. Celal Bayar Üniversitesi. 7(1). 230,
- Kurşun, A. T. (2019). *Okul Kültürünün İncelenmesi: Bir Meta Analiz Çalışması.* Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi. Konya.
- Kuyumcu, M. (2007). *İlköğretim Okullarında Okul Kültürü Ve Takım Liderliği (Elazığ İli Örneği).* Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi. Elazığ.
- Mayadağlı Eser, F. (2015). *Öğretmen Ve Yönetici Görüşlerine Göre Okul Kültürünün Değerlendirilmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi. İstanbul.
- MEB (2017).Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri. http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLYK_MESLEYY_GENEL_YETERLYKLERY.pdf adresinden erişilmiştir.
- Meriç, Ç. (2018). *İlkokullarda Örgüt Kültürü Ve Örgütsel Yaratıcılık İlişkisinin Yönetici Ve Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi: Balıkesir İli Örneği.* Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi. Balıkesir.
- Öcal, H. A. (2012). *Etkinlik Temelli Öğretimin Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri.* Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi. Gaziantep.
- Özdoğan, M. (2008). *Yapılandırmacı Yaklaşım Doğrultusunda Hazırlanan Yeni Sosyal Bilgiler Programında Aktif Öğrenme Tekniklerinin Kullanımı (Kalın Ve Bayat İlköğretim Okulları Örneği).* Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi. Tokat.
- Özel, A. & Bayındır, N. (2008). *Yapılandırmacı anlayışa göre sınıf yönetimi.* Ankara: Pegem Akademi.

- Özenç, M. (2009). *Sınıf Öğretmenlerinin Yapılandırmacı Yaklaşım İle İlgili Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi.*, Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. İstanbul.
- Özgür, İ. N. (2017). *Okul Kültürü Ve Örgütsel Adaletin Okulun Yenilikçi İklimiyle İlişkisinin İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. Eskişehir.
- Özkanoglu, Ö., (2015), *Early Childhood Teachers' Views About And Practices With Differentiated Instruction In The Primary Years Programme.* Thesis For The Degree Of Doctor. Middle East Technical University. Ankara.
- Öztürk M. & Mutlu N., (2017), *Yenilikçi sosyal bilgiler ve tarih öğretimi teori ve uygulama.* Öztürk, M. Abdullah, S. içinde. *Farklılaştırılmış, beceri ve değer temelli öğretim: kavramsal çerçeve* (s. 3-23), Kayseri: Orka
- Öztürk, C. ve Dursun, D. (2004). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*, Editör: Cemil Öztürk ve Dursun Dilek, 4. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk, D. (2015) *Eğitim Örgütlerinde Okul Kültürü Ve Tükenmişlik Düzeyi Arasındaki İlişki (Bahçelievler İlçesinde Bir Araştırma.* Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.
- Öztürk, M. & Palancı M. (2015). *Demokrasi ve insan hakları eğitimi: kavramsal çerçeve.* Öztürk, M. Saydam, A. ve Palancı, M. içinde. *Demokrasi, yurttaşlık ve insan hakları eğitimi: ilkokul 4. Sınıf için etkinlik örnekleri.* Kayseri: Orka.
- Öztürk, M. (2014). *Coğrafya eğitiminde araştırma.* Ankara: Pegem Akademi.
- Süre, E.. (2019), *Sakarya İlinde Uygulanan "Öğretmen Yeterliliklerinin Geliştirilmesi Projesi'nin Etkililiğine Yönelik Yönetici Ve Öğretmen Görüşleri.* Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi. Sakarya.
- Şahin, C. (2003). *Türkiye'de coğrafya öğretimi (sorunlar-çözüm önerileri.* Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Şahin, F. N. (2010). Okul müdürü ve öğretmenlerin okul kültürü ile değer sistemlerine ilişkin algıları. *Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim ve Bilim.* 35 (156). 75.

- Şahin, M. (2017). *Öğretmenlerin Yetkinlik Algıları İle Okul Kültürü Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi. İstanbul,
- Şener, M. (2013). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Öğretmenlerin Motivasyonunu Artırmada Buldukları Stratejiler (Samsun İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi. Samsun.
- Şimşek, A. & Kaymakçı S. (2015). *Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Şişman, M. (1994). Örgüt kültürü (Eskişehir il merkezindeki okullarda bir araştırma). *Anadolu Üniversitesi Yayınları*. 732. 58.
- Taner, D. (2008). *Öğretmenlerin Umutsuzluk Düzeyi İle Okul Kültürü Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul,
- Tay, B. (2011). *Sosyal bilgiler öğretiminin dünü bugünü ve yarını*. Refik Turan, Kadir Ulusoy içinde. *Sosyal bilgilerin temelleri* (s.3-10) Ankara: Pegem Akademi.
- TDK. (2005). *Türkçe sözlük (10. Baskı)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Türk, S. (2007). *Örgüt kültürü ve iş tatmin*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Uygun, S. (2003). Türkiye’de dünden bugüne özel okullara bir bakış (gelişim ve etkiler). *Ankara Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 36 (1-2).
- Uysal Arpaguş, A. (2011). *Okul Kültürünün Öğretmen Davranışlarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi. Edirne.
- Yaman, B. (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karikatür Kullanımı (Eylem Araştırması)*. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi. Kayseri.
- Yaman. M. (2018). *Okul Müdürlerinin İnovasyon Yeterlilikleri İle Okul Kültürü Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi. İstanbul.

- Yeşil T. (2016). *Destekleyici Müdür Davranışı İle Okul Kültürü Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. Eskişehir.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, N. H. (2016). *Türkçe Öğretmenlerinin Derslerde Materyal Kullanımına İlişkin Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir.
- Yılmaz, F. (2009). *Eğitim örgütlerinde örgüt kültürünün öğretmenlerin iş motivasyonu üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk üniversitesi. Konya.
- Yılmaz, N. (2016). *Öğretmen Görüşlerine Göre Okul Kültürü Boyutları İle Lise Müdürlerinin Çatışma Yönetim Davranış Biçimleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi. İstanbul.

İnternet Kaynakları

[http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli Egitim Dergisi/165/bayrakci.htm](http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/165/bayrakci.htm)

<http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686-SOSYAL%20B%20LG%20BOLER%20%20C3%96%20%20C4%9ERET%20%20P%20ROGRAMI%20.pdf>

EKLER

EK-1

ANKET ÖNYAZISI

Değerli öğretmen arkadaşlarım, Bu anket Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında yaptığım bilimsel araştırmamda kullanılacaktır. Aşağıdaki anketi doldurmanızı rica ediyorum. Anketi kimin doldurduğu ya da hangi kurumda çalıştığı bilinmeyecektir.

Desteğiniz için teşekkür ederim.

Kişisel bilgiler

Okul Türü (Devlet Okulu/ Özel Okul)

Cinsiyet:

Sorular							
Öğrencilerinizin akademik başarıları sizi ne derece mutlu eder ?	1	2	3	4	5	6	7
Öğrencilerinizin sorunlarıyla ne derece ilgilenirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7
Öğrencilerinizin sınav sonuçlarını ne derece takip edersiniz?	1	2	3	4	5	6	7
Velilerinize ne derece güvenirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7
Velileriniz size ne derece güvenir?	1	2	3	4	5	6	7
Velileriniz ders içi yöntemlerinize ne derece müdahale eder?	1	2	3	4	5	6	7
Velilerinizin baskısını ne derece hissedersiniz?	1	2	3	4	5	6	7
Yöneticilerinize ne derece güvenirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7
Yöneticileriniz size ne derece güvenir?	1	2	3	4	5	6	7
Meslektaşlarınızın başarısı sizi ne derece mutlu eder?	1	2	3	4	5	6	7
Başarılarınızı ne derece okulunuzda bulunan tüm öğretmenlerin başarısı olarak görürsünüz?	1	2	3	4	5	6	7
Öğrencilerinizin eğitim ihtiyaçlarını ne derece önemsersiniz?	1	2	3	4	5	6	7
Yöneticileriniz başarılarınızı ne derece takdir eder?	1	2	3	4	5	6	7
Yöneticilerinizin üslubu ne derece rencide edicidir?	1	2	3	4	5	6	7
Yöneticilerinizin ne derece dürüst olduğunu düşünürsünüz?	1	2	3	4	5	6	7
Yöneticileriniz sorunlarınız ile ne derece ilgilenir?	1	2	3	4	5	6	7
Yöneticileriniz verdikleri sözleri ne derece tutar?	1	2	3	4	5	6	7
Alanınızla ilgili müfredat ve program değişikliklerini ne derece takip edersiniz?	1	2	3	4	5	6	7
Alanınızdaki çalışmalarını ne derece takip edersiniz?	1	2	3	4	5	6	7
Okulunuzdaki öğretmenler arasındaki ilişkiler ne derece tutarlıdır?	1	2	3	4	5	6	7
Yöneticileriniz sizi velilere karşı ne derece savunur?	1	2	3	4	5	6	7
Ne derece iyi bir öğretmen olduğunuzu düşünüyorsunuz?	1	2	3	4	5	6	7
Yöneticilerinizle aranızda ne derece tutarlı bir ilişki vardır?	1	2	3	4	5	6	7

Sorular	% 0 - %25	%26 - %50	%51 - %75	%76 - %100
Öğrencilerinizin yüzde kaçından saygı gördüğünüzü düşünüyorsunuz?				
Öğrencilerinizin yüzde kaçının söylediği sözlere inanırsınız?				
Öğrencilerinizin yüzde kaçının size güvendiğini düşünüyorsunuz?				
Öğrencileriniz yüzde kaç özel hayatlarını sizinle rahatlıkla paylaşabilir?				
Birlikte çalıştığımız insanların yüzde kaçına güvenirsiniz?				
Başarılarınızın yüzde kaçını meslektaşlarınızla paylaşırsınız?				
Okulunuzdaki öğretmenlerin yüzde kaçının birbirlerine karşı dürüst olduklarını düşünürsünüz?				
Okulunuzdaki öğretmenlerin yüzde kaçıyla aranızda sevgi bağı vardır?				
Öğrencilerinizin yüzde kaçıyla aranızda sevgi bağı vardır?				
Velilerinizin yüzde kaçını yüz yüze tanırırsınız?				
Velilerinizin yüzde kaç size destek olur?				
Velilerinizin yüzde kaç öğrencinizin evdeki durumunu sizinle paylaşır?				
Yöneticileriniz okuldaki tüm öğretmenlerin yüzde kaçına eşit davranır?				
Yöneticilerinizin yüzde kaç başarılı olmanız için size destek olur?				
Yöneticilerinizin yüzde kaçının iş konusunda yetkin olduğunu düşünüyorsunuz?				
Öğrencilerinizin yüzde kaçıyla onlar mezun olduktan sonra da görüşmek istersiniz?				

Sorular	Hiçbir zaman	Dönemde 1	Ayda 1 Kez	Haftada Bir	Haftada 2-3
Meslektaşlarımızla ne sıklıkta ortak karar alırsınız?					
Diğer zümrelerle ne sıklıkta işbirliği yaparsınız?					
Okuldaki öğretmen arkadaşlarımızla ne sıklıkta okul dışında vakit geçirirsiniz?					
Öğrencilerinizin sorularını ne sıklıkta ders saatleri dışında da çözersiniz?					
Öğrencilerinizle ne sıklıkta okul dışı geziler düzenlersiniz?					
Okul dışında öğrencilerinizle ne sıklıkta vakit geçirirsiniz?					
Öğrencilerinize uygulamak için testler hazırlar mısınız?					
Öğrencilerinizin eksik olduğunu düşündüğünüz konuları tamamlamak için ne sıklıkta çalışmalar yaparsınız?					
Ders içi etkinlikler için ne sıklıkta materyal hazırlarsınız?					
Derslerinizden önce ne sıklıkta hazırlık yaparsınız?					
Velilerle ne sıklıkta telefonda görüşürsünüz?					
Velileriniz ne sıklıkta okula gelirler?					
Velileriniz ile okul dışında ne sıklıkta bir araya gelirsiniz?					
Velilerinize ne sıklıkta ev ziyaretleri yaparsınız?					
Velilerle ne sıklıkta işbirliği yaparsınız?					
Ne sıklıkta zümre toplantıları yaparsınız?					
Ne sıklıkta şube öğretmenler kurulu toplantısı yaparsınız?					
Yöneticileriniz öğretmenlerle ne sıklıkta toplantı yaparlar?					

EK-2

“Okul Kültürünün Özel Okullarda Ve Devlet Okullarında Çalışan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Uygulamalarına Etkisi” Adlı Yüksek Lisans Tez Çalışmasının Mülakat Soruları

Okulla İlgili

- 1) Kendinizi okula ne kadar ait hissediyorsunuz? (İşbirliğine dayalı çalışma imkânları, zümre çalışmaları, karar verme süreçleri, vb.)
- 2) Okulunuzun daha iyi bir çalışma ortamı haline gelmesi için hangi açılardan gelişmeye açık olmalı? (Maddi imkânlar, zaman, öğrenci profili, ebeveynle kurulan ilişkiler vb.)
- 3) Okulunuzun hangi yanları güçlüdür? (maddi imkânlar, zaman düzenlemeleri, öğrenci profili vb.)
- 4) Okulunuzun güçlü ve zayıf yanları ders işleme şeklinizi nasıl etkiliyor? Açıklayabilir misiniz?
- 5) Okulunuzun geçmişten gelen gelenekleri var mı? Varsa nelerdir? Bunlar ders işleme şeklinize etki ediyor mu? (Sonda: Marş, şiir, pilav günü...)
- 6) Okulunuzun geçmişi tüm öğretmen, idareci ve okul çevresi tarafından benimsenir mi? (Bunu hangi davranışlardan anlarsınız?)

- 7) Okulunuz bulunduğu çevreyi nasıl etkiler ve bulunduğu çevreden nasıl etkilenir? (Mahalle, İlçe, İl)

İdare ile ilgili

- 1) Okul idaresi sizce hangi konularda yetkin ve hangi konularda yetkin değil?
- 2) Okul idaresinin size yaklaşımını nasıl değerlendirirsiniz? (Sonda: üslup, görev tebliği, kriz durumları, izinler...)
- 3) Okul idaresiyle iletişiminiz nasıldır?
- 4) Okul idaresinden hangi destekleri alıyorsunuz? (Sonda: Bu destekleri yeterli buluyor musunuz?)
- 5) Genel olarak ders süreçlerinde okul idaresinin yaptığı çalışmaların uygulamalarınızı etkileme düzeyi nedir? Bu uygulamalar ders içi aktivitelerinizi nasıl etkiliyor ?

Meslektaşlar ile ilgili

- 1) Okulla ilgili yapılacak ortak çalışmalarda meslektaşlarınızın katkılarını nasıl değerlendirirsiniz? (Zümre arkadaşlarınızın katkıları nasıldır?)
- 2) Meslektaşlarınızın sizin mesleki gelişiminize katkısının olduğunu düşünüyor musunuz? (Nasıl ve hangi açılardan? Ne derecede? Zümrenin katkısı nedir?)
- 3) Meslektaşlarınızla okul dışında neler yaparsınız? (Ne sıklıkla bir şeyler yaparsınız? Ne amaçla yaparsınız? Hangileriyle daha çok vakit geçirirsiniz?)

- 4) Meslektaşlarınızla işbirliğinizi genel olarak nasıl değerlendirirsiniz?(Zümreleriniz ile işbirliğiniz nasıldır?)

Öğrenci ile ilgili

- 1) Girdiğiniz dersleri genel olarak nasıl değerlendirirsiniz? (Kaç sınıfta derse giriyorsunuz? Sınıflarda ortalama kaç öğrenci var? Sınıflarınızı başarılı buluyor musunuz? Neden?)
- 2) Öğrencilerinizle iletişiminiz nasıldır?(Öğrencilerle sınıf içi iletişiminizi nasıl tanımlarsınız? Örneğin; arkadaşça, mesafeli, anne-baba gibi vb., Öğrencilerinizle iletişiminiz nasıldır? Sınıf içi ve dışı iletişimi geliştirmek için neler yaparsınız? Sıklık derecesi.)
- 3) Öğrenciler genellikle size hangi konularda başvururlar? (hangi sıklıkta başvururlar ? Problemlerini çözmek için neler yaparsınız?)
- 4) Öğrencilerinizi daha iyi tanımak için neler yaparsınız?

Derslerle ilgili

- 1) Derslerinize nasıl hazırlanırsınız?(Konu tekrarı, slayt, öğretim stratejileri)
- 2) Dersi hazırlarken neleri göz önünde bulundurursunuz? (Etkinlik hazırlar mısınız? Materyal hazırlar mısınız?)
- 3) Tipik bir dersinizi nasıl işlediğinizi açıklar mısınız? (grup çalışması, bireyselleştirilmiş çalışma, farklılaştırılmış etkinlikler yapar mısınız? Ya da yöntem-teknik kullanır mısınız? Hangi değerlendirme araçlarını kullanırsınız?)

- 4) Derslerinizin verimliliğini nasıl değerlendirirsiniz? (Uygulamada ne gibi engellerle karşılaşıyorsunuz? Daha verimli olması için neler yapılabilir?)
- 5) Dersleriniz öğrencileriniz tarafından nasıl karşılanır? (Kendinizi hangi konularda geliştirmeye açık hissediyorsunuz?)

Veliler ile ilgili

- 1) Velileriniz ile iletişiminizi nasıl değerlendirirsiniz?
- 2) Veliler okula genellikle ne için gelirler?
- 3) Velilerle iletişiminizin sıklığı nedir? (Okul dışında da iletişiminiz var mıdır?)
- 4) Velilerinizle en çok hangi konularda iletişime geçersiniz? (Velilerinizin size dönüş oranı nasıl?)
- 5) Velilerle işbirliği için gerçekleştirdiğiniz faaliyetler nelerdir?

T.C. ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI
Arzu Feryal KOÇ

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Arzu Feryal KOÇ
Uyruğu: Türkiye (T.C)
Doğum Tarihi ve Yeri: 12.01.1982 - Almanya
Medeni Durum: Bekar
e-mail: feryalinka@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü	2019
Lisans	Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi	2008
Lise	Kayseri Lisesi	1998

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2015-Halen	Özel Kayseri Final Ortaokulu	Sosyal Bilgiler Öğr.
2008-2015	Milli Eğitim Bakanlığı	Sosyal Bilgiler Öğr.

YABANCI DİL

İngilizce